

ESTONIAN | EESTI
BAR | ADVOKATUUR
ASSOCIATION | 100^{1919–2019}

AASTARAAMAT 2019

TRÜKIVERSIOON

TALLINN 2020

SISUKORD

Eesti Advokatuuri Üldkogu otsus nr 1	4
Eesti Advokatuuri Üldkogu otsus nr 2	5
Eesti Advokatuuri Üldkogu otsus nr 3	6
Eesti Advokatuuri esimehevandeadvokaat Hannes Vallikivi ettekanne advokatuuri üldkogul	7
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2019. a kohta	13
1. Advokatuuri liikmeskond.....	13
2. Advokatuuri juhtimine	14
3. Osalemine õigusloomes	20
4. Advokatuuri täiendkoolitusest.....	48
5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eetika. Juhatuse poolt teostatud järelevalve....	49
6. Välissuhtlus.....	52
7. Hea nõu lastega peredele	55
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2019. aastast	57
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2019. aastal	65
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2018. aastal.....	66
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2019. aastal.....	67
Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest	68
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2019. aastal.....	94
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	95
Ülevaade Eesti Advokatuuri riigiõigusabi komisjoni tegevusest 2019. aastal	97
Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	98
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	100
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	105
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	107
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjonitegevusest 2019. aastal	108
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal.....	109
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal	111
Ülevaade Eesti Advokatuuri haldusõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal	114
Aasta Advokaadid 2018.....	115
Õnnitleme	116
Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus.....	119
In Memoriam.....	120

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 1

7. märts 2019. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Kinnitada advokatuuri 2018. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2018. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

/allkirjastatud digitaalselt/
Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/
Madis Päts

Protokollijad

/allkirjastatud digitaalselt/
Margot Maksing

/allkirjastatud digitaalselt/
Erik Salur

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 2

7. märts 2019. a

Eesti Advokatuuri 2018. aasta eelarve täitmise aruande ja 2019. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu
OTSUSTAB:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2018. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 773 652,82 eurot ja kulude osas 757 950,21 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2019. aasta eelarve tulude osas 818 993 eurot ja kulude osas 1 077 106 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2020. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2019. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2020. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

/allkirjastatud digitaalselt/
Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/
Madis Päts

Protokollijad

/allkirjastatud digitaalselt/
Margot Maksing

/allkirjastatud digitaalselt/
Erik Salur

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 3

7. märts 2019. a

Eesti Advokatuuri liikmemaksu suuruse muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 9, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

1. Kehtestada Eesti Advokatuuri liikmemaksu suuruseks alates 1. aprillist 2019. a:
 - vandeadvokaatidele ja assotsieerunud liikmetele 60.- eurot kuus;
 - vandeadvokaadi abidele 45.- eurot kuus.
2. Tunnistada kehtetuks Eesti Advokatuuri üldkogu 21. veebruari 2008. a otsus.

Üldkogu juhatajad

/allkirjastatud digitaalselt/
Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/
Madis Päts

Protokollijad

/allkirjastatud digitaalselt/
Margot Maksing

/allkirjastatud digitaalselt/
Erik Salur

Eesti Advokatuuri esimehe vandeadvokaat Hannes Vallikivi ettekanne advokatuuri üldkogul

7. märtsil 2019 Alexela kontserdimajas

Austatud Riigikohtu esimees, õiguskantsler, justiitsminister, head külalised,
head kolleegid!

Rahapesu, rohepesu, teaduspesu, seaduspesu

Rahapesu on advokaatide jaoks vastakaid tundeid tekitav teema. Viimastel kuudel ja päevadel oleme palju kuulnud ja lugenud rahapesust. „Pesu“ kujund on hakanud ajama võrseid.

Filosoof Margus Ott tõi jaanuaris eesti keele käibesse mõiste „teaduspesu“.¹ Ta tuletas termini mõistest „rohepesu“ ehk ökoeksitamine, mis tähendab keskkonnaavaenuliku tegevuse üldsusele positiivsena esitamist. Oti järgi on teaduspesu see, kui ebateaduslikku tegevust esitatakse üldsusele teadusena ja luuakse oma tegevusele positiivne kuvand. Teaduspesu tehakse ärilise või poliitilise kasu eesmärgil. Ott viitab teaduspesu näitena ajalehe Sirp artikliseerias kirjeldatud keemiakontserni Monsanto tegevusele, kes tellis kallutatud teadusuuringuid ning tegi nende abil poliitilist lobby.²

Sel sügis-talvel peeti üldrahvalikku debatti rahvusvahelise õiguse olemuse ja siduvuse teemal. Seda seoses ÜRO ränderaamistikuga. Meie kolleeg Birgit Aasa kirjutas toona teadlaste vastutusest nii: „avalikkuses eksperdina esinemisel, peab kas (a) aduma oma poliitilisi vaateid ja tagama, et need ei mõjutaks teda oma ekspertiisi kuuluvate faktide, järelduste ja selgituste avalikkusele kommunikeerimisel, või (b) avalikustama oma poliitilise või muu kallutatuse sõnaselgelt ning seejärel esitama oma arvamuse tavainimese (või arvamusliidrina), mitte aga teadlasena.“³

Birgit Aasa laiendas hiljem sotsiaalmeedias oma artikli sõnumit ka advokaatidele: „[...]

1 <https://sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/teaduspesu/>.

2 <https://sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/monsanto-dokumendid-i/>.

3 <https://novaator.err.ee/878140/oigusteadlane-randeraamistiku-poleemikas-on-vastutus-nii-poliitikutel-kui-ka-teadlastel>.

ka advokaadid tulistavad iseendale jalga end poliitvankrite ette rakendades, tõe osas vett sogades või isegi õiguslikult absurdseid järeldusi kuulutades [...]. See võib olla küll lühiajaliselt tulus ja edukas, kuid kahjustab nii konkreetse isiku kui laiemalt kogu advokaatkonna mainet ühiskonna silmis.“ Olen valmis sellele seisukohale kahel käel alla kirjutama.

Usaldusväärsus on kapital, mis koguneb vähehaaval, aga millest võib vabaneda üsna kiiresti. Eksimusi andestatakse, aga süstemaatilist pettust ja vassimist annab avalik arvamuse andeks väga visalt. Kui üldse.

Meie, advokaatide, töövahendiks on ratsionaalsed argumendid ja täpselt doseeritud emotsioonid. Pooltödesid esitades, samuti liialdades või lahmides õõnestame oma usaldusväärstust asjatundjate ja arvamuslimidritena. Avalikkusega suheldes peame selgelt eristama isiklikel motiividel ja kliendi huvides tegutsemist. Teemat, milles büroo ajab parajasti kohtuasja, ei peaks kommenteerima õigusteadlase ja arvamuslimidrina. Pooleli kohtuasja võib kutse-eeetika piirides kommenteerida, kuid siis tuleks ära märkida majanduslik huvi – nagu paljud kolleegid õigesti teevad. Aga see peaks olema üldine praktika.

Sama põhimõtte kehtib ka õigusloomes kaasalöömisele. Kliendi ülesandel tegutsemist varjates ja advokaadi kui eksperdi autoriteeti ära kasutades *lex ferenda* ettepanekute tegemine on seaduspesu.

Ülevaade kolme aastaga tehtust

Parim viis seadusloomes kaasa lüüa on teha seda advokatuuri ja meie teemakomisjonide kaudu. Aastatel 2016–2018 kommenteeris advokatuur 28 väljatöötamiskavatsust ja eelnõu. Teemakomisjonid kommenteerisid kokku üle 70 eelnõu ja kavatsuse.

Oleme osalenud Riigikogu õiguskomisjoni istungitel; juhatus on kohtunud õiguskantsleri kantseleiga, justiitsministeeriumi ametnikega. Meie liikmed osalevad valitsuskomisjonide töös, rahapesu nõukojas, kohtute haldamise nõukojas ja paljudes muudes koostöövormides, kus arutatakse ka õigusloome küsimusi.

Kõigil huvilistel on võimalik advokatuuri kodulehelt leida meile arvamuseks saadetud eelnõud.⁴ Advokatuuri nimel avaldatud arvamused on lisatud õigusuudiste ringkirjale ja trükitakse ära aastaraamatus. Ka komisjonide tegemistes on võimalik kaasa lüüa liige olemata. Kel huvi, paluge end lisada komisjoni meililisti.

Advokatuuri blogis ilmunud intervjuus vastasin, et lõviosa kolm aastat tagasi plaanitud tegevustest on tehtud. Märgin ära neist peamised.

1. Järgmisel 10 aastal saab juhatus igapäevases tegevuses toetuda advokatuuri uuele arengukavale. Suur tänu kõigile arengukava töörühma liikmetele ja kava koostamist vedanud Toomas Vaherile.
2. Valmis põhjalik eetikakoodeksi kommentaar. Viimase eksami sooritanud kolleegid

⁴ <https://www.advokatuur.ee/est/advokatuur/osalemise-oigusloomes>.

kinnitasid, et see sobis väga hästi õppevahendiks, mis ongi üks kommentaari otsustarvetest. Suur tänu Martin Tammele ja töörühma kuulunud kolleegidele ning meid aidanud Anneli Soole ja Uno Lõhmusele.

3. Alustasime koostööd Tartu Ülikooli õigusteaduskonnaga, et parandada eksami kirjaliku osa kvaliteeti ja muuta eksam ühtlasemaks. Advokaatide ees avanesid kohtunike ja avanevad kohe prokuröride koolitusseminaride uksed. Enamik meie oma koolitusi kantakse üle internetis ja nüüd saab ka järelvaadatud koolituste eest õppepunkte. Pean kiitma ja tänama Imbi Jürgenit, kes on panustanud väga palju aega ja energiat nende parentuste tegemisse.

Mõned asjad jäid ka tegemata. Riigi õigusabi korraldus on jäänud samaks, kuigi mingit otsustusõigust tellimuste mahu ega tasude üle advokatuurile pole. Oleme küll saavutanud paar tasumääruse muudatust, aga tasud on pisut kasvanud peamiselt tänu tellimuste arvu vähenemisele. Tasud ja eriti piirmäärad on endiselt liiga madalad. Riigi õigusabi korraldamise üleandmine riigiga kahasse moodustatavale sihtasutusele on üks arengukava eesmärke.

Kahjuks jäi tõsiselt kätte võtmata mentorite süsteemi loomine. Noored advokaadid on ise kinnitanud, et soovivad vanematelt kolleegidelt rohkem sisulist juhendamist ja tuge. Juhatus selgitas hiljaaegu patrooni rolli. Siiski võiks kaaluda ka bürooväliste vabatahtlike mentorite süsteemi loomist. Mitu juhatusel liikme kandidaati on maininud mentorluse tähtsust ning ehk võtab uus juhatus selle teema ette.

Viimaks ei realiseerunud ka plaan lõpetada vandeadvokaatidest pankrotihaldurite topeltliikmelisus kutseühingutes. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja saatus on praegu lahtine ja võibolla see probleem laheneb uue pankrotiseadusega.

Tahan öelda suur tänu kõigile advokatuuri organite ja teemakomisjonide liikmetele – ametist lahkaval juhatusel on olnud teiega väga konstruktiivne koostöö. Isegi kui vaidleme (ja kohati teeme seda tuliselt), pole kellelgi tulnud puudust tahtest Eesti Advokatuuri paremaks teha.

Samuti tahan tänada kõiki ametist lahkuvaid juhatusel liikmeid. Lisaks neile, kelle nimi juba kõlanud – aitäh Indrek Sirk kõigi järelevalve ja distsiplinaarküsimustega tegelemise eest, ning Maivi Ots, suur tänu abi eest finantsküsimustes ja kantselei töö korraldamisel! Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav ja Madis Päts olid meie mõttelised ja tegelikud sideohvitserid väljaspool Tallinna tegutsevate advokaatide, nooremate ja vanemate kolleegidega, ülikoolide, heategevusorganisatsioonide ja paljude teiste koostööpartneritega. Jaanus Tehveriga oleme olnud koos juhatuses 9 aastat ja viimased 3 aastat on ta olnud mu parem käsi kõigis valdkondades, mida advokatuuri juhtimine ette toonud.

Kogu juhatusel oleme aga suure tänu võlgu meie kantseleile. Eriti viimasel aastal on olnud juhatusel liikmete ja kantselei töötajate vahel väga tihe suhtlus ja väga hea klapp. Meil on suurepärase Leen Eenpalu juhitud naiskond, kes teeb ära kõik vajaliku ja kohtleb meid, advokatuuri liikmeid nagu üks advokaadibüroo kohtleb oma kliente: asjatundlikult ja konkreetselt, aga abivalmilt ja sõbralikult. Veelkord suur tänu kõigile!

Seega usun, et uus juhatus pärrib ühelt poolt hästi toimiva tugeva organisatsiooni. Teiselt poolt ei ole tulevik ja keskkond, milles me advokaatidena tegutseme enam pilvitu.

Surve põhiõigustele

Rahutute aegade sümboliks sobib rahapesuvastane võitlus. Eesti ja teiste Põhjamaade avatust ja usaldusväarsust on kurjasti ära kasutatud. Eesti pankadest on läbi kantud kolossaalsetes summades kahtlast raha. Muidugi on see käivitanud süüdlase otsimise. Vaatamata sellele, et rahapesu on kuritegu, mida peab tõendama, räägitakse rahapesust kui sündinud faktist. Suletakse pankasid printsiibil: „Kui on must, näita ust!“

Jah, terrorismi ja kuritegevuse ohuhinnangud võivad olla muutunud. Aga see ei õigusta mingil juhul ilma põhjalike analüüsideta süütuse presumptsiooni, omandi puutumatus ja mitme muu põhiseadusliku printsiibi kiirkorras revideerimist. Just seda püüavad meie valitsusasutused teha ja napilt jäi eelmises Riigikogus vastu võtmata hiiglaslikke haldust-rahve ja omandi ümberpööratud tõendamist sätestav kobareelnõu. Selle eelnõu menetluses, aga ka muus riiklikus tegevuses ilmneb, et pangandusskandaalist on tehtud malakas, millega ametkonnad, kel endal põhjust peeglisse vaadata, hirmutavad kohalikke panku, ettevõtjaid, ametnikke, kuni parlamendi liikmeteni välja.

See osalt Euroopa Liidust lähtuv suundumus on ohtlik: menetluslike garantiideta määratavad megatrahvid on finantssektorist laienenud isikuandmete kaitse valdkonda ja kindlasti laienevad edasi. Drakooniliste meetoditega eilse päeva ohtude vastu võitlemine pole üksnes laastav majandusele, vaid see võib surmavalt haavata ka õigusriiki.

Kobarseadus jäi tänu õiguskantsleri ja ka Eesti Advokatuuri vastuseisule vastu võtmata ning nüüd on natuke rohkem aega sisuliseks aruteluks. Advokatuur osaleb kindlasti neis aruteludes ja üritab kuritegevuse vastases võitluses säilitada tasakaalu ning austust põhiõiguste vastu.

Advokaaditagatised löögi all

Vastasseisus riigiga või ka eraõigusliku murega vajab nii kodanik kui ettevõtja usaldusväärset õigusnõu. Advokaate usaldatakse üksnes siis, kui meile räägitud mure ja kliendile antud nõu jääb meie ja kliendi vahele. Usaldussuhet kaitsevad advokaaditagatised: advokaadi ja büroo läbiotsimise keeld, kliendimaterjalide äravõtmise keeld, advokaadi ülekuulamise keeld (AdvS § 43).

Möödunud aastal nägime mitut kahetsusväärset advokaaditagatise murendavat juhtumit:

- Tsiivilasjas nõudis kohus välja menetlusosalisele tema advokaadi poolt enne menetlust vaidlusaluse õigussuhte kohta antud õigusarvamuse
- Politsei otsis sõltumatu asjatundja juuresolekuta läbi advokaadibüroo ja võttis ära dokumente, mis sisaldasid kinnipeetava ja tema kaitsja vahelist suhtlust

Lisaks sisaldavad kriminaaltoimikud üha tihedamini kahtlustatava ja tema advokaadi vahelise suhtluse jälitusprotokolle. Mõni prokurör keeldub neid toimikust eemaldamast ja üritab isegi kohtus tõendina kasutada.

Riigikohtu eelmise esimehe ja õiguskantsleri arvates on probleem selles, et advokaadi-

tagatiseid sisalduvad advokatuuriseaduses, mis õigusteooria järgi on menetlusseadustest madalama õigusjõuga. Selle üle võib vaielda nagu ka imestada, kas siis tavaseadust ei peagi täitma, aga advokatuuri huvides on selged mängureeglid. Nõnda oleme ette valmistanud menetlusseaduste muutmise eelnõu, mille menetlemist Riigikogu uues koosseisus lubas ka õiguskantsler toetada.

Jälitustegevus

Tehnoloogia arengu tõttu on varjatud jälgimine ja pealtkuulamine üha odavam ja hõlpsam ning meie kõigi privaatsus üha näilisem. Ainsaks tõkkeks kodanike täiesti õigusetu oleku ees on selged reeglid ja valmidus neid reegleid täita. Meie ülesanne advokaatidena on eelkõige tuua kohtumenetluses välja küsitavused, aga vajadusel võtta ka avalikult põhiõiguste kaitseks sõna.

Varjatud iseloomu tõttu on riikliku jälitamise seaduslikkus raskesti kontrollitav – peale kohtuliku kontrolli toimib parlamentaarne ja õiguskantsleri kontroll. Advokatuuri juhatuse kohtus möödunud aastal õiguskantsleri ja tema ametkonnaga ning sai ülevaate jälitustegevuse ja teabehanke üle teostatava järelevalve ulatusest ja leidudest. Sellest, millest sai riigisaladuse loata rääkida, jäi mulje, et järelevalve toimib üldiselt hästi. Kapo peadirektor Arnold Sinisalu soovib samuti müüte kummutada ja on lubanud advokatuuri juhatusele selgitada enda ametkonna sisemise kontrolli meetmeid. Ettepanekut tuleb tunnustada ja loodan, et uus juhatuse kohtub peadirektoriga õige varsti. Lisaks tuleb taas analüüsida jälituslubade andmise põhjendatust (viimane analüüs tehti 5 a tagasi).⁵ Väga kriitiliselt tuleb üle vaadata jälitamist lubavate karistusseadustiku koosseisude kataloog.

Kindlasti ei tohiks ühiskond leppida jõuametkondade väidetega, et ühelgi ausal seaduskuulekal inimesel ei ole vaja jälitustegevust karta (Lavly Perling)⁶ või et jälitusasutustel ei ole ressursi ega huvi, et kõiki ja kõike jälitada (Arnold Sinisalu). Teame, et heade kavatsuste varjus on sageli ülekohut tehtud ja et vanasõna „Õige hõlma ei hakka ükski“ on naiivsete lohotus.

Möödunud nädalal toimus Viinis CCBE alalise komitee istung. Istungil esines Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti direktor Michael O’Flaherty. Põhiõiguste Ameti ülesanne on jälgida ja mõõta inimõiguste olukorda Euroopa Liidus. O’Flaherty väitel on viimastel aastatel inimõiguste olukord Euroopas kiiresti halvenenud: sagenevad vihakuriteod ja diskrimineerimine rassilistel, rahvuslikel, usulistel või muudel põhjustel; kasvanud on rünnakud ajakirjanike ja ka juristide vastu; ahistatakse kohtuvõimu. Kui poliitikud hakkavad väitma, et poliitika seisab seadusest kõrgemal, tähendab see, et mis tahes poliitiline eesmärk pühitseb abinõu, k.a ebaseadusliku. O’Flaherty nendib, et inimõigused muutuvad poliitilisest nähtusest üha enam juriidiliseks nähtuseks. See tähendab, et asi on tõsine ning et advokaatide ja kohtute rolli põhiõiguste kaitsel kasvab.

5 https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/dokumendid/lisa_5_jalitusetegevuse_analuus.pdf.

6 <https://arvamus.postimees.ee/6415797/lavly-perling-keda-siis-ikkagi-jalitatakse-ja-miks>.

Kokkuvõte

Need kolm näidet (rahapesu, advokaaditagatiseid ja jälitamine) osutavad uuele reaalsusele, milles meie kliendid ja me ise toimetame. Uus reaalsus ei peaks olema uus normaalus. „Normaalne“ on see, kui eksisteerivad selged proportsionaalsed reeglid, reeglitest peetakse kinni ja kinnipidamist kontrollitakse.

Advokatuuri ja advokaatide asi on taastoota normaalsust: nii osalemisega õigusloomes kui ka justiitsasutustega suheldes, aga ennekõike kohtumenetlustes oma klientide eest seistes. Ükskõik, kas praktiseerime tsiviil-, haldus- või kriminaalõigust, meil kõigil on täita vastutusrikas roll vabaduse kaitsel!

Ärme anname vabadusele rajatud tsiviilühiskonda käest!

Täna!

Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2019. a kohta

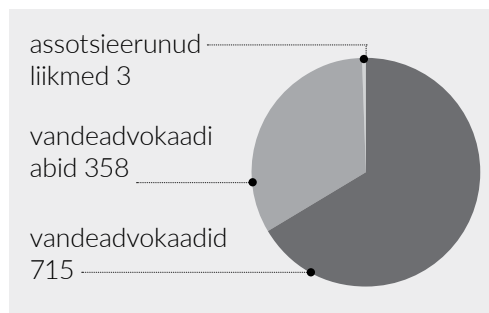
Eesti Advokatuuri üldkogule 3. aprillil 2020. a Vanemuise kontserdimajas

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2019 oli Eesti Advokatuuris 1 076 liiget, neist:

vandeadvokaate	715
vandeadvokaadi abid	358
assotsieerunud liikmeid	3

Advokatuuri liikmetest on

naisi	47,8%
mehi	52,2%

Vanuselisel jaguneb advokatuuri liikmeskond:

üle 60aastased	9,1%
51–59aastased	10,9%
36–50aastased	46%
kuni 35aastased	34%

Seisuga 31.12.2019 oli 222 advokaadi liikmesus advokatuuris erinevatel põhjustel peatatud.

Advokatuuri on 2019. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutsenimetuse järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID:

Sandor Elias, Valeriy Gimaev, Stig Hendrikson, Katrin Jennsen, Liisi Kents, Rauno Kinkar, Jesse Sakari Kivisaari, Maret Kruus, Kaia Kuusler, Kaisa Laidvee, Villy Lopman, Lise-Lotte Lääne, Kadri Matteus, Deniss Matvejev, Mikk Pöld, Heili Püümann, Rainer Ratnik, Silver Reinsaar, Erik Salur, Artur Sanglepp, Annika Soom, Jaan Särak, Dmitri Zdobnõh, Tavo Tiits, Annika Tõlgo, Kristiina Urb-Semjonov, Mark Uska, Edgar-Kaj Velbri ja Meris Velling.

VANDEADVOKAADI ABID:

Medeia Džaparidze, Kelli Eilart, Kevin Gerretz, Meril Kristi Haljand, Kati Jakobson-Lott, Severinas Jaku en Pähkla, Jaanika Reilik-Bakhoff, Kadi Saluste, Helen Sool, Nele Suurmets, Karin Tartu, Deivi Vaht, Mari Anne Rosalie Valberg, Annika Veisson, Simona Vissak ja Kristina Viznovitš.

Advokatuurist on 2019. aastal välja arvatud:

Arvo Junti, Peeter Lepik, Leonid Olovjanišnikov, Pekka Puolakka, Vladimir Rogulski, Nikolai Rõžov, Veera Tolli-Baskin, Thea Treier ja Talvi Vaske.

2. Advokatuuri juhtimine

Advokatuuri esimees Jaanus Tehver esindab advokatuuri kõigis õigustoimingutes ning korraldab juhatuse tööd ja juhatab juhatuse istungeid. Esimees valitakse vandeadvokaatide seast kolmeks aastaks.

Advokatuuri juhatus on alaliselt tegutsev juhtorgan, kus on vähemalt seitse liiget. Juhatus valitakse vandeadvokaatide seast kolmeks aastaks. Juhatus liikmed on aseesimees Imbi Jürgen, Piret Jesse, Kadri Kallas, Peeter Kutman, Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav, Indrek Sirk ja Toomas Vaher.

2019. aastal toimus 27 juhatuse istungit, sh 4 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eetika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eel nõude ja seadusloome küsimused ning riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

2019. aasta oli advokatuuri juubeliaasta, mil toimus tavapärasest rohkem üritusi ning kohtumisi läbi aasta.

Kohtumine Eesti Vabariigi presidendiga

21. mail kohtusid advokatuuri esimees Jaanus Tehver, aseesimees Imbi Jürgen, endine esimees Hannes Vallikivi ning kantsler Leen Eenpalu Eesti Vabariigi president Kersti

Kaljulaidiga Kadriorus. Kohtumisel arutati laste õiguste kaitse küsimusi, advokaadi rolli õigusriigis ning riigi õigusabi kättesaadavuse ja kvaliteedi küsimusi.

Hannes Vallikivi, Imbi Jürgen, Kersti Kaljulaid, Leen Eenpalu, Jaanus Tehver kohtumisel Kadriorus

Pidulik juubeliaktus

13. juunil toimus advokatuuri pidulik juubeliaktus, mis tõi kokku üle 700 advokaadi, ettevõtja ja külalise. Pidulikul tseremoonial esinesid kõnedega Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid, advokatuuri esimees Jaanus Tehver ning justiitsminister Raivo Aeg. Õnnitlejate hulgas olid ka Euroopa Advokatuuride (CCBE) president José de Freitas ning Soome, Läti ja Leedu advokatuuride presidendid. Välja anti aasta advokaadi tiitlid vandeadvokaat Madis Pätsile, vandeadvokaat Kristina Suvalovalle ja vandeadvokaat Martin Triipanile.

Vandeadvokaat Madis Päts vastu võtmas aasta advokaadi aunimetust

Konverents „Advokaadikutse tulevik“

12. septembril korraldas advokatuur koostöös Eesti Noorte Advokaatide Ühinguga Eesti Advokatuuri 100. sünnipäevale pühendatud konverentsi teemal „Advokaadikutse tulevik.“

Oma 100 aastase ajaloo jooksul on Eesti õigusriik pidanud vastakuti seisma mitmete katsumustega. Kuid mis on need väljakutsed, millega seisavad vastakuti tänased advokaadid ning kuidas suhestuda aina rahvusvahelisemaks muutuva äri- ja õigusmaailmaga? Kas ja kuidas on tänapäeva noori võimalik kõita aastasadade pikkuste traditsioonidega advokaadiametiga külge ja millisena tajutakse tänases Eesti ühiskonnas advokaate üldse?

Üle 300 osalejaga konverentsi teemadeks olid:

- **Glokaalne õigusturg** – vestust juhtis Madis Reppo, ettekande tegi Sari Laitinen, arutelus osalesid Peeter Kutman, Sari Laitinen ja Hannes Vallikivi;
- **Mitu põlvkonda samas büroos** – vestlust juhtisid Anna Pihl ja Albert Linntam, intervjuu andis Daniel Karlsson, arutelus osalesid Aivar Pilv, Jüri Raidla ja Aku Sorainen;
- **Kas advokaat on mees?** – vestlust juhtis Juulika Aavik, ettekande tegi Lise Lotte Hjerrild;
- **Tippadvokaadi kuvand** – uurimust tutvustas prof. Maaja Vadi, arutelus osalesid Piret Jesse, Martin Tamme ja Maaja Vadi.

Konverentsiks valmis prof. Maaja Vadi ja PhD Anne Reino poolt läbi viidud uurimus teemal „Tippadvokaadi kuvand,“ mille käigus tehti kokku 201 intervjuud advokaatide, advokaatide klientide, kohtunike, prokuröride ja üliõpilastega.

Konverentsil kuulutati ka välja Vikipeediakonkursi „Eesti Advokatuur 100“ võitjad.

Strateegiapäev

6. juunil toimunud strateegiapäeval olid teemadeks advokaatide kutsetagatised (Indrek Sirk), uued teenuseosutamise vormid ning täiendavad teenused (Hannes Vallikivi ja Toomas Vaher), advokatuuri roll ja relevantsus ühiskonnas (Jaanus Tehver) ning komisjonide töökorraldus ja roll (Piret Jesse).

Töö kohtunike koolitusnõukogus

Advokatuuri aseesimees Imbi Jürgen osales kohtunike koolitusnõukogu vaatlajaliikmena nõupidamistel 24. jaanuaril ning 24. mail.

Kohtunike koolitusnõukogu, prokuröride koolitusnõukogu ja Eesti Advokatuuri vaheline koolituste hea koostöö kokkulepe

30. aprillil kiitis advokatuuri juhatus heaks koolituste hea koostöö kokkuleppe, mille eesmärk on edendada Eesti juristkonna õiguskoolituste kvaliteeti ja luua alus koolituste vastastikuseks avamiseks kohtute, prokuratuuri ja advokatuuri vahel.

Töö kohtute haldamise nõukojas

Advokatuuri esimees Jaanus Tehver osales kohtute haldamise nõukoja töös kohtute haldamise nõukoja liikmena 28. märtsil, 29.-30. mail ning 20. septembril.

Töö kohtunikueksamikomisjonis

Advokatuuri juhatuse liige Karina Lõhmus-Ein osales kohtunikueksamikomisjoni töös komisjoni liikmena nii kirjalikul, kui suulisel eksami osal 9.-11. märtsil ning 14.-17. oktoobril.

Prokuratuuri juhtkonna ning advokatuuri esindajate kohtumine

25. septembril kohtusid advokatuuri esindajad prokuratuuri juhtkonnaga, et arutada kriminaalasjade menetluse kestusega seonduvaid probleeme, kohtueelse menetluse kvaliteedi ja pikaleveninud kohtumenetluste ning koostöö- ja koolitusalaaseid küsimusi.

Advokaatide loengute sari gümnaasiumides

Enam kui 50 advokaati andsid advokatuuri juubeliaasta puhul külalistunde gümnaasiumides üle Eesti ning tutvustasid advokaaditööd ja elukutset. Tagasiside koolidelt, õpilastelt ja advokaatidelt on olnud väga positiivne ning loengute traditsiooni soovitakse jätkata ka edaspidi.

Jaanus Tehver rääkimas Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpilastele advokaaditööst ettekandega „Milleks süütu advokaat?“

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna karjäärimes

4. oktoobril toimus Tartu Ülikooli õigusteaduskonna karjäärimes, kus oma messiboksi oli esindatud ka Eesti Advokatuur. Mess oli esmakordne omataoline foorum, mis tõi kokku juuratudengid ja erinevad õigusala tööandjad. Advokatuuri esindasid juhatuse liikmed Imbi Jürgen, Piret Jesse, Indrek Sirk, kutsesobivuskomisjoni liige Toomas

Taube, advokaat Grete Kirsimaa ning kantsler Leen Eenpalu. Advokatuuri messiboksis said kõik soovijad sooritada advokaadieksami kirjaliku osa näidistesti. Test osutus väga populaarseks – täideti ja kontrolliti üle 100 testi.

Grete Kirsimaa, Leen Eenpalu, Indrek Sirk, Imbi Jürgen, Toomas Taube, Piret Jesse karjäärimesil

Videointervjuud emeriitadvokaatidega

Vandeadvokaat Hannes Vallikivi intervjueris emeriitadvokaate, et edasi anda osa nende pika karjääri jooksul tehtust ning talletada oluline informatsioon ajaloo tarbeks. Videod on kättesaadavad Eesti Advokatuuri sotsiaalmeedia kanalites.

Siseriikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnang

2019. a alates osaleb advokatuur Eesti siseriikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangu koostamises. Eestit ootab 2021. aastal ees Moneyvali ekspertkomitee poolt uus hindamine seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega. Riskihinnangu läbiviimine on üheks oluliseks eelduseks hindamise edukaks läbimiseks. Riskihinnangu koostamiseks on loodud kolm töögrupp: riikliku haavatavuse hindamise töögrupp, turuosaliste haavatavuse töögrupp ning ohtude hindamise töögrupp. Töögruppide töö tulemusel koostatakse terviklik riikliku riskihinnangu dokument. Aktiivne töö riskihinnangu koostamiseks jätkub ka 2020. aastal. Eesti Advokatuuri esindavad töögruppides Eesti Advokatuuri juhatuse liige Toomas Vaher ja advokatuuri jurist Merit Aavekukk-Tamm.

Eesti Õigusteadlaste Päevade korraldamiskomisjoni töös osalemine

Advokatuuri esindajatena osalesid Eesti Õigusteadlaste Päevade korralduskomisjoni töös aseesimees Imbi Jürgen ja kantsler Leen Eenpalu.

Vikipeedia artiklikonkurss “Eesti Advokatuur 100”

1. märtsist kuni 5. augustini toimus õigusteemaliste Vikipeedia artiklite konkurss, millega tähistati Eesti Advokatuuri 100. aastapäeva ja anti panus eestikeelse Vikipeedia täiendamisse. Konkurssi korraldasid Tartu Ülikooli õigusteaduskond, Eesti Advokatuur, Tartu Ülikooli Sihtasutus ja MTÜ Wikimedia Eesti.

Konkurss oli osa Vikipeedia edendamise projektist Miljon+. Konkursi eesmärk oli täiendada Vikipeediat õiguslaste artiklitega ja muuta õigusmõistete selgitused hõlpsamini kättesaadavaks. Advokatuuri välja pandud rahalised auhinnad anti üle Eesti Advokatuuri juubelikonverentsil 12. septembril. Konkursi peaauhinna võitsid Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilased Vladislav Linko, Jelizaveta Paškovskaja, Vladimir Logatšev, Alina Alexandrova ja Liina Ozdoba, kes täiendasid “Euroopa Liidu direktiivi” artiklit peatükiga “Direktiivi kaudne õigusmõju.” Hannes Vallikivi artikliga “Vannutatud Advokaatide Nõukogu,” Liis Venelaine artikliga “Isiklik kasutusõigus” ning Adele Alavere, Kristin Kelsmann ja Brigitta Padrik artikliga “Digesta.”

Väärivate põlvkonna tänulõuna

3. detsembril palus juhatus advokatuuri väärivate põlvkonna ühisele koosviibimisele Maarjamäe lossi, et hoida ja väärtustada seda hindamatut kogemuste pagasit ning teadusi, mida nad endaga meie kiiresti noorenevas organisatsioonis kannavad. Esimees Jaanus Tehver rõhutas oma kõnes nende advokaatide olulist rolli advokatuuri kollegiaalsuses, kus vanema kolleegi sõna saab olla nooremale nii tunnustamiseks, kui ka suunajaks.

Jaanus Tehver pidamas kõnet tänulõunal

Tänuüritus Lastekaitse Liidu ja advokatuuri koostööprojektis „Hea nõu lastega peredele“ tasuta õigusnõu andnud advokaatidele.

Tänuüritusele olid palutud projektis osalenud ning lastega peredele tasuta õigusnõu andnud advokaadid Ene Ahas, Natalja Santaševa, Eve Selberg, Tiina Mare Hiob, Katrin Orav,

Marje Mängel, Eva Tibar, Senny Pello, Anneliis Räpo, Ene Mõtte, Liis Mäeker, Helen Tomberg ja Oksana Sobko.

Advokatuuri aastalõpupidu

13. detsembril toimus advokatuuri suurejooneline aastalõpupidu Kultuurikatlas, kus osales rekordiliselt üle 550 advokaadi. Tervituskõne pidas advokatuuri aseesimees Imbi Jürgen ning külalistele esines auhinnatud räppar Nublu koos räppar Gameboy Tetriseaga.

Kvaliteedijuhtimine advokatuuris

2017. a väljastati Eesti Advokatuurile juhtimissüsteemide sertifikaat ISO 9001:2015 kehtivusega kuni 25.08.2020. 2019. a suvel läbi viidud välisaudit kinnitas advokatuuri juhtimissüsteemi jätkuvat vastavust standardi nõuetele.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus ehk AKT väljastati 2019. aastal kahele büroole:

- Advokaadibüroo SORAINEN (08.01.2019)
- Advokaadibüroo Derling Primus (11.06.2019)

Alates 2015. a alates on AKT-i välja antud 16 korral. 2019. a lõpu seisuga on kehtiv AKT üheksal advokaadibürool.

3. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

3.1. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Eestis tehtud vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise menetluse loomine) eelnõu kohta

Eesti Advokatuur ei toetanud eelnõu punktiga 15 tehtavat ettepanekut anda Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu menetluses tehtud otsustele märkimisväärne eelis välisriigi vahekohtu otsuste ees. Eesti Advokatuur jäi nimetatud küsimuses 04.05.2018 Justiitsministeeriumile edastatud seisukohtade juurde.

Ennekõike rõhutas advokatuur, et seadusandja eirab eelnõuga rahvusvahelise lepinguga võetud kohustust mitte kohaldada New Yorgi konventsiooni alusel tunnustatavatele ja täidetavaks tunnistatavatele vahekohtuotsustele oluliselt rangemaid tingimusi kui kohaldatakse kohalike vahekohtuotsuste tunnustamisel või täidetavaks tunnistamisel.

Eesti rahvusvahelise maine huvides ei saa lubada „omadele“ erisusi, mis on vastuolus rahvusvahelise konventsiooni alusel võetud kohustustega. Kavandatud täiendusest tuleks loobuda. Advokatuur ei seadnud kahtluse alla eelnõus nimetatud konkreetsete vahekohtu institutsioonide usaldusväärst, vaid rõhutas võrdse kohtlemise põhimõttelist kohustust.

Ka Riigikohus on viidanud asjaolule, et New Yorgi konventsiooni artikli 3 kohaselt ei saa välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisele seada märksa rangemaid nõudeid, kui riigisisese vahekohtu otsuse tunnustamisele.

Lisaks viitasime Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni arvamuse punktis 14 väljendatud täiendavatele põhjendustele Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu menetluses tehtud otsuste täitmise erandite põhjendamatusse kohta, sealhulgas:

a) Seadustades olukorra, kus Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu (tulu saamise eesmärgil tegutsev eraõigusliku isiku organi) otsused on riikliku sunni abil sundtäidetavad ilma igasuguse kohtuliku kontrollita, kuid teiste eraõiguslike institutsioonide otsused peavad sundtäitmiseks läbima kohtuliku kontrolli, loob riik põhjendamatu eelise ühele eraõiguslikule isikule teiste ees. Sisuliselt moonutab riik vaba konkurentsi. Tegemist on põhiseaduses sätestatud õiguste ja vabaduste (ennekõike ettevõtlusvabadus ja õigus võrdsele kohtlemisele) põhjendamatu ja ebaproportsionaalse piiramisega.

b) Üksnes sellest, et ETKK Arbitraažikohus või Notarite Koja vahekohtu on riigi poolt üldiselt tunnustatud (ja et riik käsitleb neid alaliselt tegutsevate vahekohtutena) ei piisa üksikjuhtumi puhul poolte õiguste tagamise kontrolliks. Kuigi seaduse (TsMS, AdvS, NotS jne) ja siseregulatsioonide tasandil võivad nõuded olla ühesed ja selged, võidakse üksikutes menetlustes kas siis tahtlikult või tahtmatult (või teadmatusel) vahekohtumenetluse põhimõtteid ja/või poolte õigusi rikkuda. ETKK Arbitraažikohus kui institutsioon (sh tema nõu-kogu) on olemuselt üksnes vahekohtumenetlust korraldav organ, mille tegevus või tegevusetus ei määra ega saagi määrata seda, kas poolte õigused on konkreetsetes asjades tagatud või mitte. Konkreetse vaidluse peavad lahendama ja seadusest tulenevate menetlusõiguste kaitse peavad tagama (ja saavad tagada!) üksnes vahekohtunikud. Selles osas ei ole mis tahes erisust ETKK Arbitraažikohtu, Notarite Koja vahekohtu ja muude institutsiooniliste vahekohtute (ega ka ad hoc vahekohtute) vahel. Seetõttu ei ole iga üksikjuhtumi puhul poolte õiguste tagamiseks muud võimalust kui nõuda sundtäitmise jaoks vahekohtu otsuse kohtu poolt tunnustamist ja täidetavaks tunnistamist. Seda on selgelt ja õigesti kinnitatud ka eelnõu seletuskirjas (lk 10 viimane lõik). Ometi soovitakse ETKK Arbitraažikohtu ja Notarite Koja vahekohtu otsuste osas vastuoluliselt lubada õiguste rikkumise riski realiseerumist.

c) Eelnevast lähtudes on Eesti Advokatuuri hinnangul tõenäoline, et kavandatav erand ETKK Arbitraažikohtule ja Notarite Koja vahekohtule on põhiseadusega vastuolus.

d) Kavandatav TsMS § 753 lg 1¹ ei kõrvalda ka hetkel kehtivat vastuolu TsMS § 753 lg 1 viimase lause ja TsMS § 754 vahel. Jätakuvalt oleks ebaselge, millise regulatsiooni kohaselt peaks sundtäitma ETKK Arbitraažikohtu otsust, mille tegemise koht on väljaspool Eestit (nt on seat poolte kokkuleppel Stockholm). TsMS § 754 ning New Yorgi konventsiooni kohaselt oleks tegemist välisriigi (Rootsi) vahekohtu otsusega, mida tuleks sundtäita konventsiooni alusel. Kavandatava TsMS § 753 lg 11 kohaselt oleks selline vahekohtu otsus aga Eestis otse sundtäidetav. Kui lubada ETKK Arbitraažikohtu menetluses Rootsis tehtava vahekohtu otsuse sundtäitmist ilma kohtuliku kontrollita, tekib küsimus, miks ei võiks lubada nt ülemaailmselt tunnustatud Stockholmi Kaubanduskoja Arbitraažinstituti (SCC) menetluses Rootsis tehtud välisriigi vahekohtu otsuste kohest sundtäitmist. Tegemist oleks riigisisese eraõigusliku isiku otsuste põhjendamatu eelistamisega ja see on vastuolus New Yorgi konventsiooniga.

Põhjendamatult on jäetud arvestamata ka advokatuuri äriõiguse komisjoni ettepanek jätta vahekohtuniku (eba)kompetentsus kui taandamise alus TsMS §-st 726 lg-st 1 välja. Kõik pooltele olulised aspektid vahekohtuniku pädevuses ja kompetentsis (haridus, kogemus, keeleoskus jne) lahendatakse tavaliselt (või vähemalt tuleks lahendada) poolte vastava kokkuleppega vahekohtuniku kvalifikatsiooniuete üle (TsMS § 722 lg 2).

Justiitsministeerium ei ole advokatuuri ja Riigikohtu vastuväidetega arvestanud. Selle asemel, et vastuväidetele sisuliselt vastata, on kooskõlastustabelis märgitud, et New Yorgi konventsiooni ning advokatuuri poolt väljatoodud põhiseaduslike põhimõtete eiramine on poliitiline valik. Advokatuuri hinnangul on vastuolulise regulatsiooni teadlik kehtestamine vastuolus hea õigusloome ja normitehnika eeskirjaga. HÕNTE § 4 sätestab, et seaduseelnõu või selle säte võib olla vastuolus kehtiva seaduse sellise sätte või kogu kehtiva seadusega, mida eelnõu seadusena vastuvõtmise korral muudetakse või mis tunnistatakse kehtetuks.

3.2. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (759 SE)

Riigikogu menetluses oli TsMS ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (759 SE), millega kehtestati piirangud tsiviilkohtumenetluses, täitemenetluses ja pankrotimenetluses edasikaebeõigusele. Lisaks menetles Justiitsministeerium TsMS eelnõud, millega soovitakse optimeerida apellatsioonimenetlust. Advokatuur ei pidanud seadusloome hea tavaga kooskõlas olevaks kahe eelnõu, mis on mõlemad suunatud samale eesmärgile, eraldi menetlemist. See ei anna adekvaatset kogupilti otsustatava sisust ja mõjust isikute põhiõigustele.

Edasikaebeõigust puudutavad muudatused

Advokatuur leidis, et menetlusökonoomia ja kohtumenetluse säästlikkuse tõstmine on mõistlik eesmärk, aga kui selle saavutamise vahendiks on kohtusse pöörduvate isikute menetluspõhiõiguste piiramine, peaks muudatustel olema sisuline eesmärk ja põhjendus. Eelnõu seletuskirjas puudub ülevaade, mis ulatuses valitud vahendid soodustavad soovitud eesmärgi saavutamist. Seega piiratakse isikute põhiõigusi ilma, et oleks selge, kas see omab ka arvestatavat mõju kohtute töökoormusele.

Eelnõust ei selgu, kas kaaluti ka teisi mõistlikke alternatiivseid lahendusi, sh olemasoleva regulatsiooni tõhusam rakendamine, et saavutada soovitud eesmärgid. Kuivõrd eelnõus toodud muudatuste tulemusena võib põhiseaduses sätestatud edasikaebeõigus muutuda praktikas formaalseks, tuleks pigem analüüsida ja kavandada meetmeid kohtute tegevuse tõhustamiseks ja otsuste kvaliteedi tõstmiseks. Advokatuur ei toeta lähenemist, et osade põhiõiguse kandjate menetluspõhiõigusi piiratakse, selle asemel, et kasutada kohtusüsteemi siseseid optimeerimise vahendeid (sh kohtunike ja kohtujuristide koolitamine, tõhusam menetlus ja menetluse juhtimine).

Eelnõus ei ole viidatud ega analüüsitud seda, kui palju ringkonnakohtute lahenditest Riigikohtus tühistatakse ja millistel põhjustel. See näitaks, kui paljude isikute õiguste riivet kavandatav muudatus üldse puudutaks, millise kvaliteediga töötab ringkonnakohtus ning kas eelviidatud kohtusüsteemi sisese optimeerimise vahendite abil oleks võimalik samuti soovitud eesmärki saavutada.

Samuti on alates 2017. a algusest menetlusosalisi üles kutsutud järgima kohtumenetluse parima praktika edendamise suuniseid, mis kajastavad kohtunike ja advokaatide (kriminaalasjades ka prokuröride) ühist arusaama mõistlikust, tõhusast ja osapoolte menetlusõigusi austavast, kohtumenetlusest kõigis kohtuasjades sõltumata nõude suurusest. Suunistes on oluliseks peetud mh kohtu poolt aktiivset menetluse juhtimist ning menetlusosaliste poolt ülemääraste menetluskäikude esitamise vältimist, mis peaks oluliselt kaasa aitama kohtumenetluse tõhusamaks muutmisele ja menetluse kestuse vähendamisele sõltumata asja hinnast. Advokatuurile teadaolevalt rakendatakse suuniseid praktikas edukalt ja need avaldavad juba tegelikku mõju kohtumenetluse tõhususele. Seega ei ole kaebeõiguse piiramine ainus ja vältimatu viis senisest tõhusama kohtumenetluse saavutamiseks.

Kui seadusemuudatusega kaasnevad nii olulised piirangud põhiõigustele, tuleb alternatiivina käsitleda ja analüüsida ka kohtutele täiendava ressursi eraldamise võimalusi.

Pikemas perspektiivis peaks kohtute ülekoormuse vähendamiseks rakendama meetmeid kaebustele, mis on ajendatud kaebamise ja protsessimise tahtest või näiteks kolmandale isikule ebamugavuste tekitamise soovist või muust taolisest põhjendamatust eesmärgist. See saab toimuda läbi ühiskonnas valitsevate hoiakute muutmise.

Nõustusime, et Riigikohtusse edasikaebeõiguse piiramine võib teatud juhtudel olla põhjendatud. Näiteks olukorras, kus ringkonnakohus jätab maakohtu määruse muutmata, ei pruugi kahekordne kaebeõigus praegusel kujul olla kõigil juhtudel põhjendatud ja vajalik. Samas on eelnõu sõnastuse kohaselt edasikaebeõigust piiratud sõltumata sellest, kas ringkonnakohus maakohtu lahendi tühistab või jätab jõusse.

3.3. Täitemenetluse läbiviimine ühisvara arvelt (TMS § 13 ja § 14)

Advokatuur ei toetanud jätkuvalt TMS-i muudatusi, mis puudutavad täitemenetluse läbiviimise regulatsiooni ühisvara arvelt (TMS § 13 ja § 14). Muudatustega minnakse tunduvalt kaugemale sellest, mida Riigikohus on viidatud otsuses probleemina osundanud. Muudatus kujutab endast võlgnikuks mitteoleva abikaasa omandiõiguse ebaproportsionaalset riivet. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, miks eelistatakse võlgnevuse sissenõudja huviseaduse kohaselt abikaasa huvile säilitada põhiseaduslik omandiõigus.

TMS-s ega ühestki teisest seadusest ei tulene otseselt, et kui võlgnikuks mitteolev abikaasa esitab TMS-i § 14 alusel toimuvale sundtäitmisele vastuväite, siis ei saa ühisvara suhtes sundtäitmist läbi viia. Eelnõu seletuskirjas antakse mõista, et abikaasa vastuväitel justkui peaks selline toime olema, aga sõnaselgelt seda üheski normis kirjas ei ole. Sellise normi puudumisel on ilmselge, et täitemenetlustes hakkab toimuma TMS §-s 14 sätestatud eelduse kuritarvitamine.

Eelnõu kooskõlastustabelist nähtub, et TMS-i muudatusi esitatud kujul ei toeta ka Riigikohus, Tallinna Ringkonnakohus ja Tartu Maakohus. Advokatuur tegi ettepaneku muudatuse väljapakutud kujul eelnõust välja jätta ja piirduda minimaalselt TMS selliste muudatustega, mis reguleeriksid pangakontol oleva rahaga seonduvat.

3.4. Audiitortegevuse seaduse, finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse (finantsvaldkonna väärtetokaristuste reform, EL-i õigusest tulenevad karistused, vara legaalse päritolu pööratud tõendamiskoormus) eelnõu 771 SE

Advokatuur märkis, et põhimõtteliselt vastu eelnõus kiirustades ja ilma laiapõhjalise aruteluta väljapakutud lahendusele, mille kohaselt peab vara legaalselt päritolu või kuriteo mittetoimepanemist tõendama vara omanik või valdaja (pööratud tõendamiskoormus). Eelnõuga kavandatavad muudatused on põhiseaduse mõttes märgilise tähtsusega, need piiravad omandipõhiõigust, tõenäoliselt rikuvad süütuse presumptsiooni, enese mittesüüstatamise privileegi ja seaduslikkuse põhimõtet. Oleme seisukohal, et tegemist on põhiõiguste kärpimisega riigi menetlusmugavuse kasuks. Advokatuur ei toeta lähenemist, et põhiõiguse kandjate põhiõigusi piiratakse või riivatakse selle asemel, et kasutada tõhusalt süsteemiseseid vahendeid, sh tõhustada uurimis- ja järelevalveasutuste rahvusvahelist koostööd ja sisulist tegevust asjaolude väljaselgitamisel.

Advokatuurile jäi arusaamatuks, miks on vaja pööratud tõendamiskoormuse regulatsiooni välja pakkuda kiirustades, ilma eelnõu väljatöötamiskavata ning muid tavapäraseid protseduure ignoreerides. Taolisteks muudatusteks ei ole hetkel selgelt äratuntavat vajadust. Nimelt on hiljutised olulised sammud rahapesu tõkestamise regulatsiooni valdkonnas sedavõrd värsked, et nende positiivset mõju praktikas ei ole veel jõudnud ilmneda. Meedia kaudu avalikkuses lahvatanud skandaalid aga pärinevad eelmise või üle-eelmise seaduseversiooni ajast.

2017. aasta novembris jõustus uus RahaPTS, mille rakendamine, sh juhendite väljatöötamine toimus kogu 2018. aasta jooksul. Kehtiv RahaPTS muutis reeglid rangemaks ja äriühingute tausta läbipaistvamaks, muuhulgas käivitus 2018. a sügisel juriidiliste isikute tegelike kasusaajate avalikustamine äriregistri juures. Rahapesu kohustatud subjektid on kehtestanud rahapesu riskihinnangud ja üle vaadanud oma kliendiportfelle. Oleme veendunud, et uue RahaPTS rakendumise järgselt rahapesukahtlusega juhtumite hulk, mis Eestit puudutab, väheneb oluliselt niigi.

Ka eelnõu seletuskirjas viidatakse rahapesu mõiste äsjasele laiendamisele: „2017. a sügisel jõustunud RahaPTS § 4 lg-d 4 ja 5 täiendavad olulisel määral rahapesu mõiste sisustamist. /.../ Erinevalt varem kehtinud RahaPTS sätestab kehtiva seaduse § 4, et eeltoodud tegevustest teadmist või selliste tegevuste eesmärki võib järeldada teo objektiivsete faktiliste asjaolude põhjal ning et rahapesuga on tegemist ka siis, kui sellise kuritegeliku tegevuse üksikasjad, mille tulemusel saadi rahapesus kasutatav vara, ei ole kindlaks tehtud.“ (eelnõu seletuskiri lk 21).

Täna kehtiva värske regulatsiooni mõju ei ole jõudnud veel piisavalt avalduda, et teha mingeid järeldusi selle kohta, kas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas on vaja vastu võtta järgmisi, võrdlemisi radikaalseid samme põhiõiguste ja -vabaduste arvelt. Advokatuur väidab, et pööratud tõendamiskoormuse regulatsiooni piisavat vajalikkust ei saa isegi väite tasandil tõsiselt võtta seni, kuni hiljutiste seadusemuudatuste mõju praktikale ei ole mõistliku aja jooksul jälgitud ja analüüsitud.

Lisaks põhiõiguste rikkumisele või riivele kätkeb pööratud tõendamiskoormus endas mit-

meid olulisi riske õiguse edasise arengu trendi aspektist – üks on avaliku võimu kuritarvitamise riski suurenemine ja teine on pööratud tõendamiskoormuse kui riigile mugava regulatsiooni hilisem kandumine teistesse valdkondadesse väljaspool rahapesu tõkestamist. Kui isik peab hakkama riigile tõendama, et ta pole toime pannud kuritegusid, siis ei ole küsimus üksnes juriidilises tõenduskoormuse jagamise konstruktsioonis, vaid ka laiemalt inimväärikuse riives.

Advokatuur nõustub nii õiguskantsleri kui prokuratuuriga, et taolise mõjuga muudatused eeldavad põhjalikumat analüüsi, et leida mõistlik tasakaal korra- ja põhiõiguste vahel. Kuivõrd eelnõus toodud muudatuste tulemusena võivad põhiseaduses sätestatud õigused muutuda praktikas formaalseks, tuleks pigem analüüsida ja kavandada muid riiklikke meetmeid rahapesu tõkestamise tõhustamiseks. Juba täna on rahapesu tõkestamisega seonduv halduskoormus lükatud äärmiselt suures ulatuses eraõiguslike isikute kanda. Eelnõust ei selgu, kas soovitud eesmärkide saavutamiseks kaaluti ka teisi mõistlikke alternatiivseid lahendusi, sealhulgas riigiasutuste tegevuse tõhustamist.

Pööratud tõendamiskoormuse asemel tuleks pöörata rohkem tähelepanu tõendite kogumise menetluse tõhustamisele. RahaPTS § 57 annab RAB-le õiguse vajadusel rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse korral, kuritegeliku tegevuse tõkestamiseks või teise riigi rahapesu andmehüüri taotluse alusel ettekirjutusega tehing peatada või konto ja tehingu objektiks oleva vara käsutamist piirata maksimaalselt kuni 90 päevaks. Pole alust arvata, et see oleks ebapiisav – eelnõu ettevalmistajate endi andmetest selgub, et 2017. aastal piiras RAB konto käsutamist 30 päevaks 53 korral ning 60 päevaks 33 korral. Seega pole RAB 2017. aastal pidanud paljudel juhtudel vajalikuks 90-päevaks piirangu seadmist, et selgitada välja asjas tähtsust omavad asjaolud ja koguda vajalikke tõendeid.

Tuleb ka arvestada, et kahtluse alla sattunud isikul võib samuti olla vajalik koguda tõendeid mh kolmandates riikides asuvatelt riiklikelt institutsioonidelt. Kui neid on raske kätte saada RAB-il või muul Eesti ametiasutusel, siis on neid raske kätte saada ka eraõiguslikul isikul. Seetõttu on tõhusam ja eesmärgipärasem lähenemine see, et koostööd parandatakse riiklikul tasandil ja riikidevahelist infovahetust lihtsustatakse, kui et risk jäetakse veel suuremas ulatuses eraõiguslike isikute kanda, kellel puuduvad märkimisväärsed vahendid mõjutamiseks välisriikidest väljaantavat dokumentatsiooni. Eraõiguslike isikute kohustuste suurenemine vähendab riigi motivatsiooni asjaolude väljaselgitamisega ise tegeleda ja välisriikide asjaomaste institutsioonidega suhelda.

3.5. Väljatötamiskavatsus notariaadiseaduse jt seaduste muutmiseks

Eelnõu üheks eesmärgiks oli lihtsustada notari ja advokaadi kutsete vahelist liikumist nagu täna on advokaadi, kohtuniku ja prokuröri ametikohtade vahel. Advokatuur toetab kutsete omavahelist liikumist, kuid ei toeta ettepanekut esitatud kujul alljärgnevatel põhjustel.

a) Notari ja advokaadi kutsestandardid ei ole ühtlustatud

Kutsete vahelise liikumise eelduseks on see, et erinevate kutsete esindajate teadmiste ja oskuste tase on võimalikult ühtlane. Notari ja advokaadi kutsete vahelise liikumise korral tuleb tagada isikute teadmiste võrreldav kontrollimine. Hetkel kehtiva regulatsiooni

kohaselt kontrollitakse notari eksamil isikute teadmisi kitsamalt kui advokaadi või teiste advokatuuriseaduse (AdvS) § 26 lg-s 3¹ nimetatud kutsealade eksamil.

Notariaadiseaduse (NotS) § 6 lg 1 kohaselt võib notariks saada kandidaaditeenistuse läbinud ja notarieksami sooritanud teovõimeline Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, kes valdab kõnes ja kirjas eesti keelt, on aus ja kõrgete kõbeliste omadustega ning kes vastab kohtunikule esitatavatele haridusnõuetele vastavalt kohtute seaduse § 47 lg 1 p-le 1. Vastavalt notariaadimäärustiku § 89 lg-le 3 kontrollitakse õigusteadmiste testiga notari kandidaadiks taotleja teadmisi järgmistes valdkondades: tsiviilõiguse üldosa, võlaõigus, asjaõigus, perekonnaõigus, pärimisõigus ja ühinguõigus. Väljaõppeprogrammi edukalt täitnud notari kandidaat peab sooritama notarieksami eelnimetatud valdkondades. Notaritel puudub erinevalt advokaatidest täielikult teadmiste kontroll avaliku õiguse valdkonnas (riigi põhikord, haldusmenetlus, haldustäitemenetlus, korrakaitseõigus kui riikliku järelevalve valdkonna haldusõigus, halduskohtumenetlus, isikuandmete kaitse õigus) ning karistusõiguse ja kriminaalmenetluse valdkonnas. Ka tsiviilõiguse valdkonnas on notari teadmiste kontroll kitsam kui advokaatide puhul.

Advokatuuri kodukorra § 63 lg 4 teise lause kohaselt peab vandeadvokaat tundma seadusandlust ja kohtupraktikat, olema võimeline osutama kvaliteetset õigusabi ka keerukates õiguslikes vaidlustes, omama põhjalikke teoreetilisi ja praktilisi teadmisi järgmistes valdkondades hulgast valitud ühest valdkonnast: eraõigus ja tsiviilkohtumenetlus; riigi põhikord, avalik õigus ja halduskohtumenetlus; karistusõigus ja kriminaalmenetlus. Kodukorra § 67 lg-test 2 ja 3 tulenevalt peab eksamineeritav sooritama eksami kirjalikus osas testi ja lahendama kaasusülesande, kusjuures üksnes viimase puhul saab eksamineeritav valida valdkonna. See tähendab, et vandeadvokaadiks pürgijal tuleb olenemata spetsialiseerumisest lahendada test, mis hõlmab kõiki õigusvaldkondi. Ka juhul, kui vandeadvokaadi eksami sooritaja on spetsialiseerunud tsiviilõigusele, peab ta kaasuse lahendamisel lisaks materiaalõigusele tundma ka tsiviilkohtumenetlust. Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni 31.05.2019 otsuse kohaselt hõlmab advokatuurieksami tsiviilõiguse osa lisaks notariaadimäärustiku § 89 lg-s 3 nimetatutele ka pankrotiõigust, saneerimist, intellektuaalset omandit ning tsiviilkohtumenetlust.

Ka võrdluses kohtunike ja prokuröridega kontrollitakse notarikandidaadi teadmisi kitsamalt. Notaritel puudub erinevalt kohtunikest täielikult teadmiste kontroll avaliku õiguse valdkonnas (riigiõigus, põhiseaduslikkuse järelevalve, Euroopa Liidu õigus, konkurentsiõigus, haldusmenetlus, riigivastutus, maksuõigus, keskkonnaõigus) ja protsessiõiguses (kohtumenetluse üldised põhimõtted ja nende avaldumine erinevates kohtumenetlustes, süüteo menetlused, tsiviilkohtumenetlus, halduskohtumenetlus, karistusõigus). Kohtunike koolitusnõukogu poolt 18.11.2016 kinnitatud kohtunikueksami programmi kohaselt hõlmab kohtunike eksami eraõiguse osa lisaks nt tööõigust ja pankrotiõigust.

b) Advokaadi töö eeldab erinevate õigusvaldkondade tundmist

Selleks, et õiguskaitse süsteem toimiks ja menetlused oleks efektiivsed, tuleb tagada advokaatide kõrged teadmised õigussüsteemi toimimisest tervikuna. Vaieldamatult on notarid oma valdkonna tippspetsialistid, kuid advokaadina tegutsedes peavad nad olema võimelised looma seoseid eri õigusvaldkondade vahel ning nõustama kliente ka muudes valdkondades peale eraõiguse. Eelnõus on märgitud, et hetkel ei ole kaasatud lihtsustatud korras

liikujate ringi prokuröre ega kohtunikke, kuna prokuröride töö on suunatud kriminaalõiguse valdkonda ning on märgitud, et haldus- ning kriminaalasju menetlevate kohtunike töö erineb oluliselt notarite tööst. Ka advokaatide töö erineb oluliselt notarite tööst sellest mõttes, et advokaadid ei saa teha oma tööd, kui nad tunnevad kitsalt vaid ühte õiguse valdkonda – eraõigust. Enamus advokaadi aetavaid asju nõuab mitme valdkonna tundmist. Kuigi eeldada ei saa mitme valdkonna põhjalikku tundmist ühelt advokaadilt, siis üldteadmised erinevatest valdkondadest peavad siiski olema. Näiteks peab äriõiguse valdkonnas klienti nõustav advokaat tundma ka konkurentsioiguse põhimõtteid ning vastavaid karistusõiguslikke aspekte.

Sellisest põhimõttest lähtub ka eespool kirjeldatud Eesti Advokatuuri advokaadieksami korraldus. Õigusteoreetilisi küsimusi sisaldava testi edukaks lahendamiseks peavad advokaadil olema vähemalt üldisel tasemel teadmised kõigis kolmes valdkonnas, s.o (i) eraõigus ja tsiviilkohtumenetlus; (ii) riigi põhikord, avalik õigus ja halduskohtumenetlus; (iii) karistusõigus ja kriminaalmenetlus.

c) Notari lihtsustatud liikumisel advokaadiks võiks kaaluda eksami sooritamist valdkondades, mida ei ole notariks saamisel kontrollitud

Kokkuvõtlikult soovitakse lihtsustada notari ja advokaadi kutsete vahelist liikumist selliselt, et notarid saavad lihtsustatud advokatuuri liikmeks ilma eksamit sooritamata ning advokaadid saavad sooritada notarieksamit ilma kandidaaditeenistust läbimata. Eeltoodud põhjendustest tulenevalt teeb advokatuur ettepanku täiendada regulatsiooni selliselt, et notariil on võimalus saada lihtsustatud korras vandeadvokaadiks, kui ta sooritab vandeadvokaadi eksami nendes valdkondades, mida ei ole notariks saamisel kontrollitud.

Juhime tähelepanu ka sellele, et ilma täiendava kontrollita võib tekkida olukord, kus pankrotihaldurina võivad tegutseda isikud, kelle teadmisi ei ole pankrotiõiguse valdkonnas kontrollitud. Vastavalt pankrotiseaduse (PankrS) 56 lg 1 p-le 2 võib halduriks olla Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja kutsekogu liikmeks olev vandeadvokaat. PankrS 57 lg 3 kohaselt ei pea vandeadvokaat haldurina tegutsemise õiguse saamiseks sooritama halduri eksamit ega läbima väljaõpet. Seega kui notariitel oleks võimalik saada advokatuuri liikmeks vandeadvokaadi eksamit sooritamata, võib tekkida olukord, kus haldurina tegutseva vandeadvokaadi teadmisi pankrotiõiguse valdkonnas ei ole kontrollitud.

d) Kutsete vaheline liikumine peaks hõlmama ka teisi õiguselukutseid

AdvS § 26 lg 3 ja 3¹ eesmärk oli hõlbustada juristide liikumist kutsealade vahel ning leevendada imperatiivseid piiranguid, mis takistavad liikumist ühest organisatsioonist teise. Kutsealade vaheline liikumine tähendab, et advokatuuriseaduses viidatud isikutel on võimalik liikuda advokatuuri ja advokatuuri liikmetel on võimalik liikuda viidatud ametikohtadele. Kui lisada notarid AdvS § 26 lg 3¹ loetellu, siis tuleks vastavalt täiendada ka prokuratuuriseaduse § 15 lg-t 3 ja kohtute seaduse § 66 lg-t 6. Kui notarid saavad lihtsustatud korras liikuda advokaatideks, siis hiljem on neil lihtsustatud korras võimalik liikuda kohtuniku ametikohale ja prokuröri ametikohale. Mõistlik oleks luua vastav võimalus kohe, mitte anda võimalus asuda viidatud ametikohtadele nõ tagaukse kaudu.

Viidatud seaduste muutmise eeldab arutelu asjaomaste institutsioonidega.

e) Advokatuur peab määrama kutseala standardi

Kui riik reguleerib, millise kvalifikatsiooniga isikuid peab advokatuuri liikmeks võtma, siis see riivab advokatuuri autonoomiat ning võtab advokatuurilt võimaluse reguleerida kutseala standardit. Kutsete liikumisel tuleb jätta kutseühendustele teatud erikontroll, mis arvestab vastava õiguselukutse erisusi.

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus nr (2000)21 (advokaadi elukutse sõltumatus kohta) kohaselt peavad riigid võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed, et tagada ja edendada advokaadi elukutse sõltumatust riigivõimust ja avalikkusest. Advokaatidel peab olema võimalik luua ja ühineda kutseorganisatsioonidega, millede üheks ülesandeks on kutsealaste standardite tugevdamine ning advokaatide sõltumatus ja huvide tagamine. Riigid peavad austama advokatuuride või muude advokaatide kutseühenduste rolli oma liikmete kaitsmisel igasuguste piirangute ja rikkumiste eest ning nende sõltumatus tagamisel.

3.6. Audiitortegevuse seaduse, finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Eelnõuga soovitakse riigisisesse õigusesse üle võtta finantssektorit puudutavad Euroopa Liidu õigusest tulenevad halduskaristused ja nähakse ette võimalus määrata väärtetoote eest kõrgendatud ülemmääraga rahatrahv. Nii finantsjärelvalve subjektidele kui ka muudele isikutele oleks võimalik määrata tegevusnõuete rikkumise eest kas kuni 5 miljoni euro suurune või käibepõhine rahatrahv. Kuritegude puhul kõrgendatud ülemmääraga rahalise karistuse rakendamise võimalust ette ei nähta ja kuriteo eest füüsilisele isikule mõistetava rahalise karistuse ülemmäär on KarS § 44 lõikest 1 tulenevalt kuni 500 päevamäär. Seega oleks väärtetoote puhul, mille eest on eelnõuga ette nähtud kõrgendatud ülemmääraga rahatrahv, võimalik kohaldada märkimisväärselt suuremat rahalist sanktsiooni kui enamohthlike kuritegude puhul. Advokatuuri hinnangul ei ole mõistlik luua olukorda, kus isikul on majanduslikult otstarbekam väärtetoote toimepanemise asemel täita ka mõni kvalifitseeriv tunnus, mis tooks kaasa väiksema karistuse ülemmääraga kuriteo karistuse.

Kui eelnõuga antakse laiaulatuslik kaalutusõigus karistusmäärade valikul, suureneb selle läbi täitevvõimu omavoli võimalus. Samuti võib see kahjustada ühtse karistuspoliitika kujunemist ja sellega võib kaasneda isikute põhjendamatu ebavõrdne kohtlemine. Kohtuväliste menetlejate ametkondlik killustatus ning asjaolu, et karistusi kohaldavad eelkõige juriidilise hariduseta menetlejad, ei taga ühtset karistuspoliitikat. Normi kohaldamise selge praktika tagab aga õiguskindluse - isikul on võimalik ette näha teo etteheidetavust ja ka rakendatavaid sanktsioone. Ebahütlane praktika võib tähendada sarnaste tegude puhul isikute põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist.

Euroopa Liidu õigusest tulenevate karistuste sobitamine riigisisesse õigusesse on problemaatiline ja selle küsimusega tuleks tegeleda üldise väärtetoomeenluse reformi raames. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga on kavas reformida väärtetoote toimepanemisele järgnevat õiguslikke tagajärgi ning luua võimalus Euroopa Liidu õiguses sätestatud haldustrahvide kohaldamiseks väärtetoomeenluses. Viidatud eelnõu langes menetlusest välja seoses Riigikogu XIII koosseisu

lõppemisega, kuid seletuskirjast nähtuvalt esitatakse see uuesti kooskõlastamiseks ja Riigikogule menetlemiseks sellel aastal. Käesoleva eelnõu menetlust tuleks jätkata alles pärast seda, kui on otsustatud, kuidas kohaldada Euroopa Liidu õiguses sätestatud haldustrahve väärteomenetluses.

Eelnõuga muudetakse RahaPTS § 82 lõikeid 1 ja 2, § 83 lõikeid 1 ja 2, § 84 lõikeid 1 ja 2, § 85 lõikeid 1 ja 2, § 86 lõikeid 1 ja 2, § 87 lõigetes 1 ja 2, § 88 lõigetes 1 ja 2, § 89 lõigetes 1 ja 2, § 90 lõigetes 1 ja 2, § 91 lõigetes 1 ja 2, § 92 lõigetes 1 ja 2, § 93 lõigetes 1 ja 2, § 94 lõigetes 1 ja 2, § 95 lõikes 2 ning § 96 lõigetes 1 ja 2 kehtivaid rahatrahvi määrasid. Rahatrahvi määrade tõstmist on põhjendatud eesmärgiga viia need vastavusse AMLD IV rikkumiste eest ettenähtud kõrgete rahatrahvi määradega või muuta rahatrahvid proportsionaalseks ja tõhusaks võrreldes teiste RahaPTS süüteoüksustega.

Advokatuuri hinnangul nõuab kõrgendatud karistumäärade laiendamine veenvaid põhjendusi ja põhjalikke analüüse. Seletuskiri on aga lakooniline, veenvaid põhjendusi ja vastavasisulist analüüse seletuskirjast ei nähtu. Seletuskirjas toodud põhjendus, et eelnõuga tehakse eelnimetatud paragrahvides muudatused, et võimaldada kõrgendatud ülemmääraga rahatrahvi kohaldamist vastavalt AMLD IV artikli 59 lõikes 3 toodud määradele, on otsitud. AMLD IV tulenevad nõuded on üle võetud 26.10.2017 vastu võetud RahaPTS muudatustega. RahaPTS (459SE) seletuskirja kohaselt tekkiski RahaPTS uue redaktsiooni väljatöötamise vajadus seoses FATF poolt 2012. aastal välja töötatud uute rahvusvaheliste rahapesu ja terrorismi rahastamise standardite kehtestamisega ja nende ülevõtmisega Euroopa Liidu õigusesse nn IV rahapesu tõkestamise direktiivi ja selle muutmise direktiivi eelnõuga. RahaPTS eelnõu lisaks olevas Euroopa Liidu direktiivi ja Eesti õigusakti vastavustabelis on märgitud, et eelnõus ettenähtud uued trahvimäärad vastavad direktiivis sätestatule.

Eelnõus puuduvad täielikult selgitused, kuidas on põhjendatud krediidasutustele ja finantseerimisasutustele ettenähtud maksimaalsete trahvimäärade laiendamine teistele RahaPT tulenevatele kohustatud isiktele. Kohustatud isikute tegevusvaldkonnad ei ole võrreldavad ja seetõttu ei saa pidada ka avalikku huvi kõigi sektorite puhul ühesuguseks. Rahapesuga võitlemine on vaieldamatult oluline, kuid piirangute ja sanktsioonide seadmisel tuleb kaaluda, kas vajalik on olemasoleva regulatsiooni muutmise või olemasolevate normide efektiivsem rakendamine. Kuivõrd uus RahaPTS on jõus olnud niivõrd lühikest aega, ei saa väita, et praegune regulatsioon ei ole efektiivne ja seetõttu tuleb kehtestada uus regulatsioon. Selle asemel tuleks jälgida kohtupraktika kujunemist uue regulatsiooni valguses ja muuta seda üksnes siis, kui selleks ilmneb vajadus.

Lisaks mõjutavad kõrged trahvimäärad negatiivselt ettevõtluskeskkonda. Suur trahvimäärade tõus mõjutab erineva valdkonna ettevõtete riske ja see võib omakorda kaasa tuua ettevõtete poolt osutatavate teenuste hinna tõusu. Arvestades, et eelnõus ei ole põhjendusi muudatuse vajalikkuse kohta ja puudub võimalike mõjude analüüs, ei saa pidada karistumäärade tõstmist eelnõus toodud kujul põhjendatuks.

3.7. Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030

Justiitsministeerium saatis advokatuurile arvamuse avaldamiseks eelnõu „Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030“. Advokatuur on esitanud oma seisukoha nimetatud eel-

nõule 10.10.2018 kirjas nr 2-15/522. Advokatuuri seisukoht ei ole muutunud.

Kriminaalpoliitika strateegiadokument kui eriti pikaajaline tegevuskava, oleks ainuõige koht käsitlemiseks kriminaalpoliitika põhimõttelisi küsimusi, sh milliseid tegusid käsitletakse karistusväärseina; millised peaks olema süütegude eest määratavad karistused (karistuste liigid ja määrad) ning millistel juhtudel eelistada üht või teist liiki karistusi; mis on karistamise eesmärgid. Kahjuks eelnõu neid küsimusi peaaegu üldse ei käsitle ning eelnõu sellisel kujul vastuvõtmisel jäävad need küsimused jätkuvalt koherentse vastuseeta.

Kriminaalpoliitika peamisest eesmärgist – süütegude ennetamisest, räägib eelnõu minimaalselt. Eesmärgi olulisust silmas pidades oleks loogiline, kui kuritegevuse ennetamise meetmetele pöörataks strateegiadokumendis rohkem tähelepanu. Kuritegevuse vähendamise osas nimetatakse eelnõus konkreetse eesmärgina vaid raske vägivallakuritegevuse vähenemist Euroopa kiireimas tempos. Kuritegevuse vähendamise eesmärke tuleks käsitleda laiemalt, hõlmates kõiki olulisemaid kuritegevuse liike. Lähemat käsitlemist vajaks ka vangistuspoliitika – mh oleks kohane seada eesmärgiks vangistuse keskmise kestuse lühendamine (toomaks Eestit selles osas lähemale Euroopa mediaanile ja Skandinaavia jt meie eeskujuks olevate riikide praktikale).

Eelnõud analüüsis ka advokatuuri põhiõiguste komisjon. Nende hinnangul on eelnõu üldsonaalne ning ilma mõõdetavate eesmärkideta. Keelekasutus (nt koduvangistus) tuleks kokku viia õiguses kasutatavate mõistetega.

Kaitseõiguse kohta on eelnõus märgitud üksnes üldiselt: „Menetluses tuleb silmas pidada süütuse presumptsiooni põhimõtet ja tagada kõigi menetlusosaliste põhiõigused.“ Arvestades, et kaitseõiguse teostamisel on mitmeid süsteemseid probleeme, tuleks võtta strateegiliste eesmärkide hulka ka järgnev:

1. luua õigusselgus jälitustegevuse sarnaste tegevuste (nt teabehanked tsiviilmenetluses või prokuratuuri poolt kasutatuna julgeoleku eesmärkidel) osas ja viia sellised tegevused kooskõlla põhiõigustega, sh peamiselt privaatsusõigusega;
2. tagada põhiõigusi austav jälitustegevus ja vaadata üle vastav regulatsioon;
3. kriminaalmenetlusõiguses võtta üle Euroopa Liidu direktiivid täies mahus, sh kaitseõigusse puutuvat vahistamist ja tõendite kogumist puudutav regulatsioon, mis viia vastavusse ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas väljendatud põhimõtetega;
4. täiustada kriminaalmenetluse õigusnorme ning praktikat eesmärgiga tagada aus ja euroopalikult kaasaegne inimõigusi austav kriminaalmenetlus;
5. täiustada kriminaalmenetluse õigusnormistikku poolte võrdsuse aspektist, tagades, et võistlev menetlus kannaks ausa kohtumõistmise eesmärki igakülgselt ja ei jääks pelgalt deklaratiivseks.

3.8. Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030

Justiitsministeeriumi eestvedamisel valmis Riigikogu otsuse „Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030” eelnõu, mille eesmärk on kujundada hea õigusloome standard ja olla õigusloome pikaajaline poliitiline suunanäitaja. Kuigi advokatuur on eelnõu osas varem arvamust avaldanud, ei ole eelnõu uut versiooni kahetsusväärsest advokatuurile

arvamuse avaldamiseks saadetud. Sellest hoolimata soovib advokatuur oma märkused esitada ja rõhutada, et kuigi eelnõud on võrreldes varasema versiooniga täiendatud, on eelnõu selle praegusel kujul jätkuvalt mittevajalik.

a) Eelnõu vajalikkus

Õigusloome kultuuri saab parandada läbi praktika suunamise, mis eeldab sihikindlat ja järjepidevat tööd. Täiendav mittesiduv regulatsioon hea õigusloome tava kujunemisele kaasa ei aita. Eelnõu kordab soovitusi, mis on juba normatiivsed läbi hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE).

Õigusloome kvaliteeti aitaks parandada õigusloome protsessis kehtivate põhimõtete järgimine. Õigusloome protsessi tuleb kaasata huvigruppe, kuid käesoleva eelnõu raames advokatuuri ei kaasatud. On arusaadav, et eksimusi tuleb ette, kuid õigusloome protsessi kehtivate põhimõtete sage eiramine viitab vajadusele muuta olemasolevat korda efektiivsemaks, mitte seda täiendavalt reguleerida.

Enamik eelnõus sätestatud põhimõtteid on oma laadilt triviaalsed ja nende üle kordamine eraldi väärtust ei loo (nt õigusloome eesmärk kindlustada põhiseadusest lähtuv õiguskord, seaduste jagunemine üld- ja eriosa seadusteks, olulise õigusteabe avaldamine Riigi Teatajas, koostöö edendamine ja koolituste korraldamine) või on nende rakendamine vähetõenäoline (nt koalitsioonilepingute kvaliteedi parandamine, õigusloomega inimeste heaolu ja Eesti konkurentsivõime parandamine, õigusloome mahu vähendamine ning õigusloomeliste lahenduste katsetamine).

b) Märkused eelnõule

Endiselt puuduvad eelnõus tõsiseltvõetavad õigusloome poliitika visioon ning eesmärgid. Näiteks siht, et aastaks 2030 väheneb õigusloome maht tuntavalt ja et uusi seadusi ei algatata kergekäeliselt (p 7), ei saa olla 12 aasta kaugune eesmärk 28 aastat pärast riikliku iseseisvuse

taastamist. Need põhimõtted peaksid olema juba ammu juurdunud ja kui ei ole, tuleb deklaratsioonide asemel analüüsida probleemi põhjusi. Vabariigi Valitsus kiitis 30. juunil 2015. a heaks Justiitsministeeriumi koostatud õigusloome mahu vähendamise kava. Seletuskirjas nenditakse, et hoolimata nendest dokumentidest pole õigusloome mahule piiri panna suudetud. See kinnitab, et pelgalt deklaratsioonidega praktikat ei muuda.

Selleks, et õigusloome oleks teaduspõhine ning debatt praegusest kvaliteetsem ning paremini tasakaalustatud, peavad õigusloomes kolmanda osapoolena poliitikute ja ametnike kõrval osalema eelmistest sõltumatud teadlased. Õigushariduse valupunktid, nagu õigussõppe ja teadustegevuse kvaliteet ning ebapiisav rahastus, õigusteaduse mittekäsitlemine rahvusteadusena jne, on küll laiemad kui õigusloome poliitika, kuid neil on vahetu mõju õigusloomele.

Parandada tuleks Riigikogu menetluses olevatesse eelnõudesse tehtavate muudatuste jälgitavust. Kui Riigikogu menetluse käigus tehakse eelnõusse muudatusi, tuleb vastavalt muuta eelnõu seletuskirja. Praegune praktika, kus selgitusi eelnõu seletuskirja ei lisata ja neid tuleb otsida Riigikogu komisjonide istungi protokollidest, teeb info leidmise kee-

rulisemaks. Kõik selgitused peaks olema seletuskirjas. Samuti on õigusloomemenetluse läbipaistvuse ja osalusvõimaluste tagamiseks vajalik lisada kõik eelnõud ja sellega seotud dokumendid Vabariigi Valitsuse eelnõude infosüsteemi. Loodud on küll tehniline võimekus, et eelnõu materjalid oleks leitavad, kuid praktikas sinna pahatihti vajalikke materjale ei lisata. Kaasamise hõlbustamiseks tuleb muuta olemasoleva infosüsteem kasutajasõbralikumaks.

Olulise teemana peame vajalikuks markeerida põhimõtet, et seadusandja Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on Riigikogu. Sellest johtuvalt peab ka õigusloomepoliitika arvestama sellega, et vähemalt seadusloomes peab Riigikogule jääma lisaks formaalse otsustaja rollile ka sisulise kujundaja roll. Eelnõus on see asjaolu pärvinud lubamatult vähe tähelepanu ning eelnõus kajastuvad eelkõige Vabariigi Valitsuse ülesanded õigusloomeprotsessis. Kahtlemata on Vabariigi Valitsusel oluline koht ka seadusloomes, kuid õigusloomepoliitika ei saa Vabariigi Valitsuse ülesannete rõhutamise läbi *de facto* kaasa aidata tendentsile, kus Riigikogule jääb nii protseduurilistel, tehnilistel kui ka kõikvõimalike ressursside piiratud tulenevatel põhjustel õigusloome sisulises kujundamises pigem teisejärguline roll. Poliitikadokument võiks seada eesmärgiks Riigikogu kui seadusandja olulisust toetavate meetmete (Riigikogu kantselei, komisjonide ja parlamendiliikmete tugipersonali võimekuse tõstmine, Riigikantselei ja teiste valitsusasutuste panustamine Riigikogu seadusandlike algatuste ettevalmistusse jms) rakendamise.

3.9. Maksukorralduse seaduse jt seaduste muutmise seadus 29 SE

Riigikogu menetluses oli maksukorralduse seaduse, kohtute seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seadus 29 SE. Eelnõuga laiendatakse MKS-i maksusaladuse avaldamise võimalusi ning lisatakse topeltnmaksustamise kaebuste lahendamise regulatsioon. Viimase näol võetakse eelnõuga üle nõukogu direktiiv (EL) 2017/1852 maksuvaidluste lahendamise mehhanismide kohta Euroopa Liidus (ELT L 265, 14.10.2017, lk 1–14).

Selgelt probleemseks on MKS maksusaladuse andmete avaldamise regulatsiooni laiendamise seotud muudatused. Üldreeglina on kõik maksuhalduril esitatud andmed kaitstud maksusaladusega (MKS § 26). Seega tähendab iga maksusaladuse avaldamise juhtum erandit. Eelnõuga soovitakse lisada või laiendada MKS-i maksusaladuse avaldamise erandite loetelu. Muudatustega ei saa nõustuda järgmistel põhjustel.

Esiteks ei eelnenud MKS § 29 punktide 46 ja 51 muudatustele, millega täiendatakse VKS § 51 lõiget 6 punktiga 4 ning KS § 107 lõikega 3, väljatöötamiskavatsust. Maksusaladuse kui üldreegli kitsendamine on oluline muudatus ja seetõttu peaks eraldi analüüsima, kas muudatus on vajalik ja põhjendatud.

Teiseks kavandavad MKS maksusaladuse avaldamise muudatused on äärmiselt üldise sõnastusega. Näiteks: 1) paragrahvi 29 punkt 46 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „46) riigieelarve seaduse § 53.1 alusel kehtestatud riigisiseste toetusprogrammide elluviimise seotud isikutele, perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse §-s 1 ja perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-s 1 nimetatud fondide korraldusasutusele ning fondispetsiifiliste reeglite alusel toetuse andmise tegelevatele isikutele ulatuses, mis on vajalik toetuse saamise nõuetekohasuse, sihispärase kasutamise ja kulude abikõlblikkuse kontrollimiseks;“.

Eelnõu seletuskirja kohaselt antakse maksusaladuse avaldamise õigus äärmiselt laiale küsimuste ja isikute ringile. Täpsemalt, „Viidatud riigieelarve seaduse sätte alusel on kehtestatud 43 ministri määrust: 30 kultuuriministri määrust, 5 riigihalduse ministri määrust ja 8 ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määrust. Nimetatud määruste kohaselt on meetmete elluvijateks Sihtasutus KredEx, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Kultuuriministeerium, Rahvakultuuri Keskus, SA Eesti Filmi Instituut, Integratsiooni Sihtasutus, Muinsuskaitseamet, Riigi Tugiteenuste Keskus ja Rahandusministeerium. Andmed, mida toetuse saamise nõuetekohasuse, sihipärase kasutamise ja kulude abikõlblikkuse kontrollimiseks vajatakse sõltuvad konkreetsest valdkonnast ja toetuse eesmärgist, kuid puudutavad peasjalikult ettevõtja makstud käibemaksu ning tööjõumaksudid (sotsiaalmaks ja tulumaks).“.

Samas ei ole võimalik ei selle muudatusega ega ka mitte ühegi teise MKS-i maksusaladuse avaldamise muudatuse seletuskirja tekstist saada selgust selles, milliseid andmeid, milliste isikute poolt ja milleks üldse vajatakse. Sel põhjusel ei ole võimalik hinnata seda, kas maksusaladuse avaldamise osas eksisteerib üldse sisuline ja praktiline vajadus. Kui see ka eksisteerib, siis milles see täpselt seisneb. Kõigi MKS § 29 muudatuste tehniline lahendus on sellest mõttes sama, et antakse äärmiselt abstraktne luba erinevatele ministeeriumidele ja ametkondadele ning seejuures ei sõnastata mitte ühtegi piirangut.

Kokkuvõttes peaks täpsemalt läbi mõtlema selle, kas ja mis on üldse maksusaladus. Käesolevaks ajaks sisaldab MKS § 29 juba enam kui kuuskümmend erinevat võimalust maksusaladuse avaldamiseks. Seega ei saa rääkida enam selgest regulatsioonist, mille puhul on tagatud maksumaksja huvid ehk tema maksusaladus. Kui maksusaladuse regulatsioon kaotab enda sisulise tähenduse, siis hakkab see lõppastmes mõjutama ka maksumaksjate käitumist ning seeläbi ka maksulaekumist. Maksusaladus peab olema kaitstud nii, et kehtivast regulatsioonist on võimalik aru saada ja sellest saavad ühte moodi aru nii ametnikud kui maksumaksjad.

3.10. Kriminaalmenetluse seadustiku, halduskohtumenetluse seadustiku ja karistusseadustiku ning teiste seaduste muutmise seaduse (kriminaal-, väärteo- ja kohtumenetluse erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal) eelnõu

Advokatuurile olid eelnõu osas alljärgnevad märkused:

Kriminaalmenetluse seadustiku muudatused

a) Eelnõuga täiendatakse kriminaalmenetluse seadustikku (KrMS) 142. peatükiga (erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal menetlustoimingute tegemise ja kohtumenetluse erisused). Seletuskirjas on põhjendatud peatüki lisamist järgmiselt: „Põhimõtteliselt oleks võimalik erikorra jaoks ettenähtud erisused sätestada ka nende paragrahvide juures, mis teatud küsimust tavaolukorras reguleerivad. Kuid õiguse rakendajate ja ka menetlusele allutatud isikute seisukohalt ei oleks selline lahendus parim, kuna muudaks regulatsiooni raskesti jälgitavaks. Seega otstarbekuse ja õigusselguse huvides lisatakse erikorra erisused kriminaalmenetluse seadustikku eraldi peatükina.“. Advokatuuri hinnangul tuleks kaaluda, kas raskesti jälgitavus on piisav põhjus ülereguleerimiseks. Otstarbekuse huvides võivad erikorra erisused asuda ka seal, kus tavaolukorra sätted. Kui ei kehti eriolukorra sätted, siis kehtivad üldised sätted igal juhul.

b) Eelnõuga täiendatakse KrMS-i §-ga 382¹¹ (isiku kahtlustatavana kinnipidamine) ja sätestatakse, et erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevatel erandlikel asjaoludel, eelkõige kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse või samaaegsete kriminaalasjade paljususe korral võib prokuratuur uurimisasutuse taotlusel anda loa kinnipidamise tähtaja pikendamiseks kokku kuni seitsme ööpäevani (KrMS § 382¹¹ lg 4). Advokatuuri hinnangul ei ole niivõrd pikk kinnipidamine õiguspärane. Seletuskirjas on välja toodud EIK-i seisukoht, et ka neli ööpäeva kestev kinnipidamine on liiga pikk, sealjuures ei saa mängida rolli asjaolu, et konkreetne lahend on tehtud rahuajal. Isikute põhiõigusi ja -vabadusi ei tohi liiga intensiivselt riivata ka sõjaseisukorra ajal, mistõttu puudub põhjendus, et seitse ööpäeva oleks vaja isikuid kinni pidada. Kui kinnipidamise aega soovitakse pikendada, siis tuleks pigem valida EIK-i välja toodud neli ööpäeva, mis on samuti intensiivne riive, aga ehk sõjaseisukorra ajal õigustatud. Seitse ööpäeva kestev kinnipidamine on PS § 21 lg 2 vastane ning ei saa olla seaduslik.

Eelnõu seletuskirja lk-l 7 on märgitud: „Kuid kuivõrd eeldatavasti on ka erikorra ajal võimalik teha vajalikud menetlustoimingud ära umbes nelja päevaga, siis on eelnõu koostamisel lähtutud sellest tähtjast.“. Kui ka seletuskirja koostajad ise on sedastanud, et neljast ööpäevast piisab, siis seitse ööpäeva on ebamõistlikult pikk aeg. Tavapärase 48 tunniga võrreldes on 96 tundi igal juhul juba intensiivne ja pikem aeg, seega piisab isiku kinni hoidmiseks ka neljast ööpäevast.

c) Eelnõuga lisatakse KrMS-i § 382¹², mille kohaselt erakorralise või sõjaseisukorra ajal vormistatakse KrMS § 126⁴ lg-tes 2 ja 3 nimetatud kirjalik luba 48 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates. Advokatuuri hinnangul ei ole vastav muudatus põhjendatud ja jääb arusaamatuks, mida muudab asjaolu, kas luba vormistatakse 24 või 48 tunni jooksul. Sõjaseisukorra ajal on pigem küsitav, kas jälitustoiminguid viiakse läbi või mitte.

d) Eelnõuga lisatakse KrMS-i erikorra tarbeks jälitustoimingust teavitamise erisus KrMS § 126³ lg-tes 1 ja 6 sätestatud üldisest korrast. Eelnõuga lisatava KrMS § 382¹³ lg 1 kohaselt, kui jälitustoimingu tegemise loa tähtaeg lõpeb või mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaeg lõpeb erakorralise või sõjaseisukorra ajal, teavitab jälitusasutus isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivata ja kes on menetluse käigus tuvastatud, kahe kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist. Sama paragrahvi lõikest 2 tuleneb, et nimetatud teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust kahe kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist. Eelnõu seletuskirja kohaselt on 60 päeva Siseministeeriumi hinnangul piisav.

Seletuskirja lisaks olevast kooskõlastustabelist nähtuvalt on Siseministeerium märkinud: „Teise võimalusena võiks kaaluda erikorra ajal jälitustoimingust teavitamise ja tutvustamise peatamist kuni erikorra lõppemiseni või nt 60 päeva peale erikorra lõppemist.“. Puudub Siseministeeriumi põhjendus, miks selline aeg on piisav ja miks see ei võiks olla lühem tähtaeg. Advokatuuri hinnangul võiks eelnõud täiendada selliselt, et jälitusasutuse poolt teavitamine saab olla tavapärasest hilisem vaid sel juhul, kui hilisema teavitamise põhjus sõltub sõjaseisukorrast. On põhjendamatu teavitada inimesi hiljem üksnes sel põhjusel, et erakorraline seisukord on välja kuulutatud.

e) Eelnõuga täiendatakse KrMS-i §-ga 382¹⁴ ja nähakse ette, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kriminaal- ja kohtutoimiku dokumendid, mis ei ole eestikeelsed, jätta eesti keelde tõlkimata erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevatel erandlikel asjaoludel ning menetleja ja menetlusosaliste või kohtumenetluse poolte nõusolekul. Juhul kui kohus peab vajalikuks eelpool nimetatud dokumendile eestikeelse tõlke lisamist, annab kohus tähtaja tõlke esitamiseks. Eelnõu seletuskirjas on küll põhjalik ülevaade tõlke tagamise kehtiva regulatsiooni kohta, kuid põhjendust, miks vastav muudatus vajalik on, seletuskirjast ei nähtu. Samuti vajaks täpsustamist, millised võivad olla need erandlikud asjaolud, mille puhul ei pea tõlget tegema.

f) Eelnõuga täiendatakse KrMS-i §-ga 382¹⁵ selliselt, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal on Riigikohtu esimehel õigus muuta õigusemõistmise huvides kriminaalasjade läbivaatamise territoriaalset kohtualluvust, juhul kui erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu ei ole võimalik kriminaalasja läbi vaadata KrMS §-des 24–27 sätestatud kohtualluvuse kohaselt. Samasisuline säte sisaldub juba KrMS § 24 lg-s 2. Advokatuuri hinnangul tuleks analüüsida, kas vajalik on täiendav reguleerimine või piisab juba olemasolevast sättest.

g) Eelnõuga lisatakse KrMS-i § 382¹⁶, mille kohaselt erakorralise või sõjaseisukorra ajal otsustab kohus kohtu alla andmise kümne päeva jooksul arvates kriminaalasja kohtusse saabumise päevast ning kohtuotsus kuulutatakse välja hiljemalt järgmisel päeval pärast kohtuotsuse tegemist (lg 1) ja erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldu kohtulikule arutamisele KrMS §-s 268¹ sätestatud mitme kriminaalasja üheaegse arutamise keeld (lg 2). Taoline keeld kehtib praegu vaid üldmenetluses ja samasisuline erand on olemas juba kehtivas KrMS §-s 268¹, et vältimatutel asjaoludel võib arutada korraga mitut kohtuasja. Seega uue punkti võiks lisada KrMS §-i 268¹ 2 ja KrMS § 382¹⁶ võiks olla ühe lõiguga.

h) Seletuskirjas on korduvalt märgitud, et kohtul võib puududa ressursid menetlemiseks. Samas praegu menetluses oleva riigikaitse seaduse eelnõu kohaselt peab advokatuur valmis olema kohustama kaitseõigust tagama tavapärasest suurema hulga advokaate, kes üldjuhul riigi õigusabi osutamisega ei tegele. Kui kohtul puudub ressursid menetlemiseks, siis jääb arusaamatuks, kuidas on põhjendatud, et advokaadid riigi õigusabi kohustuslikus korras nõustavad isikuid.

Halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) muudatused

a) Eelnõus on väljapakutud kohtukorralduslik paindlikkus, mille järgi võib tsiviil- ja halduskohtumenetluses asja lahendada lihtmenetluses sõltumata asja liigist (eelnõue §-d 2 ja 5). See on mõistlik ettepanek, mis tagab kohtutele piiratud ressursside tingimustes võimaluse menetlus paindlikult korraldada. Hagi- ja kaebemenetluse formaalsete reeglite range järgimine erikordades ei pruugi alati olla mõistlik ja võimalik, nt menetlusosalise vähete õigusteadmiste, riigi õigusabi puudumise, menetluseseme algse piiratuse tõttu vm põhjusel. Selle tulemusel ei ole võimalik täita tsiviil- ja halduskohtumenetluse ülesannet, lahendada asi õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega (vt TsMS § 2, HKMS § 2 lg 2).

b) Mõistlik on lihtsustada erikordades kohtumenetluse läbiviimist ja muuta see paindli-

kuks, sest kohtupidamine ei pruugi alati olla võimalik kohtu asukohas, kus asub ka kohtupidamiseks vajalik infrastruktuur, nt ruumid, toimikud, sidevahendid jne (vt leevenduste näidiskataloog TsMS § 405 lg 1 p-d 1–5, 7–8 ja 10, HKMS § 133 jj). Põhjendatud ei ole piirata ärakuulamisõigust, menetlusdokumentide kättetoimetamist, kohtuotsusele esitatavaid nõudeid ja edasikaebeõigust (TsMS § 405 lg 1 p-d 6 ja 9; 444 lg-d 2 ja 4, HKMS 134 lg 2 p-d 5 ja 7, § 169 jj). Selleks puudub praktiline vajadus, sest nende põhiõiguste leevendamine ei teeni vajalikku eesmärki (kohtuasja lahendamise võimalikkus erikordades).

c) Erikordades ei ole põhjendatud leevendada menetlusdokumentide kättetoimetamise (ärakuulamisõigus), kohtuotsusele esitatavaid nõudeid (menetlusosalise õigus saada teada kohtu kaalutlustest) ja edasikaebeõigust. Need on põhiõigused, millest erikordades on eriti oluline ärakuulamisõigus, mida ei tohi piirata (PS § 130), kuid alahinnata ei saa ka kohtuotsuse kirjeldava ja põhjendava osa ärajätmise ning edasikaebeõiguse piiramisega kaasnevat negatiivset tagajärge. Lihtmenetluste eesmärk on kohtumenetluse lihtsustamise ja kiirendamise kaudu tõhusama õigusemõistmise tagamine. Kohus saab menetlust paindlikult kujundada, st sisuliselt luua ise konkreetse asja võimalikult kiireks lahendamiseks sobiva normistiku, mis võib kahtlemata olla põhjendatud ja vajalik erikordades. Samas tuleb arvestada, et nõ rahuajal on lihtmenetlus võimalik üksnes juhul, kui lahendatava hüve väärtus on väga väike, hüve väärtus 1000 eurot halduskohtumenetluses ja 2000 eurot tsiviilkohtumenetluses, mis ei too eelduslikult kaasa pöördumatuid elulisi tagajärgi menetlusosalisele (nt kinnisasja müük, üürilepingu lõpetamine vms). Seetõttu on menetlusreeglite leevendamisega kaasnev riive täiemahulisele menetlusele põhjendatud (vt TsMS § 405 lg 1, HKMS § 133 lg 1). Kui aga kõik vaidlused on eelnõu järgi võimalik lahendada lihtmenetluses, siis võib see kaasa tuua pöördumatuid tagajärgi (nt omandiõiguse kaotus, õigussuhte lõppemine, rahalised nõuded jne). Menetluse lihtsustamine erikordades peaks seisnema eelkõige kohtu rolli suurendamises ja menetluse läbi viimise paindlikkuses, kui nt kohut tuleb pidada väljaspool kohtumaja. Sellisel juhul ei ole alati võimalik järgida nt protokollit või tunnistaja ülekuulamisele esitatavaid nõudeid, sest puudub vajalik infrastruktuur, kuid see ei tähenda, et piirama peaks isiku põhiõigusi.

d) Eelduslikult on erikordades kaks põhjust, miks on vaja läbi viia lihtsustatud menetlus. Esiteks, kohtust tulenevad asjaolud (nt on kohtu asukoht väljaspool kohtumaja ja istungi protokollimine, toimikuga tutvumine või tunnistaja ülekuulamine ei ole formaalsete reeglite järgi võimalik, kuid samas formaalsete reeglite mittejärgimine ei muuda toimingut sisuliselt). Teiseks, menetlusosalistest tulenevad põhjused (nt menetlusosaline ei mõista kohtumenetlust ja riigi õigusabi leidmine ei ole võimalik, tõendeid ei ole võimalik esitada vastavalt vorminõuetele). Mõlemal juhul on oluline isiku osavõtt menetlusest ja hilisem arusaam, mis olid kohtu kaalutlused otsuse tegemisel, et otsustada edasikaebeõiguse teostamine. Menetlusdokumentide kättetoimetamine erikordades on niikuinii problemaatiline, kuid takistuse peamiseks põhjuseks ei ole eelduslikult kohtu ressursi puudumine või massiline kohtumenetlusest kõrvalehoidumine, vaid erikordadele iseloomulikud sündmused ehk mõjuv põhjus, mille tõttu isik ei saanud menetlusest osa võtta (nt mobilatsioon, liikumiskeeld, riigisisene migratsioon, transpordi puudumine jne). Seetõttu ei tohiks menetlusdokumentide kättetoimetamist lihtsustada, sest siin on selge risk, et dokumendid jäävadki kättetoimetamata (TsMS § 306 lg 1). Sealjuures on võrdsest oluline nii menetlust alustavate dokumentide korrektne kättetoimetamine (hagi) kui ka korralduslikud menetlusdokumendid (kohtuistungit kutse), sest mõlemal juhul võib teha tagaseljaotsuse. Kogumis piiravad need leevendused ka edasikaebeõigust, sest kui isik ei

tea, mis kaalutlustel tema suhtes on otsus tehtud ja kus asub nt kohtuasja toimik, millega tutvumine võib omakorda olla piiratud (nt on kohtu asukoht muutunud või kohtualluvust muudetud), siis on võimatu edasikaebeõigust teostada.

e) Kättetoimetamise nõuete ja edasikaebeõiguse leevendamine viib asja lahendamisele tagaselja ja sellega suureneb nii teistmismeneluste arv kui ka risk, et kohtuotsuseid ei täideta, kuna inimene ei teadnud menetlusest ega saa ka kohtuotsusest lugeda, mis kaalutlustel tema suhtes otsus on tehtud. Arvestades seda, et igasugused mööndused kättetoimetamisel seavad ohtu menetlusosalise õiguse olla oma asja arutamise juures, tutvuda materjalidega ja olla kohtu poolt ära kuulatud, tuleks TsMS § 405 lg 1 p-s 6 sätestatud kättetoimetamise erisuste kohaldamisse suhtuda erilise ettevaatusega. Vastasel korral võib juhtuda, et kostja suhtes tehakse §-de 407 või 410 järgi tagaseljaotsus, ilma ta enda suhtes algatatud menetlusest või istungist üldse teada saaks. Lihtmenetluse asjas tagaseljaotsuse tegemisele kehtivad täpselt samasugused tingimused ja piirangud nagu suurema hinnaga asjades, mistõttu võib nt ka kostja kohtuistungile ilmumata jätmise tagajärjeks olla tagaseljaotsuse tegemine (vt ka TsMS II kommenteeritud väljaanne, § 405 komm 3.3.5 b).

f) Kohtuotsuste täitmine on ebaefektiivne. Eelnõust ei selgu, mis eesmärki teeniks ärakuulamisõiguse, kaebeõiguse ja kohtuotsuse põhjendamise kohustuse piiramine. Isegi kui kohus teeb otsuse lihtsustatud menetluses, põhjendava ja kirjeldava osata ning tunnistab selle viivitamata täidetavaks, siis ei ole sellest menetlusosalisele praktilist kasu, kui otsust ei ole võimalik täita. Tsviilkohutemenetlusele järgnev täitemenetlus on juba rahuajal võrdlemisi ebaefektiivne, st täitemenetluse võlgnikul on võimalik vaidlustada kõik kohtutäituri toimingud ja otsused ning sellega edukalt takistada täitemenetluse läbiviimist (TMS § 217 lg 1). Kui aga kostjal ei olnud võimalik nt istungil osaleda sellepärast, et ta ei saanud lihtsustatud menetluse tõttu kutset kätte ega teadnud tagaseljaotsuse tegemisest, siis ei saa eeldada, et erikord on muutunud otsuse täitmise ajaks niipalju, et kohtuotsus on võimalik kätte toimetada või täituril on võimalik täitmisteeda võlgnikule kätte toimetada. Kui see on võimalik täituril, siis on see võimalik ka kohtul, sest TMS-is lihtsustusi kättetoimetamisele ei ole. Seega ei ole kättetoimetamise leevendamisest kasu, kui kohtutäitur peab võlgnikule kätte toimetama täitmisteede ning täitemenetluse osalistele vara arestimise akti ja enampakkumise akti, samuti oma otsused kohtutäituri tegevuse peale esitatud kaebuste kohta ning muud seaduses sätestatud dokumendid (vt TMS § 10 lg 1). Seega ei saa võlgniku asukohta teadmata ka täitemenetluses rakendada muid meetmeid peale ajutiste meetmete (nt vara arestimine, TMS § 64 lg 2) ja sellega muutuks menetluse lihtsustamise regulatsioon erikordades sisutuks. Analoogne olukord tekib ka halduskohtumenetluses. Täitmisele kuuluva kohtuotsuse mittetäitmise korral võib kohus määrata üksnes rahatrahvi, mis on omakorda vaidlustatav Riigikohtuni (vt HKMS § 248 lgd 1 ja 4). Seetõttu on küsitav, kuidas aitab kättetoimetamise lihtsustamine kaasa õigusrahu saavutamisele võrreldes sellega, kui halduskohus kohalda esialgset õiguskaitset, mida ta saab teha ka omal initsiatiivil (vt HKMS § 249 lg 1).

g) Erikordades tuleks eelistada õigussuhte esialgset reguleerimist kättetoimetamise leevendamisele. Kohtuotsuse tegemise nõ kiirendamine ei ole mõistlik abinõu, sest tsviilja halduskohtumenetlus toimuvad poolte esitatu alusel ning kiireloomulised toimingud tuleks kohtul lahendada menetlusosalise taotluse alusel, nt esialgse õiguskaitse või hagi tagamise korras. Sealjuures on halduskohtumenetluses võimalik kohaldada esialgset

õiguskaitset ka kohtu initsiatiivil (vt HKMS § 249 lg 1). Esialgse õiguskaitse või hagi tagamise määruise täitmisel on võlgniku võimalused täitemenetlust venitada oluliselt piiratumad, sest kohtumääruise täitmise korral täitemenetlus lõpetatakse ja täituril puudub vajadus nt täitmisteate kättetoimetamiseks enne toimingute tegemist. Samuti ei too esialgse õiguskaitse kohaldamine kaasa pöördumatuid õiguslikke ja elulisi tagajärgi, kuid tagab viivitamatu sekkumise võimaluse, kui kohus leiab, et see on vajalik.

h) Kohtuotsuse kirjeldava ja põhjendava osa formaalsete nõuete järgimine aitab leevendada kahte riski. Esiteks, kahtlemata on tõenäosus suurem, et kohtuotsust ei täideta, kui isik ei teadnud kohtumenetlusest ega saa ka veenduda otsuse õigsuses põhjendava ja kirjeldava osa puudumise tõttu. Seega teeniks otsuse põhjendamine ühest küljest õigusrahu eesmärki ja teisest küljest aitaks leevendada olukorda, kus menetlusosaline nt ei saanud erikorra tõttu menetlusdokumente kätte. Teiseks, erikordades ei pruugi kohtutoimiku säilitamine olla osaliselt või täielikult võimalik, mistõttu on eriti oluline kaebemenetluse teostamise aspektist, et apellatsioon- ja kassatsioonikohus saaks vähemalt maakohtu otsuse kirjeldava ja põhjendava osa alusel veenduda otsuse õigsuses või menetlusosaline teaks toimikut leidmata, mis õigusvaidlusega on tegemist.

Ebamõistlik on ka erikordades rakendada HKMS § 169 lg 2 järgset regulatsiooni, mille järgi peab halduskohus lihtsustatud menetluses kohtuotsust põhjendama üksnes juhul, kui menetlusosaline seda nõuab ja soovib esitada apellatsioonkaebuse. Taaskord võib tekkida olukord, kus menetlusosaline saab kohtuotsuse kätte nt 4-5 kuud pärast otsuse tegemist, misjärel ei ole ilmsesti mõeldav, et kohus hakkaks kirjutama otsust olukorras, kus menetlus on niigi lihtsustatud korras läbi viidud ja toimikud ei pruugi olla enam säilinud.

i) Seetõttu on küsitav, kuidas aitaks kättetoimetamise ja kohtuotsusele esitatavate nõuete lihtsustamine kaasa õigusrahu saavutamisele erikordades. Mõistlik on lähenemine, et kohus saab menetlust paindlikult kujundada, st sisuliselt luua ise konkreetse asja võimalikult kiireks lahendamiseks sobiva normistiku, kuid tagades täielikult ärakuulamisõiguse, edasikaebõiguse ja kohtuotsuse põhjendamine - nende õiguste piiramine ei ole põhjendatud ja selleks puudub ka praktiline vajadus.

Riigikaitse seaduse eelnõu

Eelnõuga muudetakse riigi õigusabi seadust ning sätestatakse, et riigi õigusabi osutamise korraldamine ja riigi õigusabi osutamine füüsilisele isikule kaitseolukorra ajal on riigikaitseülesanne. Et advokaadid osutaks kaitseolukorra ajal riigi õigusabi, täiendatakse advokatuuriseadust advokatuurist väljaheitmise alusega.

Eelnõu seletuskirjast nähtub, et täiendav väljaarvamise alus on ette nähtud juhuks, kui advokaat keeldub riigi õigusabi osutamast kaitseolukorra ajal. Samas on sätte sõnastus eelnõus üldisem kui seletuskirjast tulenev põhjendus sätte kasutamiseks. Nimelt eelnõus väljapakutud sõnastuse kohaselt heidetakse advokaat advokatuurist välja juhatuse otsuse alusel, kui advokaat keeldub advokatuuri juhatuse või juhatuse määratud isiku poolt temale määratud riigi õigusabi ülesande vastuvõtmisest ja täitmisest seadusest tuleneva aluseta või mõjuva põhjusega. Seega sätet lugedes jääb mulje, et see on kõikideks olukordadeks, kui advokaat keeldub riigi õigusabi osutamisest. Sätte sõnastus peab olema piisavalt selge, et see oleks selle rakendajatele üheselt arusaadav.

Advokatuuri hinnangul on väljapakutud lahenduse näol ülereguleerimisega ja seda tuleks vältida. Eelnõu seletuskirjast jääb ekslikult mulje, justkui praegu kehtiva regulatsiooni kohaselt lubatakse advokaadil karistamatult seadust eirata. Nimelt on eelnõu seletuskirjas märgitud (lk 176, viimane lõik), et kui advokaat mõjuva põhjusega keeldub oma seaduses tuleneva kohustuse täitmisest, ei ole võimalik aktsepteerida ja lubada vastutustundetult käitumisega isikul edaspidi advokaadina tegutseda. Olukorras, kus advokaat ei täida talle pandud ülesandeid, on teda juba võimalik kehtiva seaduse alusel advokatuurist välja arvata. Nimelt sätestab advokatuuriseaduse (AdvS) § 37 punkt 1, et advokaat heidetakse advokatuurist välja karistusena distsiplinaarsüüteo eest, mis on määratud AdvS-s sätestatud korras. AdvS § 16 lõike 4 punkti 1 kohaselt võidakse aukohtu menetlus algatada ka Justiitsministeeriumi taotluse alusel, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused seoses riigi õigusabi andmisega. AdvS § 19 lõike 2 punkti 4 kohaselt on üheks distsiplinaarkaristuseks advokatuurist väljaheitmine. Seega on juba olemas alus advokaadi advokatuurist välja arvamiseks.

Riigi õigusabi osutamine ei ole advokaadile igal juhul kohustuslik, seadus loetleb alused, millal advokaat võib sellest keelduda. Keeldumine on lubatud näiteks huvide konfliktiolukorras, kui seaduse kohaselt ei ole lubatud õigusteenust osutada, suure töökoormuse tõttu või kui advokaadi kutseoskused ja –teadmised selles valdkonnas ei võimalda kliendi huve parimal võimalikul viisil kaitsta. Seda, kas konkreetsel juhul oli keeldumine põhjendatud, saab hinnata advokatuuri aukohus distsiplinaarmenetluse raames. Advokatuuriseaduses reguleeritud distsiplinaarmenetluse kord tagab efektiivse menetluse. Kuivõrd AdvS § 17 lõike 4 kohaselt võib aukohus taotleda halduskohtult abi tõendite kogumiseks või nende tagamiseks, siis on aukohtul ka tõhusad vahendid vajalike tõendite hankimiseks. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et aukohtumenetluse läbiviimine ei ole otstarbekas, kuna aukohtumenetluse tulemina saab advokaat üldjuhul kutsetegevust jätkata, nt karistada saab noomitusega või ei määrata üldse karistust, kuigi rikkumine tuvastatakse. Kui aukohus tuvastab, et advokaadil puudus keeldumiseks seadusest tulenev alus või mõjuv põhjus, saab ta karistuse määramisel raskendava asjaoluna arvesse võtta, et rikkumine toimus kaitseolukorra ajal. Arvestades, et ka advokatuuri juhatus peab hindama, kas advokaadil oli keeldumiseks õiguslik alus või mõjuv põhjus, võib juhatuse järelevalve tulemus olla sama, mis oleks aukohtul. Seega ei ole põhjendatud piirata aukohtu kaalutusõigust valida karistuste hulgast sobivaim.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on võimalik advokaat advokatuurist välja heita kolmel juhul: distsiplinaarkuritegu, süüdimõistev kohtuotsus kuriteo eest ning liikmemaksu tasumata jätmine (vt AdvS § 37). Puudub mõistlik põhjendus, miks riigi õigusabi andmisest keeldumine, eriti olukorras, kus advokaat ei ole ennast märkinud riigi õigusabi osutajaks, on sama raskusastmega, nagu seda on näiteks süüdimõistev kohtuotsus tahtlikult toime pandud kuriteo eest.

Lisaks eeltoodule on advokatuuri hinnangul kohustuslikust riigi õigusabi osutamisest vähe kasu olukorras, kus uurijad, prokurörid ja kohtunikud teevad oma tööd samal kiirusel, nagu varasemalt. Lisaks tuleb arvestada nende menetlustega, mis on juba käimas ning mis samuti tuleb lahendada.

Eeltoodust ilmneb, et sätte lisamine advokatuuriseadusesse ei ole läbimõeldud ning seetõttu tuleks sellest muudatusettepanekust loobuda.

3.12. Karistusseadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse (Euroopa Liidu õigusest tulenevad rahatrahvid) eelnõu

Vältida tuleb suurema rahatrahvi ülemmääraga väärteokaristuste põhjendamatu laiendamist.

Seaduseelnõuga luuakse võimalus Euroopa Liidu õiguses sätestatud haldustrahvide kohaldamiseks väärteomenetluses ning täiendatakse karistusseadustiku üldosa selliselt, et see võimaldaks täita Euroopa Liidu õiguses sätestatud nõudeid ja kohaldada konkreetsetes valdkondades (eeskätt finantssektor ja andmekaitse) teatud rikkumiste eest senisest oluliselt suurema rahatrahvi ülemmääraga väärteokaristusi.

Advokatuuri hinnangul peaks senisest oluliselt kõrgema rahatrahvi ülemmääraga väärteokoosseisud jääma erandlikeks juhtudeks. On küll mõistetav, et Euroopa Liidu õiguse või muu rahvusvahelise kohustuse täitmiseks on vajalik ette näha võimalus määrata kõrgema ülemmääraga rahatrahve, kuid eelnõu § 1 punktis 4 väljapakutud sõnastus on problemaatiline, kuna see võib kaasa tuua kõrgema rahatrahvi ülemmääraga karistuste kergekäelise laiendamise ka muudele valdkondadele kui neile, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusest või on vajalikud muu rahvusvahelise kohustuse täitmiseks.

Suurema rahatrahvi ülemmääraga karistuste meelevaldne laiendamine on taunitav, kuna Euroopa Liidu õigusest või muust rahvusvahelisest meetmest tulenevate karistusmäärade puhul on silmas peetud just selle konkreetse valdkonna eripärasid. Näiteks praegu Rahandusministeeriumis menetluses olev audiitortegevuse seaduse, finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus on seda võimalust juba kasutatud. Viidatud eelnõuga soovitakse seletuskirja kohaselt riigisisesele õigusesse üle võtta finantssektorit puudutavad Euroopa Liidu õigusest tulenevad halduskaristused ja nähakse ette võimalus määrata väärteo eest kõrgendatud ülemmääraga rahatrahv. Samas laiendatakse krediidasutustele ja finantseerimisasutustele ettenähtud maksimaalseid trahvimäärasid rahapesu asjades ka teistele RahaPTS-st tulenevatele kohustatud isikutele.

Eelnõu seletuskiri on lakooniline, puuduvad veenvad selgitused ja analüüsid, kuidas on põhjendatud krediidasutustele ja finantseerimisasutustele ettenähtud maksimaalsete trahvimäärade laiendamine teistele RahaPTS-s nimetatud kohustatud isikutele.

Kõrgema rahatrahvi ülemmäärade sätestamisel antakse laiaulatuslik kaalutusõigus menetlejale karistusmäärade valikul ja seeläbi suureneb täitevvõimu omavoli võimalus. Samuti võib see kahjustada ühtse karistuspoliitika kujunemist ja sellega võib kaasneda isikute põhjendamatu ebavõrdne kohtlemine. Kohtuväliste menetlejate ametkondlik killustatus ning asjaolu, et karistusi kohaldavad eelkõige juriidilise hariduseta menetlejad, ei taga ühtset karistuspoliitikat. Normi kohaldamise selge praktika tagab õiguskindluse – isikul on võimalik ette näha teo etteheidetavust ja ka rakendatavaid sanktsioone. Ebahütlane praktika võib tähendada sarnaste tegude puhul isikute põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist. Lisaks mõjutavad kõrged trahvimäärad negatiivselt ettevõtluskeskkonda. Suur trahvimäärade tõus mõjutab erineva valdkonna ettevõtete riske ja see võib omakorda kaasa tuua ettevõtete poolt osutatavate teenuste hinna tõusu.

Põhjendatud ei ole kõrgendatud ülemmääraga rahatrahvide aegumistähtaja pikendamine

Eelnõu § 1 punktidega 6 ja 7 sätestatakse kõrgendatud ülemmääraga rahatrahvide korral võimalus väärteto aegumise katkemiseks, kuid eelnõu seletuskirjas ei ole toodud sisulisi põhjendusi muudatuse vajalikkuse osas. Viidatud on küll arvamusele, et see võiks olla vajalik, kuna finants- ja andmekaitse valdkonnas toime pandud väärtetegude menetlemine on keerukas, kuid samas ei laiene kõrgendatud ülemmääraga rahatrahvid ainult nimetatud valdkondadele. Kui finants- ja andmekaitse valdkonnas toime pandud väärtetegude menetlemine on keerukas, tuleks nende menetlemiseks eraldada täiendavat ressursi, mitte pikendada aegumistähtaegu. Arvestades riigi kohustust tagada tõhusad menetlused ja vältida pika haldusmenetluse negatiivseid tagajärgi menetlusosalisele, tuleks vastavast muudatusettepanekust loobuda.

Advokatuuri täiendavas arvamuses Riigikogu õiguskomisjonile on märgitud, et kuigi kõnealune eelnõu võib esmapilgul nii sisu kui eesmärgi poolest näida tehnilist laadi ja rõhuasetusega Euroopa Liidu (EL) õiguse ülevõtmise kohustuse täitmisele, on eelnõuga pakutud lahendused siiski Eesti õiguskorras mitmes mõttes fundamentaalseid muudatusi kaasa toovad, mistõttu eelnõu menetlemisse tuleb suhtuda suure tähelepanu ja ettevaatlikkusega.

Üks äärmiselt oluline asjaolu, mis eelnõu ja seletuskirja koostamisel on lubamatult nõmaha vaikitud, on tõsiasi, et asjassepuutuv EL õigus teeb väga selgelt vahet kahesugusel rikkumiste sanktsioneerimise regulatsioonil – ühelt poolt halduskaristused ja teiselt poolt kriminaalkaristused (s.o. süüteo menetluse tulemusena määratavad karistused, mille hulka kuuluvad meil nii kriminaal- kui väärtetemenetluses mõistetavad karistused). Kõik EL määrused ja direktiivid, mille sanktsioonimääradega eelnõus põhjendatakse meie asjassepuutuvate seaduste muutmist, sätestavad tegelikult väga selgelt, et EL tasandil ühtlustamisele kuuluvad halduskaristuste määrad ja viimastega ei piirata liikmesriikide õigust määrata kriminaalkaristusi. Asjassepuutuv EL õigus paneb liikmesriikidele ühtlasi ka kohustuse arvestada, et EL õigusest tulenevate halduskaristuste kohaldamisel ja siseriiklikust õigusest tulenevate kriminaalkaristuste mõistmisel ei rikutaks nn topeltkaristamise keeldu (*ne bis in idem* põhimõte). Sellisest regulatsioonist tuleneb, et EL õigusega taotletakse vaid halduskaristuste määrade ühtlustamist ning siseriiklikusse karistusõigusesse sekkumist ette ei nähta.

Eeltoodust järeldub, et eelnõuga 94 SE on EL asjassepuutuva õiguse Eesti õigusesse ülevõtmiseks valitud põhimõtteliselt vale tee – EL määrused ja direktiivid toonitavad, et kriminaalkaristused peaksid jääma vaid siseriikliku õiguse reguleerimisvaldkonda kuuluvaiks ning ühtlustamine on vajalik halduskaristuste valdkonnas. Sellise eristamise eesmärk on just traditsiooniliselt riikide ainupädevusse kuuluva karistusõiguse ja sellega seonduva süüteo menetluse põhimõtete muutmise (EL tasandil ühtlustamise) vältimine. Eelnõu seletuskirjast nähtuva keerulise ja minu arvates sügavat kriitilist analüüsi mitte välja kannatava arutluskäigu tulemusena on jõutud järeldusele, et EL õiguse tähenduses halduskaristustena saab meie õiguse mõttes käsitleda väärtetekaristusi. See järeldus on väär, sest karistusõigus rajaneb meil üldosa tasandil ühtsetele põhimõtetele ning EL asjassepuutuva õiguse tähenduses ei saa meie väärtetemenetluse korras määratavaid karistusi lugeda halduskaristusteks. Lühidalt – eelnõu vastuvõtmisel jääks endiselt kehtima õigus-

lik olukord, kus Eesti riik ei ole asjassepuutuvate EL määruste ja direktiivide sätteid, mis näevad enne *halduskaristuste* minimaalsed määrad, nõuetekohaselt üle võtnud.

Kahjuks viimati nimetatud tagajärjega (mida tuleks siiski pidada küllalt tõsiseks) eelnõu seadusena vastuvõtmise kahjulikud mõjud ei piirdu.

Äärmiselt problemaatilised on eelnõu mõjud meie kehtivale karistusõigusele tervikuna. Siinkohal tuleb alustada väärteokaristuste ja kriminaalkorras määratavate karistuste omavahelisest suhtest, mis peaks järgima arusaama, et väärteod kahjustavad õiguskorda vähem intensiivselt kui kuriteod ning vastavalt sellele on väärteod ka kergemini karistatavad kui kuriteod. Kuivõrd EL õiguse ülevõtmise „sildi all“ nähakse ette väärtegude eest määratavate rahatrahvide ülemmäära tõstmine 20 miljoni euroni (või veelgi suuremate summadeni, kui trahvi kohaldamise aluseks on protsent juriidilise isiku käibest, vt eelnõuga sätestatava KarS § 471 lg 3 p 3), siis ilmse ebakõla vältimiseks nähakse ühtlasi ette juriidilisele isikule kuriteo eest määratava rahalise karistuse ülemmäära tõstmine 40 miljoni euroni ja sätestatakse erinevalt varasemast ette võimalus ka seda piiri ületavas summas rahalise karistuse määramine (KarS § 44 lg 9 teise lause kehtetuks tunnistamine). Ma leian, et sellised väär- ja kuritegude eest määratava rahalise sanktsiooni ülemmäärad on täiesti ebamõistlikud ega sobitu mitte kuidagi meie karistusõiguse üldisesse süstemaatikasse. Sellistes maksimaalsetes määrades karistuste mõistmist ei ole võimalik põhjendada nende karistuse mõistmise üldiste alustega, mis meie karistusõiguses nii väärtegude kui kuritegude suhtes kehtivad, eelkõige kohustusega lähtuda karistuse määramisel isiku süüst (KarS § 56 lg 1 esimene lause).

Lisaks sellele on äärmiselt problemaatiline eelnõuga kavandatav KarS § 14 lg 2 täiendamine. Puhtalt normitehnilisest aspektist jääb selgusetuks KarS § 14 lg 2 täiendamise vajadus: kehtiv KarS üldosa ei ette mingeid piiranguid sellele, kuidas määratletakse karistatava teo tunnused (sh see, kas teo toimepanija on füüsiline isik, juriidiline isik või mõlemad) KarS eriosas. Järelikult võimaldab ka kehtiv KarS üldosa sätestada eriosas selliseid süüteo koosseise, mille toimepanemise eest karistatakse vaid juriidilisi isikuid. Seega ei ole vaid juriidiliste isikute karistamist ettenägevate normide sätestamiseks vaja KarS üldosa muuta.

Eelnõu kehtestamisel ei kujune KarS § 14 lg 1 ja lg 2 vahekord enam sugugi nii selgeks nagu eelnõu seletuskirjas väidetakse. KarS § 14 lg 1 jääb küll muutmata, aga miski ei välista iseenesest normide rakendamise selliselt, et eelnõuga lisatav § 14 lg 2 teine lause kvalifitseerub juriidilise isiku karistamise iseseisvaks aluseks ja sellisena erinormiks KarS § 14 lg 1 suhtes (mille puhul üld- ja erinormi vahekorra tulenevalt üldnorm ei kohaldu). Järelikult on võimalik, et KarS § 14 lg 2 täiendamine avab tee loobumisele süüühimõtte järgimisest juriidiliste isikute karistamisel, mis ei ole karistusõiguses mitte mingil juhul põhjendatud.

Kokkuvõtvalt on eelnõu vastuvõtmiseks kõlbmatu. Eelnõu eesmärkide saavutamiseks tuleks lõpuni viia EL õiguses ettenähtud halduskaristuste Eesti õigusesse ülevõtmise analüüs ja koostada uus eelnõu vastavalt selle analüüsi tulemustele.

Lisaks advokatuurile analüüsis eelnõud ka põhiõiguste komisjon, kelle arvamus samuti õiguskomisjonile edastati.

3.13. Kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduseelnõu väljatöötamise kavatsus

VTK'ga pakutud regulatiivsete lahenduste p 2-4 (kohtunike menetluslähetus, eestkoste järelevalveosakond ühe maakohu juurde ja registriasjade eriallus) on advokatuuri hinnangul mõistlikud ning advokatuur toetab neid.

Regulatiivsete lahenduste p 1 (kohtuasjade ümberjagamine) toetab advokatuur teatud reservatsioonidega. Kohtuasjade ümberjagamine peaks eelkõige hõlmama selliseid kohtuasju, milles viiakse läbi kirjalik kohtumenetlus. Kohtuasja suuline arutamine teises kohtumajas tooks menetlusosalisele kaasa põhjendamatu lisakulu. Advokaatide sõiduaega istungile jõudmiseks menetluskuluks ei peeta ja vastaspoolelt selle kulu hüvitamist nõuda ei saa. Praktikas on aga klientidel advokaatidega kokkulepe, et sõiduaja kulu hüvitab klient advokaadile kas täielikult või vähemalt teatud osas. Oleks taunimisväärne, kui kohtute ülekoormuse vähendamiseks loodud lahenduse tulemusena läheb kohtumenetlus kohtuasja ümberjagamise tõttu menetlusosalistele kulukamaks. Kui kohtualluvus on konkreetsetes kohtumajas, siis peaks kohtusse pöörduja saama arvestada, et kohtuistungid selles kohtumajas toimuvad. Asja allumisel nt Tallinna kohtumajale valib klient advokaadi Tallinnast ning eeldab, et ei pea talle tasuma lisaks advokaadi sõiduaega eest. Eeltoodust tulenevalt peaks istungimenetluses lahendatavate kohtuasjade ümberjagamine toimuma vaid erandlikel juhtudel ja seejuures tuleks lisaks kohtute töökoormuse jaotamise kaalutlustele arvestada ka menetlusosaliste huvidega.

3.14. Rahapesu ja terrorismi rahastamise seaduse, audiitortegevuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Advokatuur jäi varem esitatud seisukohtade juurde, kuid märkis täiendavalt alljärgnevat

a) Seaduse eesmärk: seaduse eesmärk on esmane lähtealus, millest kogu edasine regulatsioon saab oma alguse ja mõtestatud sisu. Kehtivas rahapesu- ja terrorismi rahastamise seaduses on eesmärk sõnastatud algsest peale vildakana ning ei ole kooskõlas rahapesu tõkestamise direktiivides sätestatud eesmärgiga, mistõttu tuleb see esimesel võimalusel korrigeerida. RahaPTS § 2 lg 1 kohaselt on seaduse eesmärgiks *ettevõtluskeskkonna usaldusväärset ja läbipaistvust suurendades tõkestada Eesti Vabariigi rahandussüsteemi ning majandusruumi kasutamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks*. Liikmesriikide siseriiklike õigusaktide eesmärk peab olema kooskõlas vastava direktiivi eesmärgiga. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 31. mai 2018 direktiivi 2018/843 ehk ülevõetava direktiivi kohaselt on direktiivi eesmärgiks *rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, avastamise ja uurimise abil finantssüsteemi kaitsmine*. Seega tuleb RahaPTS § 2 lg 1 ümber sõnastada ja viia direktiiviga kooskõlla. Eesmärgi valguses tõlgendatakse seaduse muid sätteid ja regulatsioonide proportsionaalsust.

b) Äriregistris olev tegelike kasusaajate raporteerimine: tuleb õigusaktidega määrata selgelt vastutav institutsioon, kes tegeleb nende andmete õigsuse kontrolliga ja andmete esitajatel tõeste andmete nõudmisega ning ajakohastamisega. Kohustatud subjektidel peab olema õigus andmetele tugineda.

Eelnõu kooskõlastustabelist nähtuvalt ei ole advokatuuri ja teiste turuosaliste vastava ettepanekuga arvestatud. Eelnõuga kavandatud nn hoiatusmärke mehhanism (§ 78¹)

andmete kvaliteedi parandamiseks ei ole aga piisav, et lihtsustada rahapesu tõkestamist. Kui riik nõuab tegelike kasusaajate andmete esitamist ilma andmeid kontrollimata, täidab seadusandja direktiivist tuleneva nõude vaid formaalselt. Tegelike kasusaajate registri eesmärgiks ei ole avalikustada tegelike kasusaajate andmeid, vaid muuta hoolsusmeetmete täitmine läbipaistvamaks ning hõlpsamaks. Kohustatud isikute jaoks on hoolsusmeetmete täitmine oluliselt lihtsam, kui riik seisab hea selle eest, et registriandmed on täpsed, usaldusväärsed ning asja- ja ajakohased. Ka FATF 24. soovitusel peaksid riigid looma rahapesu tõkestamiseks riiklikud registrid, kuhu kogutakse juriidiliste isikute tegelike kasusaajate andmed ning riigid peaksid tegema registris edastatud andmete üle kontrolli, et tagada registrisse esitatud andmete õigsus.⁷ Seega tuleks advokatuuri hinnangul ette näha registripidaja kohustuse kontrollida andmeid ning kohustatud isikul peaks olema üldjuhul õigus tugineda tegelike kasusaajate osas registri andmetele. Registri andmetele tuginemine võiks olla välistatud üksnes siis, kui kohustatud isikule on hoolsusmeetmete kohaldamisel saanud teatavaks konkreetseid asjaolud, mis viitavad ebakõladele. Registre esitatavate andmete õigsuse tagamiseks on riigil paremad võimalused. Arvestades edastatavate andmete mahtu, ei oleks optimaalne teha seda inimtööjõudu kasutades, vaid selleks tuleks arendada tehnilisi lahendusi.

c) Vastuolu advokaatide tunnustatud kutsealaste nõuetega. Lisaks eeltoodule ei ole nii eelnõuga kavandatava hoiatusmärke regulatsiooni kui ka eelnõu § 42 lg 1 p-i 1 ja § 20 lg 2¹ koosmõjust tuleneva teenuse osutamise keelu ja § 49 lg 2 ning § 42 lg 1 p-i 1 ja § 20 lg 2¹ koosmõjust tuleneva teavitamiskohustuse sätestamisel analüüsitud regulatsioonide kooskõla advokatuuriseadusest tuleneva konfidentsiaalse teabe kaitsmise kohustusega. Advokatuuriseaduse (AdvS) § 43 lg 2 esimesest lausest tulenevalt on advokaadile usaldatud andmed konfidentsiaalsed. AdvS § 45 lg 1 esimene lause sätestab, et advokaat on kohustatud hoidma saladuses talle õigusteenust osutades teatavaks saanud andmeid, tema poole õigusteenuse saamiseks pöördumist ja õigusteenuse eest makstud tasu suurus. Ka Euroopa Inimõiguste Kohus on mitmes lahendis leidnud, et advokaadi kutsesaladuse kaitse on vajalik nii Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) artikli 6 (õigus õiglasele kohtulikule arutamisele) kui ka artikli 8 (õigus austusele era- ja perekonnaelu vastu) täitmise tagamiseks. EIÕK on Riigikogu ratifitseeritud välisleping, mille prioriteetsust Eesti seaduste ning muude õigusaktide suhtes on tunnustanud Riigikohus.

d) Tõkestamise süsteemi tarbetu ebaefektiivsus: hoolsusmeetmete rakendamiseks, eelkõige taustakontrolli teostamiseks peab olema riigi poolt rahastatud professionaalselt mehitatud kompetentsikeskus, kelle kaudu saaks eraõiguslikud kohustatud isikud kontrollida klientide tausta ja nende andmetele ka tugineda.

Kooskõlastustabelist nähtuvalt ei ole advokatuuri ja teiste turuosaliste nõukoja liikmete vastava ettepanekuga arvestatud. Mitteamestamise põhjendusena on märgitud, et taustakontrolliga saavad esmajoonel tegeleda eraõiguslikud teenusepakkujad, nt krediidibürood. Samuti on rõhutatud, et avalikku korda ähvardava ohu tõrjumine on esimeses järjekorras ohu tekkimise eest vastutava isiku enese ülesanne. Advokatuuri hinnangul oleks eraõiguslikud teenusepakkujad põhjendatud siis, kui on olemas selge ülevaade sea-

⁷ Guidance on Transparency and Beneficial Ownership: <http://www.fatfgafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/transparency-and-beneficialownership.html>

duse nõuetest ja kindlus, et kehtiv õiguslik regulatsioon jääb suuremas osas teatud ajaks püsima. Arvestades rahapesu valdkonnas toimunud seadusemuudatuste rohkust ja osaliselt sellest tingitud rahapesu vastase võitluse regulatsiooni keerukust ning turuosaliste puudulike teadmisi kehtivatest nõuetest ja rahapesu kui kuriteo liigi arengutest, on ilmne, et kõik kohustatud isikud ei suuda täita seadusest tulenevaid nõudeid nõuetekohaselt või tõhusalt. Seetõttu peaks tõhusamate tulemuste saavutamiseks riik ise võtma kasutusele täiendavaid meetmeid. Kompetentsikeskuse moodustamine oleks efektiivne lahendus vältimaks muuhulgas struktuuride tohutut dubleerimist.

Kompetentsikeskuse loomisega soodustatakse kohustatud isikute rolli täitmist, mitte ei täideta seda nende eest. Kompetentsikeskuse ülalpidamise kulud võrreldes saadava kasuga on marginaalsed. Kui senini on riik püüdnud lahendada praktikas ilmnenud probleeme seaduste muutmisega ja täiendava administratiivkoormuse ladumisega eraõiguslike turuosaliste õlule, siis turuosaliste nõustamise ja abistamise tulemusena võiksid väheneda praktikas esinevad probleemid ja seeläbi ka riigi soov seadusi pidevalt muuta. Samuti väheneks seeläbi võimalike rikkumiste menetlemisele kuluv ressurss.

e) Turvatsooni kontseptsioon: asjakohaselt kontrollitud isik peab saama teatud perioodil majandusruumis liikuda ja tegutseda ilma pidevate taustakontrollideta, kui tal on vastav tasutakontroll professionaalselt tehtud (nt riikliku kompetentsikeskuse poolt, pankade poolt). Kohustatud subjektid peavad saama teatud aja vältel sellele tugineda ilma kohustuseta omalt poolt üle kontrollida.

Eelnõu kooskõlastustabelis on märgitud, et kuigi ettepanek on kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga, tuleks (info)tehnoloogilised lahendused selle lähenemise tõhusaks rakendamiseks välja töötada taustakontrolli teenuse pakkujal. See ei ole praktikas mõeldav ilma avaliku sektori juhtiva rollita. Advokatuuri hinnangul võikski vastava taustakontrolli teenuse pakkuja olla avaliku sektori kompetentsikeskus. Kui info on koondatud ühte riiklikku kompetentsikeskusesse, siis see tagab parema andmete kvaliteedi ning kohustatud isikutele muutuvad andmed senisest paremini kättesaadavaks. Eraõiguslike teenusepakkujate puhul ei oleks see tagatud.

f) Outsourcing: hoolsusmeetmete rakendamine peab olema täies mahus **sisseostetav**, kui kohustatud subjekt soovib selliselt oma tegevust korraldada. Kehtiv seadus piirab osade hoolsusmeetmete rakendamise sisseostmist professionaalsetelt teenuseosutajatelt. Advokatuuri hinnangul ei ole veenvalt põhjendatud, miks ei saa ärisuhte seiret teha väline teenusepakkuja. Ilmselgelt peab ärisuhte seire toimuma kohustatud isiku ja teenusepakkuja koostöös, kuid lubatud peaks olema võimalike osade sisseostmine.

g) Taustakontrolli info liikumine: Taustakontrolli info liikumine peab olema kohustatud subjektide vahel mõistlikult lahendatud: nt pangad ei anna täna infot kohustatud isikutele kliendi taustakontrolli kohta. Pangad täidavad peamist *gate-keeperi* rolli ja omavad kõikide teiste kohustatud subjektidega võrreldes kõige suuremat ressursi ja professionaalset võimekust hoolsusmeetmete rakendamiseks. Nende teostatud taustakontroll võiks olla lihtsamini teistele kohustatud subjektidele kättesaadav. Samas tuleb arvestada erinevate professionaalsete teenuseosutajate kohustusi oma klientide ees, arvestama eranditega ja teatud juhtudel peab andmete väljanõudmine peab olema selgelt piiritletud. Väljapakutud § 16 regulatsiooni täiendus tekitab probleeme juurde, mitte ei lahenda neid,

kuna regulatsioon on liiga üldine ja tekitab kohustuste kollisiooni.

h) Nõuete täitmise ebaselgus: seaduses puuduvad selged kriteeriumid, millal on kohustatud isik hoolsuskohustusi piisavalt täitnud ja millal mitte. See on toonud kaasa *over-compliance* probleemi. Olukorra parandamiseks peavad olema esiteks selgemad kriteeriumid seaduses ja teiseks järelevalve poolt selged näidiskorrad igale sektorile, mis annavad kindluse, mis on see tase, mille tegemisel ei ole vaja karta sanktsioonide rakendamist kohustatud subjekti suhtes.

Järelevalveasutused nõustavad valdkonnapõhiselt kohustatud isikuid ja koostavad neile ka näidiskordasid, kuid üldistes küsimustes oleks vajalikud kehtivast regulatsioonist selgemad suunised. Eriti arvestades soovi suurendada karistusi, on senisest veelgi olulisem, et kohustatud subjektil oleks parem selgus, millal ta on nõuded piisavalt täitnud ja millal ei ole.

i) Karistuste ebaproportsionaalne suurendamine: rahapesu tõkestamise reeglitega seonduv vastutuse risk on muutunud liiga suureks, mis toob kaasa keskendumise oma vastutuse välistamisele, selle asemel, et sisuliselt võidelda rahapesu vastu. Vastutuse riski ja ärist saadava kasu suhe muudab turvalise finantssüsteemi mittekatetsaadavaks väikestele ja välismaise taustaga isikutele. Sellest tulenevalt peaks olema suund mitte suurendada sanktsioone kohustatud isikutele, vaid abistada neid oma kohustuste täitmisel tõhusamalt.

Eelnõu kooskõlastustabelis toodud viide direktiivist tulenevatele nõuetele ei ole asjakohane. On mõistetav, et Euroopa Liidu õiguse või muu rahvusvahelise kohustuse täitmiseks on vajalik ette näha võimalus määrata kõrgema ülemmääraga rahatrahve, kuid praktikas laiendatakse kergekäeliselt kõrgema rahatrahvi ülemmääraga karistusi ka muudele valdkondadele kui neile, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusest või on vajalikud muu rahvusvahelise kohustuse täitmiseks.

Suurema rahatrahvi ülemmääraga karistuste meelevaldne laiendamine on taunitav, kuna Euroopa Liidu õigusest või muust rahvusvahelisest meetmest tulenevate karistumäärade puhul on silmas peetud just selle konkreetse valdkonna eripärasid. Näiteks ei ole mõistlik, et krediitiasutustele ja finantseerimisasutustele ettenähtud maksimaalseid trahvimäärasid laiendatakse ilma sisuliste analüüsideta rahapesu asjades ka teistele kohustatud isikutele, kelle käibed ja kasumid on märkimisväärselt erinevad. Eelnevates punktides on toodud konkreetset ettepanekud, kuidas riik saaks kohustatud isikuid abistada seadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Tõhusas rahapesuvastases võitluses ei ole lahenduseks mitte ülemäärased karistused, vaid seadusandja peaks kohustatud isikutele võimaldama rohkem abistavaid meetmeid.

j) Alusetu kiirustamine: mitte ühtegi rahapesu tõkestamise teemalist seaduseelnõud ei tohiks vastu võtta ilma **1) eelneva väljatöötamiskavatsuseta ja 2) põhjalike akadeemiliste õiguslike ja majandusteaduslike analüüsideta.**

Eelnõu kooskõlastustabelis toodud viide Euroopa Liidu õiguse rakendamisele ja sellest tulenevalt väljatöötamiskavatsuse nõude puudumisele, ei ole asjakohane. Esiteks, kuigi eelnõu tugineb Euroopa Liidu direktiivile, ei saa automaatselt eeldada kooskõla põhiseadusega, eriti arvestades, et eelnõu ei ole direktiiviga identne ja sätestab mitmes küsi-

muses ka erinevaid (rangemaid) regulatsioone. Teiseks asjaolu, et seaduse muutmine on tingitud Euroopa Liidu õigusest, annab küll võimaluse loobuda väljatöötamiskavatsusest, kuid see ei välista seda. Seadusandja võib alati võtta tarvitusele täiendavaid meetmeid, et kaasa aidata toimiva seaduse vastuvõtmisele.

Arvestades turuosalistele pandud märkimisväärseid kohustusi, peaks iga täiendava kohustuse panemine olema põhjalikult läbi kaalutud ja arvestatud praktiliste nüanssidega. Väljatöötamiskavatsusega saaks ühest küljest selgitada eelnõu vajalikkust ja selle mõju, kuid arutelu käigus selguvad ka võimalikud sisulised probleemid ning parandatakse vead. Samuti saab läbi arutada võimalikud alternatiivsed lahendused. Ministri ja turuosaliste omavaheline kokkulepe, et mitte ühtegi rahapesu tõkestamise teemalist seaduseelnõud ei tohi vastu võtta ilma eelneva väljatöötamiskavatsuseta ja põhjalike akadeemiliste õiguslike ja majandusteaduslike analüüsideta, annaks selge signaali, et riik soovib koostöös turuosalistega probleeme lahendada ja on valmis lisaks delegerimisele ka ise panustama.

k) Põhjendamatu bürokraatia tekitamine: eelnõu § 54¹ näeb ette kohustatud isikute kohustuse esitada aruandeid rahapesu andmebüroole, kusjuures aruannete sisu on jäetud täiesti lahtiseks. Meie hinnangul direktiiv sellist kohustust ette ei näe. Eelnõu § 54¹ lg 3 on sisuliselt *praeter legem* volitusnormiks ministrile otsustada oma äranägemise järgi nii aruannete sisu, esitajad kui ka esitamise korra. Potentsiaalselt võib minister taolise kohustuse panna ka advokaatidele. Arvestades advokaatidele seadusest tulenevat konfidentsiaalsuskohustust, ei ole sätte lisamine põhjendatud ja läheb vastuollu kutsesaladuse hoidmise põhimõtetega. Lisaks eeltoodule on säte vastuolus ka põhiseadusega, kuna on liiga laialt määratletud. Riigikohus on asjas nr 3-4-1-3-96⁸ tehtud otsuse punkti III kolmandas lõigus märkinud järgmist: „*Tulenevalt võimude lahususe põhimõttest, mille kohaselt legislatiivfunktsiooni teostamine kuulub seadusandja pädevusse, on seaduse reguleerimiseseme raamest väljunud halduse üldakt praeter legem või contra legem määrus. Riigi põhiseadusest võib tuleneda seadusandja õigus seadusega volitada haldusorganit andma praeter legem määrust. Seadusega käsitlemata valdkonda reguleeriva määruse ehk praetar legem määruse volitusnorm peab sisaldama selget luba, et täitevvõim võib selle sätte alusel anda niisuguseid määrusi. Toimides praeter legem võtab valitsus üle osa seadusandja kompetentsist ning seda saab ta teha üksnes siis, kui seaduseandja on teda selleks expressis verbis volitanud. Praeter legem määruse volitusnorm peab sisaldama peale selge loa ka veel määruse andmiseks pädeva haldusorgani nimetuse ning vastava määruse eesmärgi, sisu ja ulatuse täpsustuse.*“ Lisaks ei ole selget loogikat, miks peaks aruandeid esitama rahapesu andmebüroole subjektid, kelle üle järelevalve teosta n tegelikult mõni teine organisatsioon (nt. advokatuur advokaatide puhul).

3.15. Tarbijakaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 103 SE

Riigikogu majanduskomisjoni menetluses on tarbijakaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga lisatava TKS §-ga 62¹ antakse TTJA-le õigus nõuda igalt isikult dokumente, andmeid ja teavet eesmärgiga tuvastada rikkumine ja teha kindlaks korrarikkumise üksikasjad ning nõuda juurdepääsu korrarikkumisega seotud mistahes vormis või vormingus dokumentidele, andmetele ja

8 <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-4-1-3-96>

teabele, olenemata nende talletamiseks kasutatavast andmekandjast või kohast. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et täiendava õiguse andmine TTJA-le tuleneb CPC määruse artiklis 9 sätestatud miinimumpädevuste ülevõtmisest, mis on vajalikud CPC määruse rakendamiseks.

Advokatuuri hinnangul tuleks õiguselguse huvides sätestada ka tarbijakaitseseaduses, et advokaatide puhul on teabe saamise õigus välistatud. AdvS § 45 lõikest 1 tuleneb advokaatide konfidentsiaalsuskohustus. AdvS § 43 lõike 2 esimesest lausest tulenevalt peab riigivõim austama konfidentsiaalsust. AdvS § 43 lõike 5 kohaselt ei või advokaati kutsetegevusest tulenevatel asjaoludel kinni pidada, läbi otsida ega vahistada, välja arvatud kohtumääruse alusel. Advokaadi kutsetegevusega seoses ei või sama sätte alusel läbi otsida ka advokaadibürood, mille kaudu ta õigusteenust osutab. Lisaks loob seadus piirangud advokaadi suhtes jälitustoimingu teostamisele ning advokaadi küsitlemisele tunnistajana. Advokatuurseaduses sätestatud konfidentsiaalsuskohustus on küll eriregulatsioon tarbijakaitseseaduses sätestatu osas, kuid õiguselguse huvides tuleks advokaadibüroode erisus ära märkida tarbijakaitseseaduses.

Kuigi tarbijate huvide kaitse on oluline, ei saa seda pidada usaldussuhte ja õiglase õigusemõiste põhimõtete kaitsest olulisemaks. Seda tõlgendust toetab ka CPC määruse artikli 10 lõike 2 esimene lause, millest kohaselt peab määruse kohaldamisel artiklis 9 sätestatud õiguste rakendamine ja kasutamine olema proportsionaalne ning kooskõlas liidu ja liikmesriikide õigusega, sealhulgas kohaldatavate menetluslike tagatiste ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtetega. Euroopa õigusruumis on kutsesaladuse hoidmine ning advokaadi ja tema kliendi vahelise suhtluse konfidentsiaalsus õigusriigi oluliseks tingimuseks. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ja selle protokollid, Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning põhiseadus on põhiõiguste olulisimad allikad. Kutsesaladuse hoidmine ja advokaadi ning kliendi vaheline konfidentsiaalsus ei ole küll expressi verbis kirja pandud eelnimetatud aktidesse, kuid neid tunnustatakse riikide õiguses ning Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Kohtu praktikas. Seega oleks välistuse sätestamine kooskõlas CPC määrusega.

4. Advokatuuri täiendkoolitusest

2019. a täienduskoolituse kava koostamisel lähtuti sellest, et tasuta koolitused hõlmaksid võimalikult laialdaselt olulisemaid õigusvaldkondasid. Lisaks arvestati juhatuse ja komisjonide ettepanekuid ning advokatuuri liikmete antud tagasisidet.

2019. a toimus 16 tasuta koolitust ning 3 tasulist koolitust, veebiülekanne tehti kümnest koolitusest. Veebikoolitused on järelvaadatavad Addenda keskkonnas.

2019. a alustas advokatuur koostööd kohtute koolitusnõukogu ja prokuratuuriga, mis avas advokaatidele võimaluse süsteemsemalt osaleda kohtunike ja prokuröride koolitustel, ning kohtunikel ja prokuröridel advokatuuri korraldatud koolitusel. Koostöö jätkub ka 2020. aastal, mil lisaks oma koolituste avamisele, planeeritakse ka ühiselt korraldatavaid koolitusi.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eetika. Juhatuse poolt teostatud järelevalve

5.1. Advokaadibüroode kontrollimine

2019. a kontrolliti kokku 24 advokaadibürood. Büroode kontrollimisel lähtuti juhatuse 11.12.2018 istungil kinnitatud 2019. a järelevalvetegevuse plaanist. 2019. a oli planeeritud 25 advokaadibüroo kontroll. Büroode kontrollimise eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhenduvad oma tegevuses seadusest ja kutse-eetika nõuetest ning selgitada välja, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks. Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamisega seonduvate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ja kliendimaterjalide hoidmine ning tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Peamised puudused, mida advokaadibüroode tegevuses tuvastati, olid järgmised:

- puudus nõuetekohane kliendilepingute register, st registrist puudusid advokaadibüroo pidamise juhendi § 5 lõike 1 punktis 1 nõutud andmed;
- huvide konflikti kontrolli protseduur vajas parendamist (kliendiregistris sisalduvate puudulike andmete tõttu ei olnud võimalik veenduda huvide konflikti puudumises);
- sõlmitud kliendilepingud ning nende allkirjastamine ei vastanud AdvS §-s 55 sätestatud nõuetele, sh puudus kliendilepingutes käsund;
- bürooruumide rendilepingus puudus klausel, mis välistab rendileandja pandiõiguse advokaadibüroos olevate andmekandjate suhtes;
- rohkem kui ühe juhatuse liikme olemasolul ei olnud määratud RahaPTS § 17 lg 1 kohaselt juhatuse liiget, kes vastutab RahaPTS ning selle alusel kehtestatud õigusaktide ja juhendite rakendamise eest;
- advokaadibüroo on RahaPTS § 17 lg 3 alusel määranud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud kohustuste täitmiseks kontaktisiku, kuid ei ole sellest sama § lg 4 kohaselt teavitanud ei rahapesu andmehürood ega advokatuuri;
- advokaadibüroo advokaadid ei olnud esitanud advokatuuri juhatusele teavitusi juhtorganitesse kuulumiste ning osaluste omamiste kohta.

Tuvastatud puudused kõrvaldati enamasti kas kontrolli käigus või vahetult pärast büroo-kontrolli. Ühe büroo korraline järelevalve lükkus 2020. aasta I kvartalis ning ühe büroo osas jätkub järelevalve puuduste kõrvaldamiste üle 2020. a I kvartalis.

2020. a on plaanis kontrollida 25 advokaadibürood.

5.2. Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatuse järelevalve all

Advokatuuri juhatuse järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: Advokaadibüroo Leonid Olovjanišnikov, Advokaadibüroo Arvo Junti, Advokaadibüroo A. Jakobson & A. Jaroslavski, Advokaadibüroo Raul Otsa ja Advokaadibüroo Angerjärv.

5.3. Advokatuuri liikmete ja advokaadibüroode tegevus

I

Äriregistri andmetel oli Advokaadibüroo A osanikuks B. Tulenevalt AdvS § 54 lg-st 1 võib advokaadiühingu osanik või aktsionär olla üksnes vandeadvokaat. Kuna B ei ole vandeadvokaat ega advokatuuri liige, paluti büroopidajal viia büroo tegevus kooskõlla AdvS § 54 lg 1 nõuetega. Järelevalve käigus puudus kõrvaldati.

II

Telesaates Radar käsitleti lapseröövi vaidlust, mille osas jagas kommentaare Advokaadibüroo C jurist. Juristi tutvustati saates kui lapse ema kaitsjat ning advokaadibüroode esindajat, kes kinnitas lapse ema esindamist, sh hagi koostamist ja esitamist. Samuti nähtus juristi poolt õigusteenuse osutamine ka advokaadibüroo Facebooki lehel avaldatud uudisest. Advokatuur juhtis advokaadi büroopidaja tähelepanu, et AdvS § 40 lg 3 kohaselt ei või advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenust osutada isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed ning palus advokaadilt selgitusi. Järelevalve käigus kinnitas büroopidaja, et jurist advokaadibüroo vahendusel õigusteenust ei osuta, kuid märkis, et jurist osutab volikirja alusel ja enda nimel üksikute klientide esindamist, kellele ta osutas õigusteenust enne advokaadibürooga liitumist. Juhatus leidis, et büroopidaja selgitused ei ole kooskõlas AdvS § 40 lg-ga 3, § 55 lg-ga 2 ega büroo pidamise juhendi § 5 lg 1 p-ga 3 ning juhtis büroopidaja tähelepanu, et advokaadibüroo juristi poolt õigusteenuse osutamine advokaadibüroo klientidele ei ole tolereeritud ka olukorras, kus õigusabi osutamine toimub kolmanda isiku kaudu. Olukorras, kus isik töötab advokaadibüroos juristina, nõustades advokaadibüroo advokaate, ning samal ajal osutab isikutele (sh ka advokaadibüroo klientidele) õigusabi väljaspool advokaadibürood, puudub selgus, kes on õigusteenuse osutaja, kes teenuse kvaliteedi eest vastutab ning kes teostab nimetatud küsimustes tema tegevuse üle järelevalvet. Selguse puudumisele viitab ka asjaolu, et ajakirjandus on seostanud juristi eelkõige just advokaadibürooga C, kuigi büroopidaja kinnitusel ei osutanud büroo jurist selles asjas õigusabi läbi advokaadibüroo. Sellise ebaselguse tekkimine ei ole aktsepteeritav. Juhatus kutsus büroopidajat üles võtma advokaadibüroos kasutusele meetmed, tagamaks seaduse ja kutse-eetika nõuete täitmine, ning lõpetas järelevalvemenetluse.

III

Eesti Advokatuur tuvastas riigi õigusabi osutamise arвете pinnalt, et vandeadvokaadi, kelle liikmemaks oli juhatusese otsusega vähendatud ja kelle töökoormus oli vahetult pärast liikmemaksu vähendamist väiksem, töökoormus on tõusnud vähendamisele eelnenud ajaga samale tasemele. Advokatuur palus advokaadil kinnitada, kas tema töökoormus on taastunud. Advokaadi selgituste kohaselt on tema töömaht juba enne juhatusese liikmemaksu vähendamise taotluse esitamist järk-järgult vähenenud ja ta pole juba pikka aega täie koormusega töötanud, vaid töötab vastavalt tervislikule olukorrale. Vahepeal suurenenud sissetulek oli tingitud asjast, kus töö oli juba varem tehtud. Juhatus luges advokaadi seisukoha põhjendatuks ning lõpetas järelevalvemenetluse.

IV

Advokatuurini jõudis vihje, et ühe advokaadi õigusteenuse kvaliteet kliendi esindamisel tsiviilasjas võib olla puudulik. Kuna advokatuurile ei esitatud ühtegi konkreetset tõendit, vaid üksnes umbmäärased väited, pöördus advokatuuri jurist advokaadi poolt osutatud

õigusteenuse kvaliteedi osas asja menetleva kohtuniku poole. Kohtu vastusest ei nähtunud advokaadi tegevuses minetusi, mistõttu järelevalve lõpetati.

V

Advokatuurini jõudis vihje, et ühes kriminaalasjas süüdistatakse advokaati KarS § 424 lg 1 alusel. Advokatuur palus advokaadi selgitusi, milline on tema kokkupuude nimetatud asjaga. Advokaadi kinnitusel tal kokkupuude selle asjaga puudub ja tegu on nimekaimuga. Advokatuur lõpetas järelevalve.

VI

Eesti Advokatuurile sai meedia vahendusel teatavaks, et prokuratuur on algatanud kriminaalmenetluse uurimaks advokaadi tegevust ministri nõunikuna, kuna esines kahtlus advokaadi tegutsemises huvide konfliktis. Kuivõrd advokaadi klientide seaduslike huvide kaitseks on kehtestatud nõue, et advokaat ei või õigusteenust osutada, kui ta samas asjas on osutanud või osutab õigusteenust kliendi huvidega vastuolus olevate huvidega isikule, pidas juhatus vajalikuks edastada materjalid advokatuuri aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks.

VII

Advokatuurile sai teatavaks, et Advokaadibüroo D kodulehe andmetel on vandeadvokaat E kutsetegevus peatatud. Kuna juhatusetele teadaolevas ja advokaadibüroo kodulehel avaldatud infos esines vastuolusid, pöördus advokatuuri jurist asjaolude selgitamiseks advokaadi ja büroopidaja poole. Järelevalve käigus tuvastati, et advokaadibüroo kodulehe sõnastus ei kajasta tegelikku olukorda, mistõttu juhiti advokaadi ja büroopidaja tähelepanu, et kodulehel kajastatud info sõnastust tuleks muuta selliselt, et see ei oleks eksitav ega annaks advokaadi tegevuse osas eksitavat teavet.

VIII

Eesti Advokatuurini jõudis vihje, et ühe advokaadi õigusteenuse kvaliteet kliendi esindamisel tsiviilasjas võib olla puudulik. Asjaolude kontrollimiseks pöördus advokatuuri jurist asja menetleva kohtuniku poole. Kuivõrd kohtu hinnangul advokaadi tegevuses minetusi ei esinenud, lõpetas advokatuur järelevalve.

IX

Vandeadvokaat G-le heideti telesaates ette ettevõtte tegeliku kasusaaja varjamist ning fiktiivsete lepingute koostamises osalemist. Advokatuur pöördus saates tõstatatud etteheidete kohta selgituste saamiseks advokaadi poole. Järelevalve käigus advokaadi tegevuses minetusi ei tuvastatud ning järelevalve lõpetati.

X

Advokaat teavitas juhatuset tema suhtes algatatud kriminaalmenetluse lõpetamisest oportuuniteediga. Juhatus leidis, et KrMS § 202 sätestatud alusel kriminaalmenetluse lõpetamine ei välista iseenesest võimalust, et kriminaalmenetluses uurimise esemeks olnud asjaoludega seonduvalt võib olla toime pandud advokaadi kutse-eeskriitika nõuete rikkumine, mistõttu edastas juhatus asja materjalid advokatuuri aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks.

XI

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et peatatud liige H, kelle liikmesus advokatuuris peatati seoses avalikku teenistusse astumisega, ei tööta enam töökohal, millele asumiseks tema liikmesus peatati. Kuna juhatust ei ole nimetatud asjaolust teatatud, teostas advokatuur järelevalvet advokatuuri liikmesuse peatamise aluse üle.

5.4. Advokaadi kutsenimetuse ebaõige kasutamine

I

Eesti Advokatuur tuvastas, et äriregristris on registreeritud advokaadibüroodena jätkuvalt mitmed äriühingud, mille osanikud on advokatuurist välja arvatud, kuid kes ei ole advokaadiühingut teist liiki äriühinguks ümber kujundanud. Advokatuur pöördus Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna poole avaldusega äriühingud sundlõpetada. Järelevalve käigus tuvastatud puudused kõrvaldati menetluse käigus. Äriühingud, kus puuduseid ei kõrvaldatud, sundlõpetati.

II

Õhtulehe artiklis „Vahialusega keelatud kirjavahetust pidanud advokaat sai kopsaka trahvi“ nähtuvalt on advokaat pidanud vahialusega keelatud kirjavahetust ning saanud selle eest trahvi. Lisaks nähtus artiklist, et advokaadi läbiotsimisel leiti kahtlustatavalt saadud kiri, mis oli mõeldud kinnipidamisasutusest väljas asuvale isikule. Kuivõrd Eesti Advokatuuril puudus info, et mõnda advokaati oleks sellise tegevuse eest trahvitud, pöördus advokatuuri jurist ajakirjaniku poole info saamiseks, millise advokaadi suhtes kohus trahvi kohaldas. Ajakirjaniku vastuse kohaselt oli tegemist lepingulise kaitsjaga, kes ei ole Eesti Advokatuuri liige. Advokatuur juhtis ajakirjaniku tähelepanu, et advokaadi kutsenimetust võib kasutada ainult Eesti Advokatuuri liikmete kohta, mistõttu on artikkel eksitav, ning palus eksitavad viited eemaldada. Seda ka tehti.

III

ERR-i portaalis avaldatud arvamuses „Varro Vooglaid: advokaatidest väljapressijad tuleb korrale kutsuda“ on Kaspar Kaljuranda nimetatud vandeadvokaadiks. Advokatuur juhtis ajakirjaniku tähelepanu, et Kaspar Kaljurand ei ole Eesti Advokatuuri liige ega vandeadvokaat, pärast mida eksitavad viited eemaldati.

IV

Eesti Advokatuurini jõudis vihje, et raamatupidamisteenuseid ja õigusnõustamist pakkuva ettevõtte Kaksi Consult OÜ veebilehel avaldatud hinnakirjast nähtub, justkui töötaks nende büroos vandeadvokaat. Advokatuur kontrollis esitatud vihjet ning tuvastas, et raamatupidamisetevõtte kodulehelt nähtuvalt tegeleb ettevõtte igapäevategevuse raamest väljuvate küsimustega koostööpartnerina vandeadvokaat, kes esindab ettevõtte kliente vajadusel kohtus ja muudes ametkondades. Seega ei tuvastanud advokatuur ettevõtte kodulehel avaldatud info põhjal minetusi.

6. Välissuhtlus

2019. a osales Eesti Advokatuur jätkuvalt Euroopa Liidu Advokatuuride ja Õigusliitude

Nõukogu (CCBE) tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides oli:

1. Delegatsiooni juht – Kadri Kallas;
2. Õigusabi kättesaadavus – Madis Päts;
3. Kutsekindlustus – Madis Päts;
4. Äriõigus - Maivi Ots;
5. Kutse-eeetika – Indrek Sirk;
6. Kriminaalõigus - Jaanus Tehver;
7. Rahapesu tõkestamine – Toomas Vaher;
8. Euroopa eraõigus - Ene Soop;
9. European Transparency Register Working Group – Reelika Paart
10. Õiguselukutse ja õigusteenuse tulevik – Jaanus Tehver.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamiseks, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Advokatuuri esimees Hannes Vallikivi
28.02.2019 Viinis toimunud CCBE alalise komitee istungil.
- Advokatuuri esimees Hannes Vallikivi
28.-02.03.2019 Viinis toimunud 47. Euroopa advokatuurijuhtide konverentsil.
- Advokatuuri esimees Jaanus Tehver
10.-11.05.2019 Ateenas toimunud ECBA kevadkonverentsil.
- Juhatus liige Katrin Orav
22.-23.05.2019 Budapestis toimunud konverentsil Annual Bar Leaders Conference.
- Advokatuuri esimees Jaanus Tehver 24.05.2019
Kopenhaagenis toimunud Taani Advokatuuri 100. aastapäeva tähistamisel.
- Advokatuuri esimees Jaanus Tehver ja juhatus liige ning CCBE Eesti delegatsiooni juht Kadri Kallas 28.06.2019
Brüsselis toimunud CCBE alalise komitee istungil.
- CCBE Eesti delegatsiooni juht ning juhatus liige Kadri Kallas
13.09.2019 Kopenhaagenis toimunud CCBE alalise komitee istungil.
- Juhatus liige Kadri Kallas
22.-27.09.2019 Seoulis toimunud IBA iga-aastasel konverentsil.
- Advokatuuri esimees Jaanus Tehver
27.09.2019 Marbellas toimunud Euroopa Nõukogu HELP-kursusel, mis käsitles kriminaalmenetluste ja ohvrite õiguste kaitsemeetmeid.
- Advokatuuri esimees Jaanus Tehver
29.11.2019 Brüsselis toimunud CCBE täiskoguistungil.

Advokatuuride pöördumine seoses Türgi advokaatide olukorraga

5. aprillil tegid CCBE algatusel paljud organisatsioonid ühispöördumise mõistmaks hukka advokaatide tagakiusamist Türgis. Teiste organisatsioonide hulgas ühines pöördumisega ka Eesti Advokatuur. Pöördumises tuuakse välja, et vabalt tegutsev ja iseseisev advokaatkond mängib olulist osa põhi- ja ka teiste õiguste tagamises ning õigusriigi püsimises. Pöördumisega liitunud organisatsioonid kutsuvad üles Türgi valitsust kinni pidama seadustest ning lõpetama advokaatidele süüdistuste esitamine. Kõik advokaadid, kes on vahistatud oma ametikohustuste täitmise eest, tuleks koheselt vabastada.

Põhja- ja Baltimaade advokatuuride juhtide kohtumine Tallinnas

Eesti Advokatuur korraldas 29.-31.08.2019 Tallinnas Põhja- ja Baltimaade advokatuuride juhtide iga-aastase kohtumise, kus osalesid Soome, Islandi, Läti, Taani, Norra, Leedu ja Rootsi advokatuuride juhid. Arutlusel oli teistest õigusteenuse pakkujatest lähtuv konkurents ja advokatuuride roll selles, kasutatavad õigustehnoloogiad, kaitseadvokaatide väljakutsed ja #me-too liikumine.

Põhja- ja Baltimaade advokatuuride juhid Tallinnas

Advokatuuri korvpallivõistkond saavutas

2. koha Balti ja Euroopa advokatuuride korvpalliturniiril

Balti ja Euroopa advokaatide korvpalliturniir toimus 30.11.-01.12.2019 Vilniuses. Eesti Advokatuuri korvpallimeeskonda kuulusid Hannes Küün, Tanel Küün, Tiit-Gregor Mets, Indrek Kangur, Kristo Teder, Janar Urres, Raiko Lipstok ja Toomas Mälberg. Konkurents oli eriti tõsine ning kõik mängud äärmiselt tasavägised. Advokatuuri meeskonnal õnnestus jõuda finaali, kus kahjuks oldi sunnitud alla vanduma ülitugevale Türgi koondisele ja tulemuseks saavutati turniiri kõrge teine koht. Poolfinaalis õnnestus alistada Leedu advokatuuri väga tugev esindusmeeskond, mille üle võib eriti uhke olla.

Turniiril osalemist toetasid Eesti Advokatuur, Advokaadibüroo Cobalt ja Advokaadibüroo Magnusson.

Korvpallilahing Eesti ja Valgevene advokaatide vahel

7. Hea nõu lastega peredele

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (alates 01.06.2010) raames nõustati 2019. a tasuta 95 abivajajat.

Aastate jooksul on advokaadid tasuta nõustanud pea 1 350 inimest. Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles Lastekaitse Liidu büroo ruumides eelregistreerimisega ning on kõigile tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustused suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustused, üksikvanema õigused, hooldus, eestkoste, lapsendamise.

Nõustamine hõlmab perekonnaõigusega otseselt seonduvaid õigusvaldkondi, näiteks pärimisõigust. Nõustamisel tutvustatakse ka riigi õigusabi kasutamise võimalusi ning vajadusel abistab advokaat abitaotluste vormistamisel. Kõige enam vajavad pered nõu hooldusõiguse, suhtluskorra ja elatise teemadel. Lisaks tasuta nõustamistele Tallinnas on loodud Skype sillad Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

Jätkuvalt panustatakse seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele (seminar nimetusega „Samal poolel - lapse poolel“). Jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“. Artikleid tõlgitakse ka vene keelde.

Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2019. aastast

Riigi õigusabi numbrites: riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) 2019. aasta statistika

2019. a esitati RIS-i kokku 12 878 advokaadi määramise taotlust, millest kiireloomulisi, kus advokaat tuleb leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, oli 6 373 taotlust (49%). 2019. a taotluste arv on vähenenud võrreldes eelmise aastaga (13 424) ligikaudu 4,1%. Eelmise aasta kiireloomuliste taotluste protsent oli 48% koguarvust.

Riigi õigusabi sai 10 862 inimest, mis tähendab, et umbes 16 % inimestest sai riigi õigusabi korduvalt. Alaealistele üheperelastele esitatakse kohtust üks advokaadi määramise taotlus juhul, kui neil puudub omavahel huvide konflikt. Seega on riigi õigusabi saanud inimeste arv mõnevõrra suuremgi.

Kõige rohkem taotlusi oli määratud kaitses kriminaalmenetluses – kokku 7 900, mis on tellimuste koguarvust 61%. Teisena sisestati enim taotlusi isiku esindamises tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4 258 taotlust ehk 33% kogu taotluste arvust.

Kõige rohkem taotlusi sisestati Tallinnas – 5 010, milledest määratud kaitse kriminaalmenetluses oli 2 904 juhul. Tallinna taotlused moodustavad tellimuste koguarvust 39%, teisel kohal on Tartu (11,6%) ning kolmandal kohal on Narva (8,3%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi) on esitatavate taotluste osakaal kokku ligikaudu 15%.

Nädalavahetustel ja riigipühadel esitati 3% taotlustest. Ühes tööpäevas esitati keskmiselt 49 taotlust.

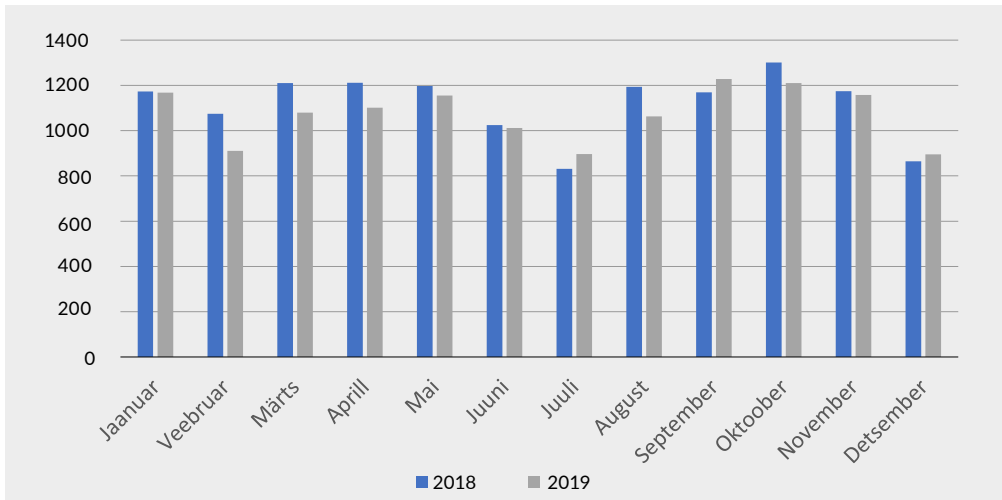
Prokuratuur sisestas RIS-i kokku 3 638 taotlust, uurimisasutused 3 543 taotlust ning kohtud on sisestanud 5 697 taotlust.

Suurimas mahus esitati tellimusi septembris (1 228 tellimust). Kõige vähem esitati taotlusi detsembris (895 tellimust). Aasta teises pooles on esitatud taotlusi vaid 0,3 % võrra rohkem, kui esimeses pooles.

Juhul kui advokaati ei leita Riigi õigusabi infosüsteemi automaatse jagamise käigus, siis nimetatakse advokaat kohustuslikus korras. Kohustuslikus korras advokaadi määramisi teostati aastas kokku 50, millest esildist kohaldati 4 korral. Enim nimetati advokaate

	Kokku	Tallinn	Tartu	Narva	Jõhvi	Pärnu	Rakvere	Viljandi	Jõgeva	Valga	Võru	Rapla	Paide	Kuresaare	Põlva	Haapsalu	Kohtla-Järve	Kärda
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	7 900	2 904	976	699	530	511	484	248	279	280	224	187	171	124	122	135	8	18
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4 258	1 936	444	260	254	249	196	166	111	107	93	115	127	86	50	30	29	5
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	354	24	21	92	2	17	66	97				3	2		19	5		3
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtueelses menetluses ja kohtus	153	61	27	4	8	7	4		1		1	5	1	7	9	16		
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	93	25	9	2	10	3	6	1	1		29	1	4		1			
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	65	50	7		1	1	2		2			1		1				
Õigusdokumendi koostamine	31	4	5	5	8	2	1	1			3			1				
Isiku esindamine täitemenetluses	17	2	10		1	2		2										
Isiku esindamine haldusmenetluses	6	4	1		1													
Isiku esindamine teistmisenetluses	1			1														
Üldkokkuvõte	12 878	5 010	1 500	1 063	815	792	759	515	394		350	312	305	219	201	186	37	26

Tabel 1. Taotluste arvud piirkonniti ja liigiti

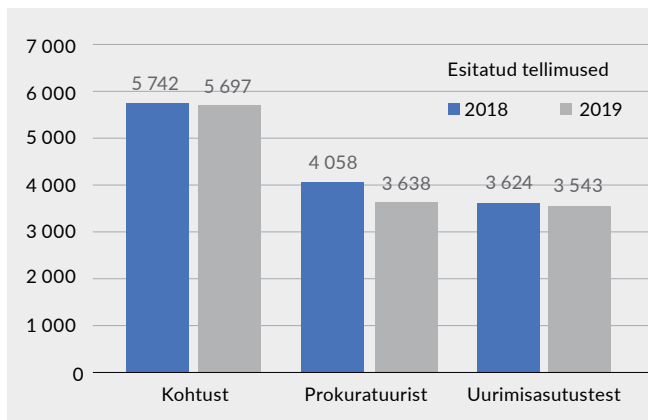

Joonis 1. 2018. ja 2019. aastal esitatud taotluste arv kuude lõikes. Vaid juulis, septembris ja detsembris esitatud taotluste arv ületas eelmise aasta näitajaid.

Aasta 2019 ja 2018 võrdlus				
Riigi õigusabi liik	2019	2018	Muutus %	Osakaal % (2019)
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	7 900	8 458	-6,6	61
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	354	234	51,3	2,7
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	153	142	7,7	1,2
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4 258	4 352	-2,2	33,1
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	65	59	10,2	0,5
Isiku esindamine haldusmenetluses	6	9	-33,3	0,1
Isiku esindamine täitemenetluses	17	14	21,4	0,1
Isiku esindamine teistmisenetluses	1	1	0,0	0,01
Õigusdokumendi koostamine	31	26	19,2	0,2
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	93	129	-27,9	0,7
Tellimusi KOKKU	12 878	13 424	-4,1	100

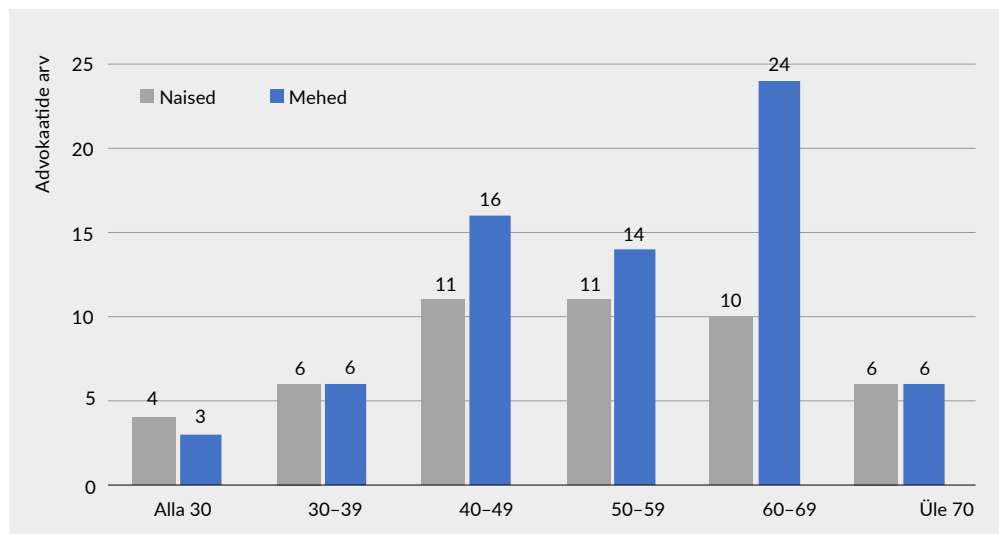
Tabel 2 riigi õigusabi taotluste esitamine liigiti aastatel 2018 ja 2019

Tabelist 2 nähtub, et 2019. aastal on riigi õigusabi taotluste esitamine võrreldes 2018. aastaga vähenenud 4,1%. Kriminaalasjades on esitatud taotluste arv kahanenud 5%, tsiviilasjades 2,2% ja muudes liikides kokku 3,6%.

Joonis 2. 2018. ja 2019. a esitatud tellimused esitajate lõikes

Jooniselt 2 nähtub, et nii kohtud, prokuratuur, kui ka uurimisasutused on 2019. aastal esitanud vähem tellimusi, kui 2018. aastal.

Joonis 3. Riigi õigusabi osutavate advokaatide vanuseline ja sooline jaotumine. Joonise koostamise on aluseks võetud 2019. aasta lõpu seisuga ennast osutajateks märkinud 117 advokaadi andmed.

Jooniselt 3 nähtub, et riigi õigusabi osutamine on enim levinud 60- kuni 69-aastaste meeste seas. Naistest osutavad riigi õigusabi enim 40- kuni 59-aastased.

Linn	Taotlused	Neist kiireloomulised	Taotluseid täitmiseks võtnud advokaadid	Taotlust advokaadi kohta ühes aastas
Tallinn	5 010	2 761	101	50
Narva	1 063	567	33	32
Tartu	1 500	907	47	32
Jõhvi	815	368	36	23
Pärnu	792	399	44	18
Rakvere	759	328	47	16
Viljandi	515	197	37	14
Valga	394	184	29	14
Võru	350	113	26	13
Kuressaare	219	107	17	13
Jõgeva	394	73	32	12
Paide	305	64	30	10
Haapsalu	186	67	19	10
Rapla	312	167	36	9
Põlva	201	51	26	8
Kärdla	26	9	5	5
Kohtla-Järve	37	11	17	2
Kokku	12 878	6 373	154	84

Tabel 3. Taotluste teenindamine piirkonniti ühe advokaadi kohta 2019. aastal

Tabelist 3 nähtub, et kõige suurem koormus oli 2019. aastal Tallinna advokaatidel, kes teenindasid 50 taotlust ühe advokaadi kohta aastas. Suur oli koormus ka Narvas ja Tartus. Väikseim koormus oli Kohtla-Järvel, kus esitati vaid 2 taotlust advokaadi kohta aastas. Paljud piirkonnad teenindatakse ära kõrvalpiirkonna advokaatide abiga.

Tasumääruse muudatused 2019. aastal

Advokatuur on riigi õigusabi (RÕA) aastaaruandes 2018. a. kohta öelnud, et RÕA korraldamise valdkonnas on vajalik läbi viia mitmed muudatused, et olemasolevat süsteemi tõhustada ja muuta jätkusuutlikumaks, tõsta osutatava õigusteenu kvaliteeti, muuta õiglasemaks advokaatide tasustamist ning teha riigi õigusabi valdkond atraktiivsemaks ka noorema põlvkonna advokaatide hulgas.

On hea meel tõdeda, et riik otsustas RÕA advokaatide tasusid tõsta. Nimelt muudeti 2019. a Justiitsministri 26.07.2016 määrust nr 16 „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ (tasumäärus), mis hakkas kehtima alates 01.09.2019. Tasumääruse pealkirja muudeti lühemaks nimega „Advokaadile riigi õigusabi tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord“. Tasumääruse muutmise eesmärgiks on RÕA osutavate advokaatide motiveerimine, kuivõrd uute advokaatide poolt on olnud huvi RÕA vastu leige ning seetõttu on RÕA-d osutavate advokaatide järelkasv väike, mille üheks põhjuseks on madalad tasud.

Muudatused, mis uue tasumäärusega kehtestati, on järgmised:⁹

- kõigis RÕA tasuliikides, kus seni kehtis tasumäär 25 eurot poole tunni eest, tõsteti RÕA tasu 27 eurole poole tunni eest (s.o 8%);
- nähakse ette suurem tasu menetlustoimingul osalemise eest ööajal, nädalavahetusel või riigipühäl (koefitsient 1,5);
- nähakse ette suurem tasu, kui RÕA-d osutatakse kriminaalasjas piiratud teovõimega kannatanule või perekonnaasjas alaealisele, kellele kohus on määranud esindaja tema huvide kaitseks (koefitsient 1,5);
- kaotati miinimummäär erisus ja sellest tulenev tasu 10 minuti kaupa arvestamine RÕA osutamisel haldusmenetluses ja halduskohtumenetluses;
- kaotati haldusmenetluses ja halduskohtumenetluses rahvusvahelise kaitse taotlejale RÕA osutamise tasustamise erinevused.

Samuti on uue tasumäärusega muudetud advokaatide tasustamise arvestuse põhimõtet. Nimelt mindi menetlustoimingutel ja kohtuistungitel osalemise eest tasu arvestamisel seniselt poole tunni kaupa arvestuselt üle minutipõhisele arvestusele ning lisaks vähendatakse advokatuuri kantsleri poolt kehtestatava koefitsiendi maksimummäära (3-me asemel 2-le). Tasu arvestuse põhimõtte muutmise eesmärgiks on advokaatide senisest õiglasem tasustamine ja ekslikust ümardamisest tulenevate vigade vähendamine. Minutipõhise arvestuse puhul tagatakse, et samas ajalises mahus osutatud RÕA ka tasustatakse samas mahus, sõltumata sellest, mis kellaajal RÕA osutamist alustati või lõpetati. Minutipõhine arvestus rakendub siis, kui õigusabi on osutatud üle miinimummäära, s.o kauem kui pool tundi. Alla miinimummäära osutatud riigi õigusabi tasustatakse jätkuvalt miinimummääras.

RÕA tulemusaudit

Justiitsministeerium viis läbi tulemusauditi teemal „Riigi õigusabi osutamise tasustamise tõhusus kriminaalasjade näitel“ ajavahemikus 11.01.2017–22.08.2019. Auditi läbi viimise tulemusena saadeti advokatuurile lõpparuanne, milles on välja toodud RÕA-ga seotud puudused, tugevused ning soovitusel. Tulemusauditi aruandes on kokkuvõtvalt öeldud, et tasu taotlemine, suuruse kindlaksmääramine ning kontrollimine vastab üldjuhul normidele. Samas vajab tasuregulatsiooni järgimine oluliselt parandamist mahukates kriminaalasjades (nt kestuselt pikkadel arvukate menetlusosalistega kohtuistungitel osalemine) osutatud RÕA tasustamisel. Samuti tuleks kujundada seisukohad praktiliste ebakohtade lahendamiseks ja ühtseks tõlgendamiseks, analüüsida automaatlahenduste ja -kontrolli võimalusi RÕA tasude kindlaksmääramisel, tagada toimingute sisu kirjelduste ja põhjenduste olemasolu tasutaotlustes jne.

RÕA toimingute tasustamine

Tulemusauditi hinnangul on praktikas probleeme toimingute kajastamisel osadena ja/või mitme toiminguna. Ka menetlejalatel ja kohtunikel on tekkinud mitmeid küsimusi toimin-

⁹ Justiitsministri 26. juuli 2016. a määruse nr 16 „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

gute tasustamise osas. Advokaadid taotlevad toimingute eest tasusid erinevalt. Mõned advokaadid taotlevad tasu toimingute eest, mis on ajaliselt summeeritud kokku, teised jällegi taotlevad tasu iga toingu eest eraldi. Selline olukord võib tekitada RÕA advokaatide ebavõrdset tasustamist. Tasumääruses ega tasumääruse seletuskirjas ei ole antud olukorda täpsemalt reguleeritud. Siiski on Riigikohus teinud toimingute tasustamise osas tähtsa kohtulahendi kohtuasjas nr 3-19-405 (17.12.2019), mille kohaselt tasumääruse §i 5 ei ole alust tõlgendada selliselt, et iga kohtulikuks menetluseks ettevalmistamise toimingute sooritamise eest (nt e-kirjavahetus kliendiga, telefonikõned), mille ajaline kestus jääb eraldi võetuna alla poole tunni, kajastub esindaja tasuarvestuslehel miinimumtasuna poole tunni tasu. Määruse § 5 sätestab tasu miinimummäära, mida tuleb arvestada menetlust ettevalmistavate toimingute summeerimisel ühe kohtuastme lõikes. Säte kuulub kohaldamisele vaid juhul, kui põhjendatud ajakulu RÕA osutamisel ühes kohtuastmes kokku jääb alla poole tunni. Vastupidise tõlgenduse aktsepteerimine tähendaks riigi õigusabi eest ülemäärast tasumist aja eest, mil õigusabi tegelikult ei osutatud. Samas on kohtulahendis olev seisukoht väga üldine ning toimingute tasustamise teemaga tuleb edasi tegeleda, kaasates Justiitsministeeriumi, kohtunikud ja menetlejad.

Notariaadiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

2019. a lõpus saatis Justiitsministeerium advokatuurile arvamuse avaldamiseks notariaadiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega mh muudetakse RÕS-i sätteid.

Eelnõuga täiendatakse RÕS § 15 lõike 2 esimest lauset ja nähakse ette, et halduskohus otsustab väljaspool kohtumenetlust esitatud taotluse alusel RÕA andmise halduskohutomenetluse seadustikus sätestatud korras. Kehtiv regulatsioon näeb ka halduskohtu puhul ette RÕA andmise otsustamise tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud hagita menetluses.

Samuti muudetakse eelnõuga RÕS § 22 lõiget 3, mis reguleerib advokaadi poolt tasutaotluse esitamise aega. Nimelt kaotatakse ära advokaatide kohustus esitada tasutaotlus süüteoasjade kohtueelses menetluses iga menetlustoimingu lõpus. Eelnõus pakutud regulatsiooni kohaselt tuleb advokaadil esitada tasutaotlus kõigis kohtumenetlustes ning kriminaal- ja väärteoasja kohtueelses menetluses kolme kuu jooksul pärast RÕA toimingu tegemist, kuid hiljemalt menetluse lõpus. Muu RÕA puhul nähakse eelnõus ette, et tasutaotlus tuleb esitada kolme kuu jooksul pärast õigusabi osutamise lõpetamist. Antud muudatus on oluline, sest ka tulemusauditis tõstatati küsimus, kas advokaadi kohustus esitada tasutaotlus kriminaalasja kohtueelses menetluses iga menetlustoimingu lõpus on praktikas mõistlik ja vajalik või võib mõningatel juhtudel osutada liigseks kitsenduseks. Seega peaks antud sätte muudatus lahendama ühtlasi ka tulemusauditi poolt tõstatatud küsimuse ning muutma paindlikuks tasutaotluste esitamise advokaatide poolt selliselt, et oleks tagatud taotluste regulaarsus ja et mahukates pikka aega kestvates menetlustes ei kuhjuks taotlused menetluse lõppu.

Eelnõuga sõnastatakse RÕS § 22 lõige 7 tervikuna ümber. Antud sätte käsitleb RÕA tasu ja kulude kindlaksmääramise aega. Kehtiva seaduse kohaselt määratakse RÕA tasu ja kulud advokaadi taotluse alusel kindlaks kohtueelse menetluse lõpus ja igas kohtuastmes menetluse lõpus või vähemalt kolme kuu möödumisel viimasest RÕA tasu suuruse ja

kulude hüvitamise suuruse kindlaksmääramiseks esitatud taotluse lahendamise. Eelnõu kohaselt tuleb RÕA tasu ja kulud kõigis kohtumenetlustes ning kriminaal- ja väärteoasja kohtueelses menetluses kindlaks määrata kolme kuu jooksul taotluse esitamisest arvates, kuid hiljemalt vastava menetluse lõpus. Samuti nähakse samas lõikes ette, et muu riigi õigusabi osutamise korral määratakse RÕA tasu suurus ja kulude hüvitamise ulatus kindlaks kolme kuu jooksul taotluse esitamisest arvates. Antud muudatus on vajalik, kuivõrd see muudab RÕA osutamise eest tasu saamise advokaadi jaoks regulaarsemaks, arvestades, et RÕA tasu moodustab ainukeseks või peamiseks sissetulekuks advokaadil.

Eelnõuga muudetakse RÕS § 23 lõiget 1 ning täpsustatakse kohtumenetluse käigus RÕA tasu ja kulude kindlaksmääramise korda. Samuti muudetakse sama paragrahvi lõiget 2, et kõrvaldada olukord, kus seadus kohustab halduskohut määrama väljaspool kohtumenetlust RÕA tasu ja RÕA kulud kindlaks hagita menetluses.¹⁰

10 Notariaadiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2019. aastal

Revisjonikomisjoni kuulusid 2019. aastal vandeadvokaadid Ene Ahas (esimees), Alla Jakobson ja Enno Heringson. Revisjonikomisjoni asendusliikmeks oli vandeadvokaat Sirje Must.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Revisjonikomisjon saab peamiselt jooksvat teavet advokatuuri majandustegevuse ja asjaajamise kohta nii advokatuuri sisevõrgu vahendusel, kui ka otse suheldes advokatuuri raamatupidajaga, kes on määratud ka advokatuuri poolseks esmaseks kontaktisikuks. 2019. a vältel ei olnud advokatuuri liikmete poolseid ega ka organisatsiooni väliselt pöördumisi, va audiitor 2018. a majandusaasta aruande auditeerimisel, kontrollimaks majandustegevuse põhjendatust või tegevust riigi õigusabi osutamise korraldamisel.

Revisjonikomisjon on aruandeperioodil kontrollinud Eesti Advokatuuri 2018. a neljanda kvartali andmeid, 2018. a majandusaasta aruannet ning 2019. a kolme esimese kvartali majandustegevust nende andmete alusel, mis on käesoleva tegevusaruande koostamise ajaks tehtud revisjonikomisjonile kättesaadavaks. Samuti koostanud arvamuse 2018. a majandusaasta aruande kinnitamise kohta ning esitanud arvamuse Eesti Advokatuuri üldkogul.

2019. a eelarve täitmise täpsustatud andmed ning Eesti Advokatuuri 2019. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles pärast käesoleva tegevusaruande koostamist. Lõpliku seisukoha saab esitada advokatuuri majandustegevuse, juhatuse ja kantsleri asjaajamise kohta 2020. a veebruari teises pooles pärast eelneetatud teabega ja audiitori arvamusega tutvumist.

2019. a ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ega kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses ega ka riigi õigusabi korraldamisel. Eelduslikult ei teki 31.12.2019 seisuga riigi õigusabi eest tasumisel eelarveliste vahendite (eraldise) puudujääki.

Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2018. aastal

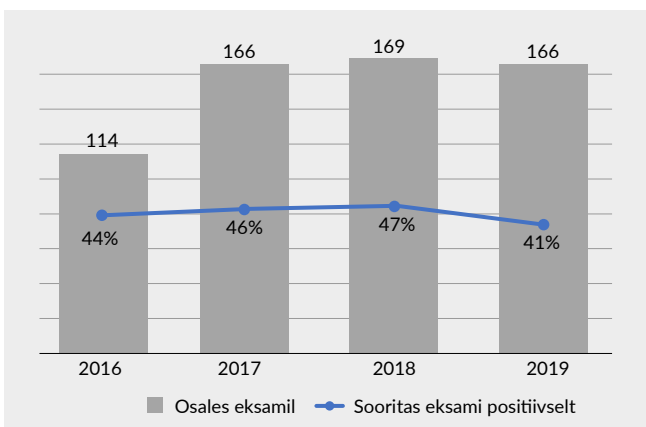
Kutsesobivuskomisjoni kuulusid 2019. aastal vandeadvokaadid Urmas Ustav (esimees), Aadu Luberg, Toomas Tamme, Toomas Taube, Alice Salumets, Kadri Michelson, Indrek Leppik ja Kristiina Lee ning asendusliikmetena Tanel Mällas, Kalev Saare, Britta Oltjer, Triinu Hiob ja Ksenia Kravtšenko. Tartu Ülikooli õigusteaduskonda esindas Andres Vutt, kelle asendusliikmeks sai juunikuus Jaan Ginter. Kohtunikest kuulusid komisjoni Tallinna Ringkonnakohtust Iko Nõmm ja Meel Kaur, asendusliikmetena Urmas Reinola Tallinna Ringkonnakohtust ja Velmar Brett Riigikohtust. Prokuratuuri esindas Laura Feldmanis, asendusliikmena Kati Reitsak.

Advokaadiksamite korraldamine

2019. a eksamiteks valmistujatele toimusid 2018. a detsembris ning 2019. a augustis konsultatsioonid, mida viisid läbi kutsesobivuskomisjoni esimees Urmas Ustav ning eetika- ja metoodikakomisjoni esimees Martin Tamme.

Korralised advokaadiksamid toimusid 21. jaanuar – 11. veebruar ja 26. august – 9. september. Advokaadiksamit tegi 166 eksamineeritavat, (2018. a 169 ja 2017. a 166 isikut), kellest positiivsele tulemusele sooritas eksami 68, s.o 41% (2018. a 47%, 2017. a 46%).

Vandeadvokaadi eksamit tegi 62 isikut, kellest 29 (47%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 104 isikut, kellest 39 (38%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Testi tulemuse vaidlustas 3 isikut, kaasuse tulemuse 2 isikut, suulise eksami tulemuse 1 isikut. Testi osas rahuldati vaidlustus 1 küsimuse osas, kaasuse ja suulise eksami osa vaidlustusi ei rahuldatud.

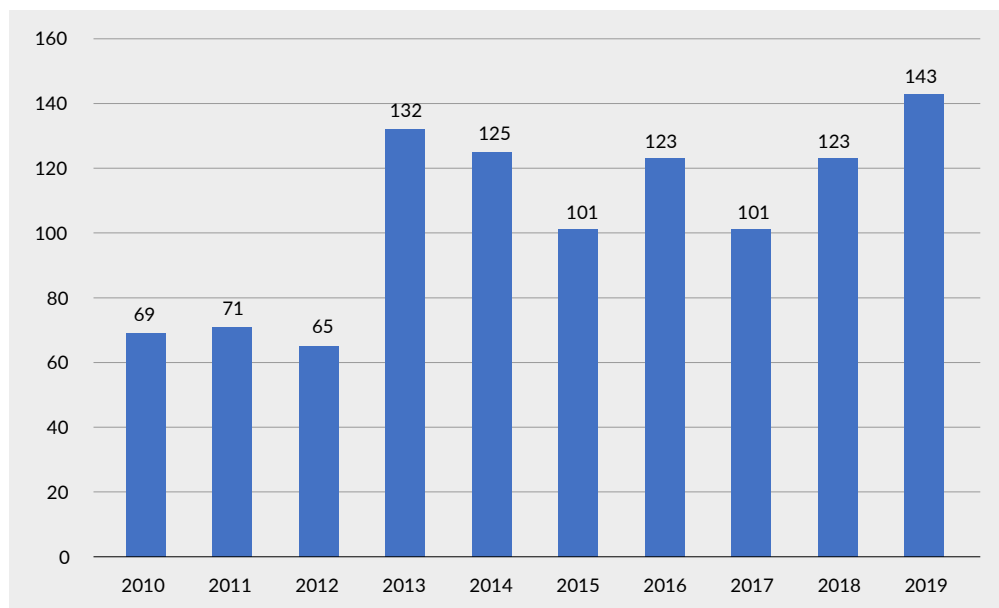

Advokaadiksamil osalenute arvud ja eksami positiivselt sooritanute osakaalud 2016–2019

Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2019. aastal

Aukohtusse kuulusid 2019. aastal vandeadvokaadid Andres Aavik (esimees), Liina Linsi, Küllike Namm, Tõnis Tamme, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Gaida Kivimurm ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaatidest Priit Manavald, Marko Tiiman, Leon Glikman ja kohtunikest Merike Varusk.

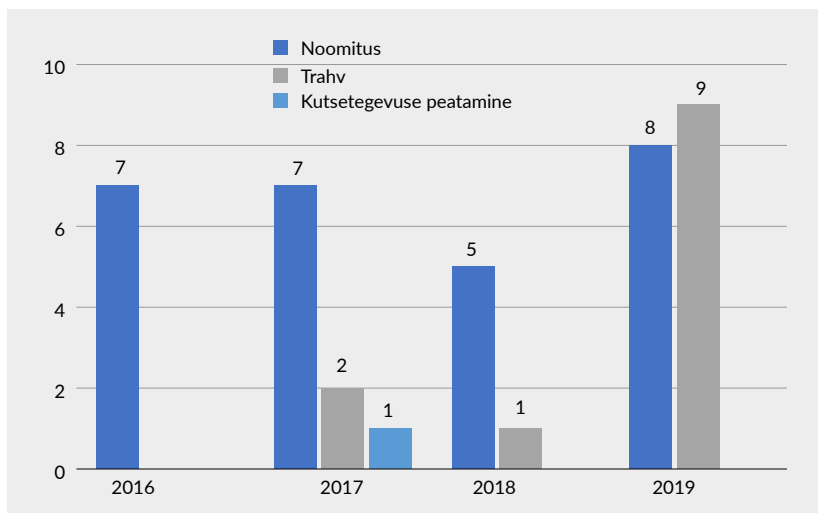
2019. a toimus 23 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 143 kaebust 156 advokaadi tegevuse peale. 2019. a kaevati kokku 105 erineva advokaadi tegevuse peale. 13 kaebust esitasid erinevad kohtud ja kohtunikud, ühe Justiitsministeerium ja ühe prokuratuur. 14 kaebuse arutamise algatas advokatuur ise ning 7 juhul oli kaebus esitatud kolleegi poolt. Arutatud kaebustest 67 olid seotud riigi õigusabi asjadega.

Kaebuste arv aastate lõikes

Aukohus algatas 2019. a aukohtumenetluse 35 korral ning arutas 12 eelmisel aastal menetlusse võetud kaebust. Kaheksal korral otsustati advokaati karistada noomitusega ning üheksal korral rahatrahviga. 24 korral lõpetati menetlus advokaati karistamata, juh-

tides 13 korral advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsudes advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele. Üks menetlus lõpetati, kuna kaebuse esitanud isik võttis oma kaebuse tagasi, ühe menetlusse võetud kaebuse menetlus lõppes pooltevahelise kompromissiga ning 5 kaebuse menetlus jätkub 2020. aastal. 66 korral otsustas aukohus menetlust mitte algatada, millest 16 korral juhtis aukohus advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsus advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele. Üheksal korral võttis kaebaja kaebuse enne aukohtus menetlusse võtmise otsustamist tagasi.

Karistuste liigid aastatel 2016–2019

Peamised aukohtu poole pöördumise põhjused olid rahulolematuse kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematuse õigusteenuse kvaliteediga (kliendiülesande täitmata jätmine või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmine jne), kliendi vara hoidmise juhendi rikkumine, advokaadi lugupidamatu suhtumine kohtu, kliendi või vastaspoole suhtes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid (sh kliendi kõnedele ja e-kirjadele ning advokatuuri pöördumistele vastamata jätmine), huvide konfliktis tegutsemine, AdvS § 40 lg 3 rikkumine, patroneerimise nõude ebapiisav täitmine, advokaadi tasuvaidlused jms.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest

10.01.2019

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadi abidena tegutsenud A ja B juhtisid advokaadibürood ja osutasid õigusabi ilma patroonita.

AdvS § 39 lg-st 1 ja eetikakoodeksi § 10 lg-st 2 tuleneva patrooni juhtimis- ja juhendamiskohustuse eesmärgiks on mh tagada vandeadvokaadi abi poolt õigusteenuse osutamine

kutsestandardile vajalikul tasemel ning valmistada vandeadvokaadi abi ette iseseisvaks tööks vandeadvokaadina. Nimetatud eesmärke on võimalik täita üksnes läbi aktiivse juhendamise. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt ei ole A ja B aktiivset patroneerimist toimunud. Vastupidi – aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt leppisid A ja B advokaadibürood luues vandeadvokaat C-ga kokku, et C asub advokaadibüroo pidajaks ja tol hetkel vandeadvokaadi abidena tegutsevate A ja B patrooniks formaalselt. Nii ka toimus. Aukohtule esitatud selgituste kohaselt käis C advokaadibüroos korra aastas kliendilepinguid allkirjastamas, kuid sisulist juhtimist ja juhendamist ei toimunud. Kuigi advokaadid eeldasid, et patroon on nende jaoks olemas, kui on vaja eetilisi küsimusi arutada või suuremaid otsusteid vastu võtta, siis tegelikkuses ei olnud C patroneeritavatele kättesaadav ega soovinud patroneeritavate küsimustega tegeleda ka reaalse juhendamise vajaduse korral. Advokaadid jätkasid aga sellest hoolimata patroonita tegutsemist. Olukorras, kus sisulist patroneerimist ei toimunud, oleks advokaadid pidanud pöörduma advokatuuri juhatuse poole või astuma muid samme rikkumise kõrvaldamiseks.

Samuti kahjustab kahe vandeadvokaadi abi omapead tegutsemine advokaadibüroo pidamisel ning õigusteenuse osutamisel usalduskriteeriumit klientide suhtes. Patroneerimise eesmärk on eelkõige osutatava õigusabi kõrge kvaliteedi tagamine. Kuigi advokaatide kinnitusel pöördusid nad küsimuste tekkimisel abi ja nõu saamiseks teiste vanemate kolleegide poole ning pingutasid ise sellevõrra rohkem, ei täida üksikküsimuste lahendamine aukohtu hinnangul patroneerimise eesmärki. Vandeadvokaadi abi ettevalmistamine iseseisvaks tegutsemiseks vandeadvokaadina nõuab süsteemset ja terviklikku lähenemist. Ei ole mõeldav, et kahe värske advokatuuri liikme teadmised ja kogemused on võrdväärised aastaid praktiseerinud vandeadvokaadi teadmiste ja kogemustega. Advokaadibüroo on üles ehitatud põhimõttel, et sealised vanemad ja kogenumad kolleegid juhendavad nooremaid kolleege. Patroneerimise tulemusena peab juhendatav vandeadvokaadiks saades olema valmis iseseisvaks tegutsemiseks ning tegutsemiseks büroopidaja ja patroonina (kodukorra § 63 lg 4). Eeltoodust tulenevalt on advokaadibüroo asutamine lubatud üksnes vandeadvokaatidel (AdvS § 50 lg 1). Seega ei ole advokaadibüroo pidamine kahe vandeadvokaadi abi poolt ning tegutsemine ilma patroonita kooskõlas advokatuuriseaduse ja kodukorras sätestatud nõuetega.

Eeltoodust tulenevalt esinesid advokaatide tegevuses AdvS § 42 lg 4 ning § 50 lg 1 rikkumised. Arvestades, et advokaatidel puudusid varasemad distsiplinaarkaristused, piirdus aukohus nende karistamisel noomitusega.

10.01.2019

Aukohus tuvastas, et advokaat ei osalenud advokaadibüroo juhtimises ega täitnud patroneerimise kohustust. Samuti ei ole advokaat täitnud juhatuse otsust ega vastanud juhatuse korduvatele pöördumistele.

Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt ei täitnud advokaat hoolimata korduvatest meeldetuletustest ligikaudu poole aasta jooksul juhatuse otsust ega vastanud juhatuse korduvatele pöördumistele seoses juhatuse otsuse täitmisega. Samuti ei vastanud advokaat aukohtu pöördumistele ega esitanud kirjalikke selgitusi oma tegevuse kohta. Advokaat ei esitanud ühtegi mõjuvat põhjendust, miks ei olnud tal võimalik juhatuse otsust täita või advokatuuri pöördumistele vastata. Advokaadi selgitused, et advokatuuri kirjad jäid vastusetähtaajal, et tema ligipääs advokaadibüroo e-posti aadressile oli takista-

tud, ei ole asjakohane, kuivõrd juhatuse otsus edastati ja advokaadiga suheldi tema uuel e-posti aadressil, mille kasutamist kinnitas advokaat ka aukohtu istungil. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on rikkunud AdvS § 6 lg-st 4 ja § 46 lg 2 p-st 3 tulenevat kohustust. Aukohus juhtis tähelepanu, et advokaat peab korraldama oma tegevuse selliselt, et advokaadile saadetud e-kirjad jõuaksid adressaadini ega jääks vastusetu.

Advokaat oli advokaadibüroo büroopidaja ja perioodil vandeadvokaadi abidena tegutsenud A ja B patrooniks. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt leppisid A ja B advokaadibürood luues advokaadiga kokku, et ta asub advokaadibüroo pidajaks ja tol hetkel vandeadvokaadi abidena tegutsenud A ja B patrooniks formaalselt. Nii ka toimus. Aukohtule esitatud selgituste kohaselt käis advokaat advokaadibüroos korra aastas kliendilepinguid allkirjastamas, kuid sisulist juhtimist ja juhendamist ei toimunud. A ja B eeldasid, et advokaat on nende jaoks olemas, kui on vaja eetilisi küsimusi arutada või suuremaid otsuseid vastu võtta. Tegelikult ei olnud advokaat aga patroneeritavatele kättesaadav ega soovinud patroneeritavate küsimustega tegeleda ka reaalse juhendamisevajaduse korral, mistõttu pidid patroneeritavad oma küsimustega pöörduma teiste vanemate kolleegide poole. A ja B selgituste kohaselt advokaat advokaadibüroo juhtimises ei osalenud ega advokaadibüroos ei käinud. Mitmed advokaadibüroo pikaajalised töötajad on advokaati kohanud vaid paaril korral.

AdvS § 39 lg-st 1 ja eetikakoodeksi § 10 lg-st 2 tuleneva patrooni juhtimis- ja juhendamiskohustuse eesmärgiks on mh tagada vandeadvokaadi abi poolt õigusteenuse osutamine kutsestandardile vajalikul tasemel ning valmistada vandeadvokaadi abi ette iseseisvaks tööks vandeadvokaadina. Nimetatud eesmäärke on võimalik täita üksnes läbi aktiivse juhendamise. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt ei ole A ja B aktiivset patroneerimist toimunud. Samuti ei ole advokaat osalenud advokaadibüroo tegevuse juhtimises ega täitnud aktiivset büroopidaja kohustusi, sh kohustust teostada järelevalvet büroos tegutsevate advokaatide ja töötajate kutse eetika nõuete täitmise üle. AdvS § 49 lg 2 kohaselt on advokaadibüroo pidaja advokaadiühing või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsev vandeadvokaat.

Advokaadiühing on vandeadvokaatide poolt õigusteenuse osutamiseks asutatud äriühing. Kui advokaadibüroo pidajaks on advokaadiühing, tagavad advokaadibüroo pidaja kohustuste täitmise ja vastutavad selle eest advokaadiühingus juhtimisfunktsiooni teostavad advokaadid. Kui advokaadibüroos teostavad juhtimisfunktsiooni isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed või kui ei ole võimalik kindlaks teha advokaati, kes teostab advokaadibüroos juhtimisfunktsiooni, tagavad advokaadibüroo pidaja kohustuste täitmise ja vastutavad selle eest advokaadiühingu vandeadvokaatidest osanikud või aktsionärid (kodukorra § 25 lg 3). Seega on advokaadibüroo advokaatide ja töötajate kutse-eetika nõuete täitmise üle järelevalve teostamise kohustus advokaadiühingu vandeadvokaatidest omanikel. Advokaadibüroo juhtimis- ja järelevalvefunktsiooni üleandmine vandeadvokaadi abidele ning büroopidaja kohustustest täielik kõrvale hoidmine ei ole kooskõlas advokatuuriseaduse ja kutse-eetika nõuetega. Kuivõrd advokaat ei ole aktiivselt osalenud vandeadvokaadi abide patroneerimises ega advokaadibüroo tegevuse juhtimises ja selle üle järelevalve teostamises, on ta rikkunud eetikakoodeksi §-st 10, AdvS § 39 lg-st 1 ja § 42 lg-st 4 ning kodukorra §-st 25 tulenevaid kohustusi.

Arvestades, et advokaadil puudusid varasemad distsiplinaarkaristused, piirdus aukohus advokaadi karistamisel noomitusega.

17.01.2019

Kaebajad heitsid advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 9 lg 1, kliendi vara hoidmise juhendi § 3 lg 1 ning KarS § 201 rikkumist, kuna advokaat ei kandnud kaebajatele dividende nõuetekohaselt üle ning võõrandas kaebajate teadmata hoiulepingu aluseks olevad osad.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei täitnud kaebajad lepingust tulenevaid kohustusi ega esitanud advokaadibüroole nõutavat teavet ja dokumente, mistõttu teavitas advokaadibüroo kaebajaid hoiulepingu ülesütlemisest ning palus juhiseid hoiustatud osa üleandmiseks. Pooled leppisid kokku, et advokaadibüroo hoiab osa kuni 2018. a juunini. 2018. a juulis andsid kaebajad juhise kanda hoiustatud osa üle äriühingule, mille juhatare liige on üks kaebajatest. Seda advokaat ka tegi. Seega on advokaat tegutsenud vastavalt kliendi juhistele ega ole rikkunud kliendi vara hoidmise juhendist tulenevaid kohustusi. Ühtlasi nähtub advokaadi selgitustest, et kuna ühingu majandusaasta aruanded olid koostamata ja advokaadibürool puudus ettevõtte tegevusest ülevaade, teavitas advokaat kaebajaid, et ei soovi edaspidi dividende vastu võtta ega edastada. Sellest hoolimata kanti advokaadibüroole üle summad, mille väljamaksmist kaebajad nüüd nõuavad. Vaatamata advokaadi selgitustele, et seaduses ettenähtud eeldused osanikele väljamaksete tegemiseks ei ole täidetud, ja palvele viia asjaajamine seadusega kooskõlla, sh esitada palutud selgitused, ei ole advokaadi poolt välja toodud puudusi kõrvaldatud. Aukohtu hinnangul on advokaat, olukorras, kus tal on tekkinud kahtlus raha päritolus ning kaebajad ei ole seda nõuetekohaselt kõrvaldanud, õiguspäraselt keeldunud kaebajatele väljamaksete tegemisest.

17.01.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 10 lg 1, kodukorra § 25 lg 1 p 1 ja AdvS § 40 lg 3 rikkumist. Samuti TsMS § 337 rikkumist. Kaebaja heitis ette, et advokaat on büroopidajana volitanud advokaadibüroos tegutsevat nõunikku koostama ja esitama menetluses kliendi nimel menetlusdokumente. Samuti heitis kaebaja ette, et menetlusdokumente ei ole seejuures edastatud puudutatud isiku lepingulisest esindajast vandeadvokaadile ega alaealiste laste esindajast vandeadvokaadile, rikkudes TsMS §-st 337 tulenevat kohustust.

Advokaadi selgitustest nähtuvalt viibisid mõlemad asjas klienti esindavad advokaadid perioodil 11.12.2018-12.12.2018 isiklikel põhjustel töölt eemal, mistõttu edastas menetlusdokumendi ja suhtles kohtuga advokaatide palvel ja kliendiga kooskõlastatult büroo nõunik. Aukohtu hinnangul ei ole tehniliste ülesannete täitmine (dokumentide ja teabe edastamine) advokaadibüroo töötaja poolt keelatud ega vastuolus AdvS § 40 lg-s 3 sätestatud keeluga. Seega ei ole nõuniku poolt kohtule kirja saatmine ja menetlusdokumendi edastamine vastuolus advokatuuriseaduse ega kutse-eetika nõuetega.

Aukohus tuvastas, et kohtule edastatud vastuses on kinnitatud, et büroo nõunik on kliendi lepinguliselt esindajaks, mistõttu juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et AdvS § 40 lg 3 kohaselt ei või isik, kes ei ole advokatuuri liige, advokaadibüroo kaudu või vahendusel kliente nõustada ega neid esindada. Nimetatud keeld on absoluutne ega anna õigust kliendi esindamiseks ka kliendi volitusel. Kuivõrd aukohtule ei ole esitatud tõendeid, millest nähtuks, et büroo nõunik on ka faktiliselt klienti nõustanud või teda esindanud, ning advokaadi selgituste kohaselt lähtus ta menetlusdokumendi sel kujul

allkirjastamisel sellest, et see ei jääks kohtule tähtaegselt esitamata, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaadi suhtes aukohtumenetlust algatada, vaid piirdus üksnes tähelepanu juhtimisega. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et menetlusdokumentide edastamisel mitteadvokaatide poolt peab büroopidaja tagama, et ka sel juhul oleks tagatud seaduses, sh TsMS §-s 337, sätestatud nõuete täitmine.

14.02.2019

Kohus heitis advokaatidele ette KrMS § 227 rikkumist, kuna advokaadid jätsid kaitseakti tähtaegselt esitamata. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli asjas määratud eelistung 05.12.2018. Advokaatide väide, et kohus oli planeerinud 05.12.2018 korraldava istungi, ei leidnud tõendamist. Kohtu pöördumisest ja advokaatidele saadetud kohtukutsetest nähtuvalt oli kohus planeerinud 05.12.2018 eelistungi. Tulenevalt eeltoodust ja KrMS § 227 lg-st 1 oli advokaatidel kohustus esitada kohtule kaitseaktid hiljemalt 30.11.2018. Advokaadid seda ei teinud. Samuti ei taotlenud kumbki advokaat tähtaja pikendamist. Seega on advokaadid kaitseakti tähtaegselt esitamata jättes rikkunud KrMS § 227 lg-st 1 tulenevat kohustust. Aukohus rõhutab, et kui kohtusse on esitatud süüdistusakt ja kohus on määranud eelistungi toimumise aja, tuleb advokaadil hiljemalt 3 tööpäeva enne eelistungit esitada kaitseakt. Seadus ei näe ette võimalust kaitseakti esitamata jätta. Mis puutub advokaatide väitesse, et tegemist oli korraldava istungiga, millise toimumise tingimused on sätestatud KrMS § 2761, siis peab aukohus vajalikuks märkida, et korraldav istung toimub ajal, mil toimub kohtulik arutamine, eelistung toimub aga kohtulikus eelmenetluses. Seega saab korraldav istung toimuda peale eelmenetluse lõppu s.o. ajal, mil kaitseaktid peavad olema esitatud. Eeltoodust tulenevalt ei ole advokaatide väited kooskõlas kehtiva õigusega.

Tulenevalt eetikakoodeksi §-st 2 kohustub advokaat järgima kutse-eetika nõudeid. AdvS § 43 lg 1 ning eetikakoodeksi § 4 lg 1 sätestavad kutse-eetika allikatena seaduse, advokatuuri organite õigusaktid ja otsused, kutse-eetika nõuded, head kombed ning advokaadi südametunnistuse. Menetluses osaledes tuleb advokaadil muuhulgas juhinduda konkreetset menetlust reguleerivast menetlusseadustikust. Lisaks hõlmavad eelnimetatud sätted kohustust olla kursis konkreetset menetluses advokaadil lasuvate kohustustega ning neid täita. Seega pidid advokaadid olema kursis KrMS-is sätestatud kaitseakti esitamise kohustuse ja selle esitamise korra ning tähtajaga. Jättes kaitseaktid tähtaegselt esitamata, on advokaadid rikkunud KrMS § 227 lg-st 1 tulenevat kohustust ning toime pannud distsiplinaarsüüteo.

Aukohtu hinnangul oli minetus advokaatide tegevuses sedavõrd oluline, et advokaadid väärivad karistust. Arvestades eeltoodut määras aukohus mõlemale advokaadile karistuseks rahatrahvi suuruses 100 eurot.

14.02.2019

Kohus heitis advokaadile ette KrMS § 227 rikkumist, kuna advokaat jättis kaitseakti tähtaegselt esitamata. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli asjas määratud eelistung 05.12.2018. Vastavalt KrMS § 227 lg-le 1 oli advokaadil kohustus esitada kohtule kaitseakt hiljemalt 30. novembriks 2018. Advokaat seda ei teinud. Samuti ei taotlenud advokaat tähtaja pikendamist. Aukohtu hinnangul on advokaat kaitseakti tähtaegselt esitamata jättes rikkunud KrMS § 227 lg-st 1 tulenevat kohustust. Seadus ei näe ette võimalust kaitseakti esitamata jätta. Kui kohtusse on esitatud süüdistusakt ja kohus on määranud

eelistungi toimumise aja, tuleb advokaadil hiljemalt 3 tööpäeva enne eelistungit esitada kaitseakt. Advokaadi rikkumine ei ole kehtiva õiguse kohaselt vabandata, sest sõltumata sellest milliseid küsimusi kohus eelmenetluses/eelistungil arutab, on kaitseakti esitamise kohustus absoluutne olukorras, kus kriminaalasi on kohtusse saadetud üldmenetluses arutamiseks.

Tulenevalt eetikakoodeksi §-st 2 kohustub advokaat järgima kutse-eetika nõudeid. AdvS § 43 lg 1 ning eetikakoodeksi § 4 lg 1 sätestavad kutse-eetika allikatena seaduse, advokaatuuri organite õigusaktid ja otsused, kutse-eetika nõuded, head kombed ning advokaadi südametunnistuse. Menetluses osaledes tuleb advokaadil muuhulgas juhinduda konkreetset menetlust reguleerivast menetlusseadustikust. Lisaks hõlmavad eelnimetatud sätted kohustust olla kursis konkreetsetes menetluses advokaadil lasuvate kohustustega ning neid täita. Seega pidi advokaat olema kursis KrMS-is sätestatud kaitseakti esitamise kohustuse ja selle esitamise korra ning tähtajaga. Jättes kaitseakti tähtaegselt esitamata on advokaat rikkunud KrMS § 227 lg-st 1 tulenevat kohustust ning toime pannud distsiplinaarsüüteo.

Aukohtu hinnangul oli minetus advokaadi tegevuses sedavõrd oluline, et advokaat vääriskaristust. Aukohus arvestas karistuse määramisel advokaadi kahetsust ning asjaolu, et advokaat on pärast eksimust teinud oma töös korrektiivseid, et edaspidi selliseid eksimusi vältida. Arvestades, et advokaadil oli kehtiv distsiplinaarkaristus, määras aukohus advokaadile karistuseks rahatrahvi suuruses 200 eurot.

14.02.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 12 lg 3 ja § 17 lg 1 rikkumist, kuna advokaadibüroo on võtnud tagastamatut tasu õigusteenuse eest, mille perspektiiv on advokaadi hinnangul õiguslikult kehv. Ühtlasi palus kaebaja kohustada advokaadibürood esitama kaebajale teostatud tööde ajakulueristus ning tagastama kaebajale enammaksitud ettemaks.

Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks võtnud täitmiseks perspektiivitu või väheperspektiivse ülesande. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei tähendanud advokaadi avaldatu, et aktsionärid on ettevõtte kaotanud, et edasised sammud oleks olnud perspektiivitud, vaid et nende sammude edukuse eelduseks oli seniste omanike valmidus oma osalus kiirelt müüa või olla valmis vabatahtliku likvideerimisotsuse tegemiseks, kui selline võimalus peaks avanema. Aukohtul puudub alus advokaadi väidetes kahelda. Samuti ei nähtu aukohtule esitatud asjaoludest, et võetud ülesanne oleks ilmselgelt perspektiivitu.

Aukohus ei tuvastanud, et lepingus kokku lepitud tasu suurus ja vorm oleks vastuolus seaduse või kutse-eetika nõuetega. Advokaadi kinnitusel lepiti lepingu sõlmimisel kokku koondtasus, mida kinnitab ka kaebaja poolt lepingu allkirjastanud isik oma kirjas. Samuti nähtub eeltoodu kliendilepingust, mille kohaselt tuleb kliendil maksta tasu vastavalt fikseeritud ja tulemustasu kokkuleppele. Töö eest, mis ei sisaldu fikseeritud tasu kokkuleppes, tuleb tasuda vastavalt tavapärasele tunnitaskule. Aukohtu hinnangul on kokku lepitud tasu vorm kooskõlas AdvS § 61 lg 1 p-ga 2, mille kohaselt võib tasu määrata muuhulgas koondtasuna. Samuti puudub aukohtul esitatud asjaolude pinnalt alus asuda seisukohale, et lepingus kokku lepitud tasu suurus oleks olnud ebamõistlikult suur võrreldes taotletava majandusliku hüve väärtusega või muul moel vastuolus seaduse või kutse-eetika nõuetega. Kaebaja ei ole välja toonud, miks tuleb pidada kokku lepitud tasu ebaproport-

sionaalseks. Kaebaja väide, et tasu on küsitud perspektiivitu ülesande ja ühe dokumendi koostamise eest, ei ole aukohtu hinnangul õige. Aukohus ei tuvastanud, et võetud ülesanne oleks olnud perspektiivitu, lisaks on advokaat esitanud aukohtule ligi 9-leheküljelise mittetäieliku loetelu teostatud töödest, millest nähtuvalt on võetud ülesandesse kaasatud mitu advokaadibüroo töötajat. Tasu ebaproportsionaalsust ei ole ette heitnud ka kaebaja poolt lepingu sõlminud isik. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Kui kaebaja leiab, et advokaadibüroole tasutud summad ei ole põhjendatud, tuleb selles osas pöörduda maakohtu poole.

Täiendavalt pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et sõltumata sellest, kas tasu määratakse tunni-, koond- või osatasuna, säilib advokaadil kohustus selgitada kliendile tasu kujunemise aluseid. Klient peab aru saama, milliseid toiminguid kokkulepitud tasu hõlmab. Kuigi arvestades koondtasu iseloomu puudub advokaadil kohustus pidada koondtasu kokkuleppe puhul arvestust õigusteenuse osutamisele kulunud aja üle, on kliendil õigus saada mõistlikul määral infot selle kohta, milliseid toiminguid on advokaat teinud ning kavatses teha. Eeltoodust tulenevalt palus aukohus advokaadil esitada ülevaade kliendilepingu alusel teostatud töödest, mis edastatakse koos aukohtu otsusega ka kaebajale.

14.02.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 21 lg 2 rikkumist, kuna advokaat on käitunud kohtumenetlust venitavalt. Kohus käsitleb kohtumenetluse venitamisenä asjaolu, et advokaat ei ilmunud kahele kohtuistungile.

Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt määrati asja arutamise edasised kohtuistungite ajad kohtuistungil, kus viibis ka advokaat. Kohus arvestas kohtuistungite aegade määramisel advokaatide töögraafikuid. Kohtuistungil ei teatanud advokaat, et talle kokkulepitud istungite ajad ei sobi. Üks tööpäev enne istungit teatas advokaat, et on seoses tööga Londonis ega jõua istungiks tagasi. Kohtuistungile advokaat ei ilmunud. Advokaadi selgituste kohaselt tingis istungilt puudumise asjaolu, et advokaadi klient, kes teadis advokaadi viibimisest Londonis, palus advokaadil üht ülesannet täita, mistõttu lükkus advokaadi Eestisse naasmine edasi ning advokaat ei jõudnud kohtuistungile. Aukohus tuvastas advokaadi esitatud lennupiletite põhjal, et advokaat viibis tõepoolest Londonis, kuid ei pea Londonis töökohustuste täitmist kohtuistungilt puudumist õigustavaks mõjuvaks põhjuseks. Advokaat on kliendi kaitsja kriminaalasjas riigi õigusabi korras.

Eetikakoodeksi § 19 lg 1 kohaselt ei või advokaat loobuda endale kokkuleppel või määratud korras võetud ülesandest kahtlustatava, süüdistatava või kohtualuse kaitsmiseks. KrMS § 45 lg 4 kohaselt on kaitsja osavõtt kohtumenetlusest kohustuslik. Sama paragrahvi lg 5 kohaselt on määratud kaitsja kohustatud kriminaalmenetluses osalema kuni kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise lõpuni ja ta võib omal algatusel keelduda kaitsekohustuse võtmisest või loobuda võetud kaitsekohustustest üksnes KrMS § 46 lg s 1 sätestatud alustel. Seega on advokaadil kohustus osaleda kriminaalmenetluses kogu kriminaal- ja kohtumenetluse vältel. Nimetatud kohustus hõlmab kohustust osa võtta kõikidest menetluse etappidest, sh määratud kohtuistungitest. Juhuks, kui advokaadil ei ole võimalik kriminaalmenetlusest osa võtta, näeb KrMS ette võimaluse määrata advokaadil asenduskaitsja. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt ei õnnestunud advokaadil asenduskaitsjat leida. Esitatud asjaoludest ei nähtu, et advokaadil oleks esinenud kohtuistungite

gilt puudumiseks mõni KrMS § 170 lg-s 2 sätestatud mõjuv põhjus. Aukohtu hinnangul ei saa mõjuva põhjusena käsitleda advokaadi poolt Londonis vastu võetud töökohustust. Eetikakoodeksi § 12 lg 4 kohaselt ei võta advokaat ülesannet vastu, kui tema töökoormus seda ei võimalda, samuti siis, kui advokaadi kutseoskused ja -teadmised selles valdkonnas ei võimalda kliendi huve parimal võimalikul viisil kaitsta. Aukohtu hinnangul hõlmab nimetatud säte endas ka keeldu uut ülesannet vastu võtta, kui selle täitmine takistaks teise, varem täitmiseks võetud ülesande tähtaegset täitmist. Olukorras, kus advokaadil oli kohustus ilmuda kohtuistungile ning ta ei leidnud endale asenduskaitsjat, ei oleks tohtinud uut ülesannet vastu võtta. Uue ülesande vastu võtmisega jättis advokaat kohtuistungile ilmumata, rikkudes seeläbi nii eetikakoodeksi § 12 lg-t 4 kui ka § 19 lg-t 1 ning KrMS § 45 lg-sid 4 ja 5.

Eetikakoodeksi § 21 lg 2 kohaselt on advokaadil keelatud tahtlikult viia kohut eksitusse, esitada kohtule teadvalt ebaõiget või eksitavat teavet, esitada kohtule tõendeid, mis advokaadile teadvalt on võltsitud või muul moel tahtlikult takistada asja õiget ja kiiret läbivaatamist. Aukohtu hinnangul on advokaat istungilt mõjuva põhjuseta puududes takistanud asja õiget ja kiiret läbivaatamist. KrMS § 270 lg 2 kohaselt lükatakse kohtulik arutamine edasi, kui kaitsja jääb kohtuistungile ilmumata. Seega pidi advokaat olema teadlik, et juhul kui ta ei ilmu istungile ega määra asenduskaitsjat, toob see endaga kaasa kohtuistungile edasilükkamise. Sellest hoolimata jättis advokaat istungile ilmumata, takistades tahtlikult asja kiiret läbivaatamist ning rikkudes seeläbi eetikakoodeksi § 21 lg-t 2.

Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks jätnud teisele kohtuistungile mõjuva põhjuseta ilmumata. KrMS § 170 lg 2 kohaselt on ilmumata jäämise mõjuvaks põhjuseks mh raske haigestumine või lähedase ootamatu raske haigus, mis ei võimalda isikul ilmuda meneteleja juurde. Advokaat esitas aukohtule arstitõendi, millest nähtuvalt oli advokaat alates teise istungi toimumise ajal haige ega saanud tervislikel põhjustel kohtuistungil osaleda. Seega oli advokaadil mõjuv põhjus kohtuistungilt puudumiseks.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on pannud toime distsiplinaarsüüteo, mis seisneb eetikakoodeksi § 12 lg 4, § 19 lg 1 ja § 21 lg 2 ning KrMS § 45 lg-te 4 ja 5 rikkumises ning väärrib karistust. Kuivõrd advokaadil oli eetikakoodeksi § 21 lg 2 rikkumise eest kaks kehtivat distsiplinaarkaristust, viitab uus rikkumine aukohtu hinnangul sellele, et advokaat ei ole oma varasemast käitumisest järeldotsi teinud. Arvestades advokaadi poolt aukohtu istungil väljendatud kahetsust ning vabandusi, määras aukohus vandeadvokaadile karistuseks rahatrahvi summas 1 000 eurot.

14.02.02019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 lg 1 rikkumist, kuna advokaat kommenteeris kaebajat sotsiaalmeedias advokaadile ebakohasel viisil. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat kaebajaga suhelnud, talle oma teo tagamõtteid selgitanud ning arutanud lahendusi tekkinud olukorra lahendamiseks. Kuivõrd advokaadi selgitusest ja kaebaja kinnitusest nähtuvalt on pooled konflikti omavahel lahendanud, kaebaja ei ole kaebust esitades soovinud advokaadi karistamist ning advokaat on oma teguviisi mõistnud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaadi tegevuse suhtes aukohtumenetlust algatada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaat peab käituma ausalt ja väärilt ka väljaspool kutsetegevust ning hoiduma advokaadi kutset ja advokatuuri mainet kahjustavast käitumisest.

21.02.2019

Kaebaja heitis advokaatidele ette eetikakoodeksi § 13 lg 1 ja lg 2 rikkumist, kuna advokaadid tegutsesid väidetavalt huvide konfliktis. Kaebaja hinnangul seisnes huvide konflikt selles, et vandeadvokaadi abi D asus esindama K-d tsiviilvaidluses kaebaja tütarettevõtte E vastu olukorras, kus tema patroon vandeadvokaat F on varasemalt nõustanud nii kaebajat kui ta tema tütarettevõtet E-d. Kaebaja hinnangul on vandeadvokaadile F varasema õigusabi osutamise käigus teatavaks saanud E-d puudutav konfidentsiaalne informatsioon, millele vandeadvokaadi abi D on tsiviilvaidluses läbivalt tuginenud.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt esindab E-d vaidluses K-ga vandeadvokaat S. Seega ei ole advokaadid esindanud vastastike huvidega isikuid samas asjas. Seda ei ole kaebaja advokaatidele ka ette heitnud. Aukohus ei tuvastanud, et K ja E vaheline tsiviilasi oleks puutumuses vandeadvokaat F poolt kaebajale või E-le varem osutatud õigusabiga. Advokaadid on kinnitanud, et advokaadibüroole ei ole varasemast õigusteenuse osutamisest teatavaks saanud asjaolusid või informatsiooni, mis kattuksid K ja E vahelise vaidlusega. Aukohtule esitatud selgitustest ja dokumentidest selliseid asjaolusid ka ei nähtu. Eeltoodut kinnitab ka asjaolu, et D kontrollis asja vastu võttes advokaadibüroo siseselt huvide konflikti asjaolusid, kuid neid ei tuvastatud. Ka vandeadvokaat F, kellel on patroonina kõrgem hoolsuse kohustus, ei tuvastanud asjas huvide konflikti asjaolusid.

Isegi kui eeldada, et vandeadvokaat F-ile võis varasema õigusteenuse osutamise käigus teatavaks saada E-d puudutav siseinformatsioon, ei nähtu aukohtule esitatud asjaoludest, et selline informatsioon oleks saanud teatavaks K-d esindavale vandeadvokaadi abi D-le või et D oleks sellist informatsiooni E vastu kasutanud. Vandeadvokaat F klienti ei esinda. Samuti ei ole vandeadvokaadi abi D nõustanud kaebajat ega E-d. Aukohtule ei nähtunud, et D-le oleks saanud E-d puudutav konfidentsiaalne informatsioon mistahes viisil teatavaks. Tulenevalt AdvS § 45 lg-st 1 on vandeadvokaadil kohustus hoida saladuses talle kaebajale ja E-le õigusteenust osutades teatavaks saanud andmeid. Kohustus ei ole ajaliselt piiratud. Asjaolu, et F on D patroon, ei võta temalt AdvS § 45 lg-st 1 tulenevat kutsesaladuse hoidmise kohustust. Patrooni roll seda ka ei eelda. Eeltoodut ei kinnita ka kaebaja poolt aukohule esitatud täiendavad tõendid, sh D poolt kohtule esitatud taotlused. Nimetatud taotlustes on D tuginenud äriregistris ja kinnistusraamatus avaldatud avalikule teabele, mitte vandeadvokaat F poolt kaebajale ja E-le osutatud õigusabi käigus teatavaks saanud informatsioonile. Seega puudub aukohtul alus asuda seisukohale, et vandeadvokaadi abi D-le on teatavaks saanud kaebajat või E-d puudutav konfidentsiaalne informatsioon ning ta oleks K-d esindama asudes tegutsenud huvide konfliktis. Huvide konfliktis tegutsemist ei saa eeltoodu pinnalt ette heita ka vandeadvokaat F ile.

Aukohus nõustus, et huvide konflikti ohu loomine oleks rikkumine, kuid käesoleval juhul ei ilme, et selline oht oleks advokaatide poolt loodud. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaatide tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Küll aga pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu, et edaspidiste vaidluste välistamiseks tuleks selliseid olukordi siiski vältida.

21.02.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 13 lg 1 ja lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei avaldanud kaebaja kaitseülesannet vastu võttes, et on asunud nõustama ja esindama kaebaja abikaasat.

Aukohus tuvastas, et advokaat on sõlminud kliendilepingu G-ga. Lepingu objektiks on G abielu lahutamiseks ja laste elukoha määramiseks avalduste koostamine H vastu. 5 päeva hiljem sõlmis advokaat kliendilepingu H-ga tema kaitsmiseks kriminaalasjas kohtueelsel uurimisel ja kohtus. Aukohtu hinnangul võib advokaadi poolt G esindamine ja tema parimate huvide kaitsmine H vastu abielu lahutamise, vara jagamise ja laste elukoha määramise vaidluses mõjutada kaebaja parimate huvide kaitset kriminaalmenetluses. Tulenevalt eeltoodust ja lähtudes eetikakoodeksi § 13 lg 1 teisest lausest esineb nendes asjades huvide konflikti oht. Aukohus on ka oma varasemas praktikas selgitanud, et huvide konflikti tuvastamiseks piisab huvide konflikti ohu tekkimisest, seega tuleb kutse eetika rikkumiseks pidada juba ainuüksi huvide konflikti ohu loomist. Eetikakoodeksi § 13 lg 1 teise lause kohaselt võib advokaat huvide konflikti olukorras osutada õigusteenust üksnes juhul, kui advokaat on sellisest asjaolust klienti teavitanud ja klient siiski soovib advokaadi poolt õigusabi osutamist. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt advokaat kaebajat huvide konflikti ohust ei teavitanud. Kaebaja on kaebuses märkinud, et kui ta oleks neid asjaolusid teadnud, ei oleks ta soovinud, et advokaat kriminaalasjas tema kaitsjana osaleks. Olukorras, kus esines huvide konflikti oht, kuid advokaat ei olnud sellest kaebajat teavitanud ega tema kaitsmiseks nõusolekut saanud, puudus advokaadil õigus kaitseülesannet vastu võtta. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 13 lg-sid 1 ja 2 ning väärib karistust. Aukohus määras advokaadile AdvS § 19 lg 2 punkti 1 alusel karistuseks noomituse.

21.03.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat jättis kliendi huvid kaitseta.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt süüdistati advokaadi klienti I-d võimuesindaja vastu vägivalla kasutamises. I nõustus prokuratuuris kokkuleppemenetlusega, kuid pärast seda, kui kohus selgitas, et talle etteheidetav tegu eeldab tahtlust, loobus ta kokkuleppest. I selgitas, et ei näinud oma kehva silmanägemise tõttu, et tekitas politseiametnikule vigastusi ning ei ole tegu tahtlikult toime pannud. Eeltoodust tulenevalt keeldus kohus kokkulepet kinnitast, märkides, et kui I ei oleks kokkuleppest loobunud, oleks kohus kriminaalasja ise prokuratuurile tagastanud, kuna kriminaalasjas puuduvad tõendid, et isik oleks pannud süüdistuses mainitud teo toime tahtlikult. Kohtu kinnitusel nähtus see, et isik ei ole tegu tahtlikult toime pannud, ka toimikus olevatest I ütlustest. Seega ei selgunud see asjaolu kohtuistungil.

Aukohus, hinnanud esitatud materjale, leidis, et advokaat on jätnud asjas tähtsust omavad asjaolud välja selgitamata ning oma kliendi huvid seeläbi kaitseta. Advokaat on kliendiülesande täitmisel kohustatud välja selgitama kõik asjas tähtsust omavad asjaolud. Seega oleks advokaat pidanud mh tuvastama, kas tema kliendi tegevuses esineb tahtlus, mida talle etteheidetav tegu eeldab. Jättes välja selgitamata, kas kliendile etteheidetava teo koosseis on täidetud, on advokaat rikkunud eetikakoodeksi § 14 lg-st 2 tulenevat kohustust. Samuti on advokaat rikkunud eetikakoodeksi § 8 lg-t 2. Advokaat on kohustatud kasutama kliendi huvides kõiki vahendeid ja viise, mis võimaldavad kliendi huve paremini kaitsta. Nähes, et teo koosseis puudub, peab advokaat neid asjaolusid kliendile selgitama ning võtma kasutusele meetmed tema huvide parimaks kaitseks. Seda advokaat ei teinud, vaid nõustus vaikides prokuröri poolt pakutava kokkuleppega. Advokaadi väide, et advokaat on alati seotud kaitsealuse positsiooniga ja kaitseb tema positsiooni, on

selges vastuolus eetikakoodeksi § 8 lg 2 kolmanda lausega, mille kohaselt peab advokaat õigusteenust osutades lähtuma eelkõige kliendi huvidest, mitte tema soovidest. Advokaat arvestab kliendi soovi üksnes siis, kui see ei ole vastuolus seadusega.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on pannud toime distsiplinaarsüüteo, mis seisneb eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumises ning väärrib karistust. Arvestades, et advokaadi rikkumine oleks kohtu vahele sekkumiseta toonud tema kliendi jaoks kaasa kriminaalkaristuse, on advokaadi rikkumine sedavõrd raske, et aukohus määras advokaadile karistuseks rahatrahvi summas 500 eurot.

Lisaks tekkis aukohtul advokaadiga vestlemisel kahtlus, et advokaat ei vasta AdvS § 23 lg 1 p 4 nõudele. AdvS § 23 lg 1 p-st 4 peab advokaat valdama kõnes ja kirjas eesti keelt. Aukohtu istungil soovis advokaat asja arutada vene keeles. Eesti keeles ei olnud advokaat valmis ega võimeline suhtlema ka aukohtu palvel. Kuivõrd advokaat ei kõrvaldanud aukohtu istungil tekkinud kahtlust, teeb aukohus juhatusetele ettepaneku kontrollida, kas advokaadi eesti keele oskus vastab AdvS § 23 lg 1 p-s 4 sätestatud nõuetele.

11.04.2019

Aukohus tuvastas, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 13 lg 1 rikkumist, kuna advokaat tegutses huvide konfliktis. Kaebaja hinnangul seisib huvide konflikt selles, et advokaat, olles osutanud kaebajale õigusabi 2012. a äriruumide üürilepingu koostamisel, esitas 2018. a teise kliendi nimel kaebaja vastu hagi, mis puudutab sama õigussuhet, milles advokaat varasemalt kaebajat nõustas ja vastavaid dokumente kaebajale koostas.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on kaebaja ja advokaadi vahel sõlmitud 14.06.2012 õigusteenuse osutamise leping. Advokaadi selgituste kohaselt osutas advokaat kaebajale õigusteenust perioodil 13.-20.06.2012, millele viitab ka kaebaja poolt kaebusele lisatud kirjavahetus advokaadiga 14. ja 20.06.2012. Ühtegi tõendit selle kohta, et advokaat oleks kaebajale õigusteenust osutanud seoses 23.04.2012 üürilepingu koostamisega, aukohtule esitatud ei ole. Seega ei ole kaebaja väide, et advokaat on osutanud kaebajale varasemalt õigusabi samas õigussuhtes, milles on advokaat esitanud 2018. a teise kliendi nimel kaebaja vastu hagi, tõendatud.

Aukohus selgitas, et üksnes asjaolu, et poolte vahel oli 2012. a sõlmitud kliendileping ning osutatud selle alusel õigusabi, ei anna alust väita, et advokaat on tegutsenud huvide konfliktis. Oluline on, milles õigusabi osutamine seisnes ja kas esineb asjaolu, mis kahjustab või võib kahjustada advokaadi võimet täita eetikakoodeksi § 8 lg 1 nõudeid ja tegutseda üksnes kliendi huvides. Selliseid asjaolusid aukohus ei tuvastanud. Kuigi kaebaja sõnul ei ole kliendilepingut lõpetatud, ei nähtunud aukohtule esitatud selgitustest ja tõenditest, et lepingu alusel oleks pärast 20.06.2012 kaebajale õigusabi osutatud. Seega on kliendisuhe sisuliselt lõppenud, kuigi kliendilepingut faktiliselt lõpetatud ei ole. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus, et advokaadi tegevus vastaspoole esindamisel oleks mõjutanud mistahes viisil kaebaja ja advokaadi vahelist kliendisuhet. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kui kliendisuhe on sisuliselt lõppenud, tuleks kliendileping vaidluste vältimiseks lõpetada.

18.04.2019

Kohus heitis advokaadile ette RÕS § 18 lg 1 teise lause ja eetikakoodeksi § 14 lg 4 rikkumist, kuna advokaat ei võimaldanud kliendil tutvuda kriminaalasja toimikuga ega kaasa rääkida kaitseakti koostamisel ja taotluste esitamisel. Samuti ei ole advokaat osalenud menetlustoimingutel.

Aukohtu hinnangul hõlmavad RÕS § 18 lg 1 ja KrMS § 45 lg 3 mh kohustust osutada õigusabi, sh tutvustada kaitsealusele kriminaaltoimikut, mõistliku aja jooksul. Advokaadi selgitustest nähtuvalt on advokaat püüdnud leida võimalusi kaitsealusele toimiku tutvustamiseks, kuid erinevatel advokaadi tervisest, töögraafikust ning kliendist tulenevatel põhjustel ei ole see õnnestunud. Kuigi aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks tahtlikult viivitanud toimiku tutvustamisega, viitab asjaolu, et advokaat ei ole viie kuu jooksul võimaldanud kaitsealusel kriminaalasja toimikuga tutvuda, aukohtu hinnangul advokaadi võimetusele õigusteenust mõistliku aja jooksul osutada. Kui advokaadil puudub võimalus vastu võetud kaitsekohustust mõistliku aja jooksul täita, tuleb tal leida võimalusi asenduskaitseja leidmiseks. Aukohus, arvestades, et advokaat ei ole venitanud õigusabi osutamiselega tahtlikult ning õigusabi osutamine viibis osaliselt advokaadi tervise ja kliendi arestimajas viibimise tõttu, ei pidanud vajalikuks advokaati karistada, kuid juhtis advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb korraldada oma töö selliselt, et võetud kohustused saaks mõistliku aja jooksul täidetud. Lisaks juhtis aukohus tähelepanu, et eetikakoodeksi § 14 lg-st 4 tulenev kliendi teavitamise kohustus hõlmab muuhulgas kohustust advokaadi poolt koostatud dokumendid kliendiga kooskõlastada. Menetlustoimingutele ei ole klient advokaati ise soovinud. Kuivõrd advokaat ei saa ülekuulamisel osaleda kliendi tahte vastaselt, ei ole menetlustoimingutel mitteosalemine advokaadile etteheidetav.

Aukohus lõpetas advokaadi suhtes algatatud distsiplinaarmenetluse karistust määrata, piirdudes üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

18.04.2019

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 ja § 21 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud kahele kohtuistungile.

Advokaadi kirjalikest selgitustest nähtuvalt sai advokaat prokuröri e-kirjast aru, et esimene kohtuistung lükkub edasi teise menetlusosalise kohtusse ilmumata jätmise tõttu, mistõttu pole advokaadil vaja kohtuistungile minna. Aukohus leidis, et kuigi kohtuistungil edasilükkamise tingis teise menetlusosalise kohtuistungilt puudumine, oleks advokaat pidanud olukorras, kus kohus ei olnud määrusega istungi toimumise aega edasi lükanud, istungi toimumist kohtust täpsustama.

Teisele istungile hilines advokaat ühistranspordi hilinemise tõttu. Advokaat püüdis kohtuga ühendust saada, kuid see ei õnnestunud. Samuti ei kuulnud advokaat kohtu kõne. Aukohtu hinnangul ei ole ühistranspordi hilinemine mõjuv põhjus istungile hilinemiseks või sealt puudumiseks. Advokaat peab planeerima kohtusse minekuks piisava aja, arvestades ilmaolude, võimalike ühistranspordi tõrgete või mistahes muude takistustega.

Aukohus, arvestades advokaadi kahetsust ja vabandusi ning asjaolu, et advokaat on järgnevatel istungitel osalenud, ei pidanud vajalikuks advokaati karistada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi peab advokaat ülesannete täitmisel olema

hoolsam ning planeerima oma aega selliselt, et jõuaks kohtuistungile õigeaegselt. Aukohus lõpetas advokaadi suhtes algatatud distsiplinaarmenetluse karistust määramata, piirdues üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

09.05.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette AdvS § 60 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kaebajale hinnapakkumist ega infot eeldatavatest kuludest. Samuti leidis kaebaja, et advokaadi osutatud õigusabi ei ole olnud kvaliteetne, mistõttu ei soovinud kaebaja selle eest esitatud arvet arvel näidatud mahus tasuda.

Aukohus ei tuvastanud esitatud asjaolude pinnalt advokaadi tegevuses selliseid rikkumisi, mis annaks alust aukohtumenetluse algatamiseks. Väited päringutele mitte vastamisest ja pooleliolevate kohtuasjade kohta teabe edastamata jätmise kohta lükkas advokaat ümber. Aukohtul puudus alus advokaadi seisukohtades kahelda. Etteheidetega õigusabi kvaliteedi osas ei ole kaebaja välja toonud, peale ühe näite, millised olid kaebaja hinnangul need suured vead dokumentide ettevalmistamisel, mis mõjutasid õigusabi kvaliteeti. Advokaadi selgitustest nähtuvalt oli kaebaja poolt viidatud punktis 13 esinenud vea näol tegemist ilmse eksimusega, mis tuli lause kontekstist ilmseks. Kaebusest ei selgunud, millist kahju on nimetatud viga kaebajale tekitanud. Väited kahju tekkimisest on jäänud paljasõnaliseks ja tõendamata. Eeltoodust tulenevalt puudusid alused aukohtumenetluse algatamiseks.

Etteheidete osas, mis puudutasid AdvS § 60 lg 2 rikkumist, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et kliendi soovil tuleb advokaadil esitada talle hinnapakkumine ja selgitada tasu kujunemise aluseid. Advokaat ei ole nimetatud rikkumist ümber lükanud. Samas ei ole aukohtu hinnangul tegemist sellise rikkumisega, mis tooks endaga kaasa distsiplinaarmenetluse algatamise, mistõttu piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

16.05.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 13 lg 1 rikkumist, kuna advokaat on tegutsenud huvide konfliktis ning vastuolus kaebaja huvidega. Kaebaja hinnangul seisneb huvide konflikt selles, et advokaat esindab samaaegselt erinevates õigusvaidlustes kaebajat ja tema vastaspoolt.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli kaebaja ja advokaadibüroo J vahel kehtiv kliendileping, mille alusel esindas advokaat kaebajat pooleliolevas tsiviilasjas. Kaebaja esindamist nimetatud vaidluses kinnitas ka advokaat. Samal ajal esindas advokaat ettevõtet K kaebaja vastu ning esitas L esindajana avalduse kaebaja suhtes järelevalvemenetluse algatamiseks. Aukohtu hinnangul ei saa eetiliseks pidada olukorda, kus advokaat, esindades kaebajat pooleli olevas kohtumenetluses, esindab samal ajal teises õigusvaidluses kaebaja vastaspoolt. Kuigi aukohus on varasemas praktikas selgitanud, et advokaadi kliendisuhed ei saa olla kõikehõlmavad ja ainuüksi pikaajalise kliendisuhete olemasolust ei saa teha järeldust huvide konfliktis tegutsemisest, tuleb vaadata iga konkreetset juhtumit eraldi. Näiteks tuleb eristada olukorda, kus õigusteenu osutamine raamlepingu alusel on lõppenud ja olukorda, kus lepingu täitmine on pooleli. Kahe vastastikuse huviga kliendi samaaegsel esindamisel võib tekkida kahtlus advokaadi võimes täita eetikakoodeksi § 8 lg-s 1 sätestatud kohustust tegutseda üksnes kliendi huvides, mis käesoleval

juhul on kaebajal ka tekkinud. Eesti Advokatuuri kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et huvide konflikti olukorra hindamisel ei ole oluline mitte üksnes advokaadi sise-mine tunnetus, vaid ka mulje, mille tema tegevus jätab kõrvaltvaatajale. Arvestades asjaolu, et käesoleval juhul ei ole tegemist kahe või enama kliendi esindamisega samas asjas ning aukohtule esitatud asjaoludest ei nähtu, et advokaadile oleks õigusabi osutamisel teatavaks saanud sellist informatsiooni, mis oleks kahjustanud kaebaja huve, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks sellist olukorda vältida.

06.06.2019

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 9 lg 1 ja § 22 lg-te 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat nimetas kaebajat rämpsuks ja nartsissistik. Aukohtule esitatud kohtuistungiprokollist ega kaebaja ja advokaadi vahelise telefonikõne salvestusest ei nähtu, et advokaat oleks kaebajat solvanud, laimanud või muul moel kaebajaga ebaviisakalt käitunud. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt esitas advokaat väite kaebaja nartsissistlikust käitumishäirest kohtule kliendi käsundil. Samuti tulenes advokaadi poolt kaebajale telefoni teel edastatud informatsioon advokaadi kliendilt, mille osas soovis advokaat suunata kaebaja oma kliendiga kohtuvälisele kokkuleppele. Advokaat esindab vaidluses kaebajaga oma klienti. Eetikakoodeksi § 4 lg 6 kohaselt ei või advokaat samastada kliendi ülesande täitmise tõttu kliendiga ega kliendi kohtuasjaga. Seega ei saa advokaadi kohtumenetluses esitatud väiteid omistada advokaadile. Eeltoodust tulenevalt puudusid alused advokaadi suhtes aukohtumenetluse algatamiseks. Advokaadi poolt esitatud väidete tõendamist tuleb kaebajal nõuda pooleliiolevas kohtumenetluses. Puuduvad tõendid, millest nähtuks, et advokaat oleks esitanud kohtule või menetlusosalistele ebaõiget või eksitavat teavet. Sellist etteheidet ei ole advokaadile teinud ka kohus. Vastupidiste asjaolude ilmnemisel on aukohtul võimalik võtta selles osas seisukoht.

Seoses asjaoluga, et advokaat möönis kaebaja rämpsuks nimetamist, selgitades, et tegi seda kaebaja provokatsiooni tulemusel, kuid mõistis oma viga, vabandas koheselt ning kahetseb tehtut, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et selline käitumine vastaspoole või mistahes teiste menetlusosaliste suhtes ei ole advokaadile kohane. Advokaat peab säilitama viisakuse ja väärikuse ka siis, kui teine pool näitab advokaadi suhtes üles ebaviisakust või käitub muul moel provokatiivselt. Arvestades advokaadi kahetsust ja seda, et advokaat on kaebaja ees vabandanud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaadi tegevuse suhtes aukohtumenetlust algatada, vaid piirdus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei täitnud oma ülesandeid kohtu hinnangul nõuetekohase hoolsusega. Kohus heitis ette, et advokaadi menetlusdokumentides puudus sisuline õiguslik argumentatsioon, kaebuste põhjendused koosnesid trafaretsetest väljenditest, mida advokaat on järjekindlalt kasutanud ka mitmes teises kaebuses, kaebused olid koostatud täida lüngad meetodil, vahetades kaebuse tekstis vaid kaitsealuse isikuandmed ja varasema menetluse lühikokkuvõtte, ning sedagi on advokaat teinud lohakalt.

Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei võimaldanud kaebuste aluseks olnud asjaolud kaebusi põhjalikumalt põhjendada, kui advokaat seda tegi. Samuti nähtus advokaadi selgitustest,

et advokaat on oma klientidele asja perspektiivi selgitanud, kuid kliendid on advokaadi selgitustest hoolimata nõudnud kaebuste esitamist. Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhendi § 25 lõikele 3 võib kaitsja jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kaitsealuse kirjalikult taasesitatavas vormis luba ja kaitsja ei näe perspektiivi kaebuse esitamiseks. Seega ei saanud advokaat, olles kaitsjana seotud kaitsealuse positsiooni ja tahteavaldusega, olukorras, kus kaitsealune soovib kaebuse esitamist, kaebust tegemata jätta. Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks käitunud kaebusi koostades hooletult või pealiskaudselt või jätnud oma klientide huvid menetlustes kaitseta. Samuti ei nähtunud, et advokaat oleks jätnud kaebustes olulised asjaolud välja toomata.

Seoses etteheidetega, et advokaat on koostanud kaebused kopeeri-kleebi meetodil ning seetõttu esineb menetlusedokumentides vigu, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et enne menetlusedokumentide kohtule edastamist peab advokaat veenduma menetlusedokumentides toodud andmete ja faktiliste asjaolude õigsuses ning vältima kohtule ebakorrektsete dokumentide esitamist.

Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses selliseid minetusi, mis tingiks tema suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, mistõttu piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat esitas kaebuses asjakohatuid väiteid ning tugines Riigikohtu seisukohtadele, mis põhinesid seaduse vanal regulatsioonil ega olnud asjakohased. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat kaitsealusele selgitanud vaidluse perspektiivitust, kuid klient on sellest hoolimata soovinud määruskaebuse esitamist. Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhendi § 25 lõikele 3 võib kaitsja jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kaitsealuse kirjalikult taasesitatavas vormis luba ja kaitsja ei näe perspektiivi kaebuse esitamiseks. Seega ei saanud advokaat, olles kaitsjana seotud kaitsealuse positsiooni ja tahteavaldusega, olukorras, kus kaitsealune soovib kaebuse esitamist, kaebust tegemata jätta. Seoses kohtu etteheidetega, et advokaat esitas kaebuses asjakohatuid väiteid ning tugines Riigikohtu seisukohtadele, mis põhinesid seaduse vanal regulatsioonil ega olnud asjakohased, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaat peab menetlusedokumentide koostamisel lähtuma asjakohastest õigusaktidest ning asjassepuutuvast kohtupraktikast. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses selliseid minetusi, mis tingiks tema suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, mistõttu piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat moonutas seadust tsiteerides seaduse sätet ning tegi seetõttu ebaõigeid järeldusi, esitas paikapidamatuid väiteid Riigikohtu praktika kohta ning esitas apellatsioonis omavahel vastuolus olevaid argumente. Lisaks jäi advokaadil märkamata tegelikult maakohtu otsuses sisaldunud oluline viga.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli advokaat ja kohus mitmes küsimuses erineval seisukohal. Advokaadi kinnitusel ei ole ta põhjendamatuid järeldusi seadusest teinud,

paikapidamatuid väiteid esitanud ega vastuolus olevaid argumente esitanud ning kohtu vastupidine seisukoht võib olla tingitud advokaadi valesti mõistmisest. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et advokaat peab väljendama end menetlusedokumentides selgelt ja kohtule arusaadavalt ning veendumas, et tema väited oleks korrektsed ja seisukohad ei oleks vastuolulised. Samuti juhtis aukohus tähelepanu, et advokaat peab lähtuma oma seisukohtades kehtivast seadusest ja asjakohasest kohtupraktikast. Kuivõrd aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses selliseid minetusi, mis tingiks tema suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ning § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat esitas kaebuses põhjendamatu argumente ning viidanud seejuures asjakohatule Riigikohtu lahendile ja ajalehe artiklile, jättes nende asjakohasuse veenvalt põhistamata. Advokaadi selgitustest nähtuvalt esitas advokaat apellatsioonkaebuse kaitsealuse nõudmisel. Kuivõrd apellatsioonkaebuse esitamiseks advokaadil argumente nappis, tugines advokaat apellatsioonkaebuses maakohtule esitatud argumentidele. Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhendi § 25 lõikele 3 võib kaitsja jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kaitsealuse kirjalikult taasesitatavas vormis luba ja kaitsja ei näe perspektiivi kaebuse esitamiseks. Seega ei saanud advokaat, olles kaitsjana seotud kaitsealuse positsiooni ja tahteavaldusega, olukorras, kus kaitsealune soovib kaebuse esitamist, kaebust tegemata jätta.

Seoses kohtu etteheitega, et advokaat on viidanud kaebuses asjakohatule Riigikohtu lahendile ja ajalehe artiklile, jättes nende asjakohasuse veenvalt põhistamata, pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et advokaat peab menetlusedokumentide koostamisel lähtuma asjakohastest õigusaktidest ning asjassepuutuvast kohtupraktikast ning oma argumente veenvalt põhistama. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses selliseid minetusi, mis tingiks tema suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, mistõttu piirdus aukohus käesoleval juhul üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat on riigi õigusabi osutades rikkunud hoolsuskohustust ja jätnud oma kaitsealuse huvid kaitseta. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt oli ringkonnakohus jõudnud sisuliselt advokaadiga samale lõppjäreldele. Olukorras, kus advokaat on jõudnud lõppastmes õigele järeldele, puudub aukohtul alus asuda seisukohale, et advokaat ei oleks KarS § 279 lg 1 ja LS § 242 lg 1 piiritlemist ning oma kliendi õiguslikku positsiooni sisuliselt üldse analüüsinud, vaid on jätnud oma väited ja järeldused kohtu jaoks piisavalt põhistamata. Eeltoodust tulenevalt pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et advokaat peab nii menetlusedokumentides kui ka kohtus oma argumente veenvalt põhistama. Seoses kohtu väitega, et advokaat ei ole pööranud mingit tähelepanu väärteprotokollis ilmnenule ilmsele puudusele, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaat peab õigusteenuse osutamisel kõik tehilud põhjalikult välja selgitama. Aukohus, hinnanud aukohtule esitatud asjaolusid leidis, et advokaadi tegevuses ei esine selliseid minetusi, mis tingiks tema suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, mistõttu piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja § 14 lg 2 rikkumist, kuna advokaat on vastuolulisi seisukohti ja alusetuid faktiväiteid esitades näidanud üles asjatundmatust ja hooletust. Muuhulgas leidis kohus, et advokaat ei saa aru KarS § 56 lg 2 teise lause tähendusest. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat apellatsioonkaebuses heitnud maakohtule ette, et maakohus ei käsitlenud otsuses advokaadi taotlust kohaldada KarS § 69 lg-t 1 ning asendada vangistus üldkasuliku tööga ega põhjendanud selle kohaldamata jätmist. Seejuures on advokaat viidanud, et kohus on üksnes põhjendanud rahalise karistuse määramata jätmist, pidades seda põhjendamatuks, kuna seda ei ole advokaat ega süüdistatav taotlenud. Aukohtu hinnangul ei saa eeltoodust järeldada, et advokaat ei saa aru KarS § 56 lg 2 teise lause tähendusest, kuivõrd advokaadi sisuline etteheide apellatsioonkaebuses oli suunatud advokaadi poolt taotletud karistuse kohaldamata jätmise põhjenduste puudumisele, mitte rahalise karistuse mittemääramise põhjendamisele. Küll aga pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et advokaat peab väljendama end menetlusdokumentides selgelt ja kohtule arusaadavalt. Seoses advokaadi apellatsioonkaebuses toodud väitega, justkui oleks maakohus lähtunud karistuse mõistmisel asjaolust, et isikut on Harju Maakohtu 11.06.2012 otsusega karistatud, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil veenduda, et tema seisukohad ei oleks vastuolus tegelike asjaoludega. Aukohus, hinnanud advokaadi apellatsioonkaebust tervikuna, leidis, et selles ei esine selliseid minetusi, mis tingiks advokaadi suhtes aukohtumenetluse algatamise vajaduse, mistõttu piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

13.06.2019

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 4 lg 1 ja kodukorra § 25 lg 2 rikkumist, kuna advokaat eiras juhatuse korraldusi ning pole mõistliku aja jooksul võimaldanud büroo kontrolli lõpule viimist ega kõrvaldanud kontrolli käigus tuvastatud puudusi.

Aukohus märkis, et eetikakoodeksi § 4 lg 1 kohaselt juhindub advokaat oma tegevuses seadusest, advokatuuri organite õigusaktidest ja otsustest, kutse-eetika nõuetest, samuti headest kommetest ja tavadest ning oma südametunnistusest. Advokatuuri liikmeks astumisega on advokaat allutanud end advokatuuri juhatuse järelevalvele ning kohustub võimaldama juhatusel teostada tema tegevuse üle järelevalvet. Seejuures peab advokaat vastavalt AdvS § 46 lg 2 p dele 2 ja 3 esitama juhatuse nõudel juhatusele või juhatuse määratud isikule advokaadibüroo asjaajamisega seotud dokumente ning andma oma tegevuse kohta selgitusi. Aukohtu hinnangul ei ole advokaat täitnud juhatuse korraldusi ega võimaldanud juhatusel advokaadibüroo kontrolli mõistliku aja jooksul lõpuni viia. Kuigi advokaat võimaldas 19.10.2018 juhatuse määratud isikutel pääseda büroo ruumidesse, ei olnud kontrollijatel võimalik kõikide soovitud dokumentidega tutvuda. Pärast dokumentidega tutvumist 12.12.2018 Eesti Advokatuuri kantseleis edastati advokaadile 17.12.2018 büroo kontrolli raporti projekt, kus olid välja toodud kontrolli käigus tuvastatud puudused. Advokaadile anti võimalus esitada raportis toodud puuduste kohta tagasisidet ning puudused kõrvaldada hiljemalt 31.12.2018. Advokaat nimetatud tähtjaks puuduseid ei kõrvaldanud, mistõttu andis juhatuse 05.02.2019 istungil täiendava tähtjaks puuduste likvideerimiseks kuni 28.02.2019. Ka juhatuse antud tähtjaks ei olnud advokaat puuduseid kõrvaldanud. Seega on advokaat jätnud juhatuse korraldused tähtaegselt täitmata.

Kontrollraportist nähtuvalt polnud advokaat 05.02.2019 seisuga esitanud kinnitusi selle kohta, kuidas toimub edaspidi kliendilepingute allkirjastamine, kas ja kuidas säilitatakse edaspidi isikusamasuse tuvastamise aluseks olevaid dokumente, kas ning mida on võetud ette, et hoida kliente paremini kursis nende asja ajamisega. Samuti ei ole advokaat edastanud tõendeid selle kohta, et kliendiregistrisse on parandused sisse viidud, ei ole selgitanud, kus hoitakse paber kandjal sõlmitud lepinguid ega esitanud korrektseid teavitusi kõigi äriühingute kohta, mille juhtorgani liikmeks või osanikuks ta on. Õige ei ole advokaadi väide, nagu oleks ainus puudus seisnenud osaluste omamise ja juhtorganitesse kuulumise kohta teavituste esitamata jätmises või ei oleks advokaati muudest puudustest teavitatud. Advokaadile 07.01.2019 edastatud e-kirjas on välja toodud, millised kontrolliraportis toodud puudused on jätkuvalt kõrvaldamata. Samuti on juhatus 05.02.2019 istungi otsusega kinnitatud advokaadibüroo lõppraportis märgitud, millised puudused on jätkuvalt kõrvaldamata. Nimetatud puudused olid kõrvaldamata ka aukohtu otsuse tegemise seisuga. Advokaadi väide, et ta ei olnud puudustest teadlik ei ole ka eluliselt usutav, sest vastasel juhul oleks advokaat pärast juhatuse poolt kontrolliraporti kinnitamist ja puuduste kõrvaldamiseks täiendava tähtaja andmist pidanud vähemalt huvi tundma, miks juhatus leidis, et teatud puudused on jätkuvalt kõrvaldamata. Seda advokaat teinud ei ole. Samuti pole advokaat pöördunud puuduste kõrvaldamiseks advokatuuri poole ka pärast aukohtumenetluse algatamist. Hiljemalt selleks hetkeks pidi advokaadile igati selge olema, et tal on advokatuuri ees jätkuvalt täitmata kohustusi.

Aukohus märkis, et tulenevalt AdvS § 25 lg-st 2 peab büroopidaja tagama seaduse ja kutse-eeetika nõuete täitmise advokaadibüroos tegutsevate advokaatide ja teiste töötajate poolt. AdvS § 25 lg 3 kohaselt, kui advokaadibüroo pidajaks on advokaadiühing, tagavad advokaadibüroo pidaja kohustuste täitmise ja vastutavad selle eest advokaadiühingus juhtimisfunktsiooni teostavad advokaadid. Kui advokaadibüroos teostavad juhtimisfunktsiooni isikud, kes ei ole advokatuuri liikmed või kui ei ole võimalik kindlaks teha advokaati, kes teostab advokaadibüroos juhtimisfunktsiooni, siis tagavad advokaadibüroo pidaja kohustuste täitmise ja vastutavad selle eest advokaadiühingu vandeadvokaatidest osanikud või aktsionärid. Seega on kontrolli käigus tuvastatud puuduste viivitamatu kõrvaldamine advokaadi kohustus.

Arvestades, et esimesed kontrolltoimingud tehti 19.10.2018 ning advokaadile on antud korduvaid võimalusi puuduste kõrvaldamiseks, kuid advokaat ei olnud 13.06.2019 jätkuvalt puudusi kõrvaldanud, on büroo kontroll kestnud kokku juba üle poole aasta ning selle perioodi vältel ei ole advokaat viinud büroo tegevust kooskõlla seadusest tulenevate nõuetega. Aukohtu hinnangul ei saa ligi 8 kuu pikkust aega kontrolli läbi viimiseks pidada mõistlikuks. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on kontrolli läbiviimine viibinud advokaadist tingitud põhjustel, kuivõrd advokaat ei ole kinni pidanud talle korduvalt antud tähtaegadest ega vastanud advokatuuri pöördumistele. Sellise käitumisega näitab advokaat üles lugupidamatust Eesti Advokatuuri vastu.

Õige ei ole advokaadi väide, et advokaat on koguaeg advokatuuri jaoks kättesaadav olnud, kuivõrd advokaat on jätnud korduvalt advokatuuri pöördumistele vastamata. Seda juba alates hetkest, kui temaga püüti kontrolli läbiviimise aega kokku leppida. Advokaat peab tagama, et tema kontaktandmed on õiged ning advokaat on nendelt kättesaadav. Samuti peab advokaat korraldama oma tegevuse selliselt, et kõik kirjad jõuaksid temani ega jääks vastusetä.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on eiranud juhatuse korraldusi ning jätnud oma kohustused advokatuuri ees tähtaegselt täitmata ning väärrib karistust. Aukohus arvestas karistuse määramisel, et advokaadil puuduvad kehtivad distsiplinaarkaristused ning pidas otstarbekaks ja advokaadi tegudele vastavaks proportsionaalseks karistuseks noomitust.

18.07.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 14 lg 4 rikkumist, kuna advokaat ei kaitsnud kaebaja õigusi, mis seisnes muuhulgas selles, et advokaat lasi kohtul ja prokuratuuril kaebajat mõnitada, ega vastanud tema taotlustele.

Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei ole advokaat kohtu ja prokuratuuri poolt kaebaja alandamist või mõnitamist täheldanud. Kaebaja pole esitanud ühtegi tõendit, millest tema mõnitamine ja advokaadi tegevusetus nähtuks. Samuti ei nähtu kaebusest, milles advokaadipoolne rikkumine kaebaja õiguste kaitsmisel seisnes. Esitatud asjaolude pinnalt ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses minetusi kaebaja õiguste kaitsmisel. Seoses asjaoluga, et advokaat ei ole kaebajale kohtumäärust edastanud ega tema 28.06.2019 e-kirjale vastanud, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et klientide kirjadele tuleb vastata ning dokumendid edastada. Nimetatud kohustuse täitmata jätmist ei vabanda ka suur töökoormus. Advokaat peab korraldama oma töökoormuse selliselt, et tal oleks võimalik täita tähtaegselt oma töökohustusi ning vastata ka klientide pöördumistele. Arvestades, et kohtumääruse edastamata jätmine oli tingitud advokaadipoolsest inimlikust eksimusest, kus manus jäi kirjale lisamata ning kaebajal oli ka ise e-toimikule ja seal avaldatud kohtumäärusele ligipääs, ei pea aukohus vajalikuks advokaadi tegevuse suhtes aukohtumenetlust algatada, vaid piirdub üksnes tema tähelepanu juhtimisega.

18.07.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 ja § 21 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud kohut kliendi uuest aadressist Austraalias, venitades seeläbi kohtumenetlust. Samuti heitis kohus ette mõjuva põhjusega 14.05.2019 kohtuistungilt puudumist.

Aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks tahtlikult takistanud kliendile kutse kättetoimetamist või muul viisil menetlust venitanud. Tulenevalt KrMS § 1631 lg-st 3 ning advokaadi selgitustest nähtuvalt oli advokaadi kliendi kohtuistungile kutsumine prokuratuuri korraldada. Aukohus ei tuvastanud ka, et prokuratuur või kohus oleks palunud isiku leidmiseks või talle kutse kättetoimetamiseks advokaadi abi või et advokaat oleks muul viisil keeldunud kliendi asukohta avaldamast. Advokaadi selgituste kohaselt eeldas ta, et isik kutsutakse istungile tehnilisi sidevahendeid kasutades, nagu näeb ette KrMS § 164. Seega ei pidanud advokaat ka vajalikuks kliendi viibimiskohast prokuratuuri ja kohut teavitada.

Seoses advokaadi poolt kohtule esitatud tervisetõendiga leiab aukohus, et see ei vasta nõuetele. KrMS § 170 lg 2 kohaselt on ilmutata jäämise mõjuvaks põhjuseks mh raske haigestumine või lähedase ootamatu raske haigus, mis ei võimalda isikul ilmuda menetleja juurde. Seega ei õigusta kohtuistungilt puudumist mistahes kehv tervislik seisund, vaid üksnes ootamatu raske haigus, mis takistab menetleja juurde ilmumist. Sama sätte lg 4 kohaselt esitab isik takistuse esinemise kohta menetlejale tervise- ja tööministri 26.01.2016 määruse nr 5 nõuetele vastava tõendi. Nimetatud määruse § 1 lg 2 kohaselt käsitletakse tõendina määruse tähenduses väljavõtet tervisekaardist, haigusloo epikriisi,

haigusloo erakorralise meditsiini osakonna patsiendikaardi osa, kiirabikaarti, väljavõtet hambaravikaardi päeviku osast või muud terviseseisundit kirjeldavat asjakohast dokumenti või selle osa. Advokaadi poolt kohtule esitatud dokument ei vasta eelnimetatud nõuetele, kuivõrd sellel puudub terviseseisundit kirjeldav osa, mille põhjal oleks kohtul võimalik hinnata ilmumata jätmise põhjendatust. Seega on advokaat rikkunud tõendi esitamisel vorminõudeid. Eeltoodust ei saa aga järeldada, et advokaat on istungilt puudunud mõjuva põhjusega. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt ei ole kohus, pärast advokaadi poolt kohtu hinnangul nõuetele mittevastava tõendi saamist, palunud advokaadil ka puudust kõrvaldada, mistõttu ei olnud advokaat teadlik vajadusest esitada täiendavaid tõendeid. Aukohus pidas siiski vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et advokaat peab veenduma, et tema esitatud dokumendid vastaksid õigusaktides sätestatud nõuetele. Eeltoodust tulenevalt ei pidanud aukohus vajalikuks advokaadi tegevuse suhtes aukohtumenetluse algatada ning piirdub üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

05.09.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lg 1 ja § 9 lg 1 rikkumist, kuna advokaat tegeles kohtuistungitel ja menetlustoimingute tegemise ajal kõrvalise tegevusega (telefoni kasutamine). Aukohus nõustus, et Tartu Maakohtu määruses kirjeldatud advokaadi käitumine võib olla kohtu suhtes ebaviisakas ja on seega taunitav. Eetikakoodeksi kommenteeritud väljaandes on märgitud, et advokaadi kohtus käitumise juures on oluline silmas pidada, et see väljendaks kohtus igal ajahetkel lugupidamist kohtu ja kohtusüsteemi vastu. Kui see on tavaks, tuleb kohtu sisenedes ja väljudes ning kohtu ees sõna võttes püsti tõusta. Mobiiltelefon tuleb lülitada hääletule režiimile. Kohtus peab advokaat olema tähelepanelik (näiteks mitte lugema ajalehte, tukkuma, sosistama kõrvalistujaga ilma põhjusega), võtma sõna üksnes kohtu loal ning rääkima viisakal ja kindlal toonil ning häält tõstmata. Vältida tuleb familiaarsusi ja lodevust. Ka advokaat on möönnud, et see võib olla kohtu suhtes ebaviisakas, kuid kinnitanud, et töösse süvenemist see ei ole häirinud. Kuivõrd advokaat kinnitas, et on oma käitumist korrigeerinud ning enam sellised asjad ei kordu, ei pidanud aukohus vajalikuks aukohtumenetlust algatada ja advokaati karistada.

05.09.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 rikkumist, kuna advokaat on kaebaja maaklerile saadetud kirjas esitanud valeväiteid ja seeläbi maaklerit eksitanud. Samuti heitis kaebaja ette, et advokaadi tegevusest ei selgu, kas advokaat tegutseb eraisikuna või kutsetegevuse raames, ja kui viimast, siis kelle nimel.

Advokaadi selgitustest ning aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt tegutses advokaat suulise kliendilepingu ja kliendi käsundi alusel. Kliendi kinnitusel hõlmas käsund maakleri teavitamist asjaoludest, mille vastu korteri ostjal on eeldatavasti huvi – kaasomandi kasutuskord, omaniku kohustused kinnistu korrashoiul, võlgnevused, kohtuvaidlused jne. Eetikakoodeksi § 14 lg-st 5 tulenevalt ei ole advokaat kohustatud kontrollima kliendi poolt talle usaldatud teabe õigsust ega vastuta talle esitatud andmete tõelevastavuse eest, mistõttu ei ole eksitava info avaldamine advokaadile etteheidetav. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt olid kaebaja ja advokaadi klient eriarvamusel selles, kas korteri nr 19 juurde kuulub kaasomanike kasutuskorra kokkuleppe järgi panipaik või mitte. Seega ei ole ka tõendatud, et advokaadi poolt maaklerile saadetud kiri sisaldas valeväiteid. Seega ei tuvastanud aukohus advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüte tunnuseid. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kui advokaat tegutseb kliendi-

lepingu ja kliendi käsundi alusel, tuleb see selgelt välja tuua. Kolmandatele isikutele peab olema arusaadav, kas advokaat tegutseb õigusteenuse osutamise raames või oma isiklikes huvides. Kuivõrd tegemist ei ole suure minetusega, piirdus aukohus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

05.09.2019

Kaebajad heitsid advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lg 4 ja riigi õigusabi osutamise juhendi § 3 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei kohtunud klientidega, ei olnud nende jaoks kättesaadav ega hoidnud neid kursis nende asjaga seotud asjaoludega. Aukohus tuvastas, et advokaat ei ole kaebajatega enne nende nimel menetluskohustuste koostamist ja kohtule esitamist kohtunud, välja selgitanud klientide seisukohta ja taht asja lahendamise seotud olulistest küsimustes ega tutvustanud kaebajatele nende nimel kohtule esitatud menetluskohustusi. Seega ei ole advokaat eetikakoodeksi § 14 lg-st 4 ja riigi õigusabi osutamise juhendi § 3 lg-st 2 tulenevaid kohustusi täitnud. Kaebajatel ei olnud võimalik advokaadiga ühendust saada ning neil puudus mistahes informatsioon nende asja kohta.

Aukohus leidis, et klientidega suhtlemata ei ole advokaadil võimalik seadustest ja advokatuuri organite õigusaktidest ning otsustest tulenevaid kohustusi täita. Samuti seab sellisel viisil õigusabi osutamine kahtluse alla ka osutatava õigusabi kvaliteedi. Õigusabi osutamine ei saa olla üksnes formaalne. Kuigi advokaadi selgituste kohaselt olid kõik asjas kogutud tõendid, sh klientide selgitused kättesaadavad haldusmenetluse toimikust, ei saa advokaat välistada, et klient ei ole menetlejale midagi rääkimata jätnud või talle ei ole midagi täiendavat meenunud. Samuti ei vabasta see advokaati kohustusest selgitada kliendile tema õigusi ja kohustusi menetluses, hoida klienti kursis tema asjaga seotud asjaoludega, kooskõlastada temaga advokaadi poolt koostatud menetluskohustused ning selgitada välja kliendi seisukoht. Seda eriti olukorras, kus klient kohtumist soovib. Neid kohustusi advokaat täitnud ei ole.

Klientidega mitte suhtlemist ei vabanda aukohtu hinnangul ka asjaolu, et menetluse tähtajad on lühikesed ja aega materjalidega tutvumiseks ja seisukoha esitamiseks vaid paar päeva. Kui advokaat on ülesande vastu võtnud, peab ta seda täitma kooskõlas seaduse ja kutse-eetika nõuetega. Eetikakoodeksi § 14 lg 4 eesmärk on tagada, et klient teaks, mis tema asjas toimub, ning tunneks, et tema asjaga tegeletakse. Kaebustest nähtuvalt ei teadnud kaebajad, mis oli advokaadi koostatud menetluskohustuste sisu. Samuti puudus neil muu info oma asja kohta, kuna advokaadiga ei olnud võimalik ühendust saada. Riigi õigusabi osutamise juhendi § 3 lg 2 kohaselt tuleb advokaadil muuhulgas tagada, et riigi õigusabi saajale on selgitatud advokaadiga ühenduse saamise võimalusi ja korda. Seda advokaat teinud ei ole.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on rikkunud riigi õigusabi osutamise juhendi § 3 lg-t 2 ja eetikakoodeksi § 14 lg-t 4 ning väärrib karistust. Arvestades, et advokaadil puuduvad varasemad rikkumised, piirdus aukohus advokaadi karistamisega noomitusega. Arvestades asjaolu, et advokaadibüroo on pikalt osutanud varjupaiga taotlejatele õigusabi nendega kohtumata, pidas aukohus vajalikuks juhtida ka advokaadibüroo pidaja tähelepanu, et õigusabi osutamine ei saa olla üksnes formaalne.

11.09.2019

Advokaadile heideti ette advokatuuri kodukorra § 22 lg 7 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud advokatuuri juhatust talle esitatud kahtlustusest. Advokaadi selgituste kohaselt ei teavitanud ta juhatust talle esitatud kahtlustusest, kuna ta ei pidanud seda niivõrd oluliseks asjaoluks, millest teavitamist nõutakse kodukorra § 22 lg 7 mõistes. Advokaat lähtus otsuse tegemisel vanemate kolleegide, vandeadvokaatide N, O ja P arvamustest ning oma sisetundest, et kahtlustuse esitamine ei sega ega takista tal klientidele õigusteenuse osutamist parimal võimalikul viisil.

Aukohus märgib, et advokaadi tõlgendus on väär. Juhatuse on seda küsimust selgitanud oma 27.10.2015 otsuses, märkides, et kahtlustuse ja süüdistuse esitamine advokaadile on niivõrd oluline informatsioon, võttes arvesse eeskätt küsimuse advokaadi sõltumatuses tema edasises kutsetegevuses, et see peab teada olema ka advokatuuri juhatusele. Eeltoodust tuleneb ka advokaadi teavitamiskohustus olukorras, kus ta on kahtlustatav või süüdistatav. Aukohus märgib, et tulenevalt AdvS § 6 lg-st 4 on advokatuuri organite õigusaktid ja otsused advokatuuri liikmetele kohustuslikud. Seega ei ole õige advokaadi tõlgendus, et ta ei pea juhatuse 27.10.2015 otsusest juhinduma.

Eeltoodust tulenevalt on advokaat rikkunud eetikakoodeksi § 22 lg-st 7 tulenevat kohustust. Kuivõrd aukohus ei tuvastanud, et advokaat oleks teinud seda tahtlikult, vaid lähtus sätte ebaõigest tõlgendusest ja vanemate kolleegide ekslikest indikatsioonidest, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaadil on kohustus teavitada juhatust talle kahtlustuse esitamisest.

Kuivõrd aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on kolleegid vandeadvokaat N, vandeadvokaat O ja vandeadvokaat P, kelle arvamusi on vandeadvokaat kodukorra § 22 lg-st 7 tuleneva kohustuse sisustamisel usaldanud, andnud sätte sisustamisel ekslikku nõu, pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu, et advokatuuri liikmel on kohustus teavitada advokatuuri juhatust olukorras, kus ta on kahtlustatav või süüdistatav.

24.10.2019

Aukohtu poole pöördusid R ja S kaebusega advokaadi tegevuse peale.

R heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 rikkumist, kuna advokaat ei ole kaebaja ees oma lepingulisi kohustusi täitnud. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt sõlmisid kaebaja ja advokaat lepingu, mille kohaselt kohustus kaebaja andma advokaadile üle täitedokumendid ning advokaat maksma kaebajale tasu. Kaebaja on oma lepingulise kohustuse täitnud, kuid advokaat on jätnud oma kohustused kaebaja ees täitmata. Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi vastav käitumine kooskõlas eetikakoodeksi §-st 9 tuleneva kohustusega käituda ausalt ja väärilt, kooskõlas heade kommete, tavade ning kutse-eetika nõuetega ning kohustusega hoiduda advokaadi kutset ja advokatuuri mainet kahjustavast käitumisest. Kuigi advokaadi kirjalikest selgitustest nähtuvalt seisib tema lepingulise kohustuste täitmine nõude olemasolu kinnitavate autentsete dokumentide saamise taga, ei nähtu nimetatud asjaolu aukohtule esitatud dokumentidest. Aukohtule esitatud kirjavahetuses on advokaat andnud kaebajale korduvalt lubadusi raha tasuda, kuid ei ole seda teinud. Ühtegi vastuväidet või selgitust, millest nähtuks, et advokaadi kohustuse täitmine seisaks vastaspoole täitmata kohustuse taga, aukohtule esitatud asjaoludest ei nähtu. Seega ei leidnud kinnitust advokaadi väide, et tegemist on tavalise ärilise protses-

signa. Aukohtu hinnangul rikub advokaadi poolt lepinguliste kohustuste täitmata jätmine ja kolleegile tühjade lubaduste andmine advokaadi kutset ja advokatuuri mainet. Kuigi advokaadi selgituste kohaselt oli kaebaja ja advokaadi vahelise lepingu näol tegemist advokaadi kutsetegevusest väljapoole jääva tsiviilõigusliku lepinguga, on kaebaja esindajad aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt suhelnud temaga kui advokaadi ja kolleegiga. Seega isegi, kui advokaat sõlmis kaebajaga tsiviilõigusliku lepingu väljaspool kutsetegevust, ei ole ta neid asjaolusid vastaspoolele piisavalt selgitanud, mistõttu on kaebajad samastanud teda advokaadi kutsega. Eeltoodut kinnitab nii kaebaja esindajate e-kirjades advokaadi poole pöördumise viis kui ka asjaolu, et kaebaja on advokaadi tegevusega seoses pöördunud just advokatuuri aukohtu, mitte kohtu poole. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaadi tegevus lepinguliste kohustuste täitmata jätmisel on kahjustanud advokaadi kutset ja advokatuuri mainet.

S heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 9 ja eetikakoodeksi § 4 lg 1 ning kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg-te 1 ja 3 ning § 3 lg 1 rikkumist, kuna advokaat ei täitnud oma lepingulisi kohustusi ning jättis kaebajale advokaadibüroo deposiiti kantud rahalised vahendid tagastamata. Aukohus, hinnates esitatud asjaolusid ning kuulates advokaadi aukohtu istungil ära, leidis, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi §-st 9 tulenevat kohustust käituda ausalt ja väarikalt ning kooskõlas heade kommetega ja tavadega ning kutse-eetika nõuetega. Kaebuse kohaselt finantseeris kaebaja kolmepoolsest lepingust tulenevalt advokaadi kliendi kohtumenetluses kohtu nõutud deposiitide tasumist. Lepingu järgi kohustus advokaat kandma kaebaja poolt advokaadibüroo arve alusel advokaadibüroole tasutud kohtudeposiidid kohtule. Samuti kohustus advokaat vahendajana tagastama kaebajale krediidi 3 päeva jooksul pärast deposiidi vabastamist kohtu poolt vastavalt vabastatud ja tagastatud summa ulatuses. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt jättis advokaat kaebaja poolt 13.10.2017 advokaadibüroole tasutud deposiidi summas 4 500 eurot kohtule edasi kandmata ega tagastanud seda ka kaebajale. Samuti jättis advokaat kaebajale tagastamata kohtu poolt 16.02.2018 määrusega vabastatud deposiidi summas 5 000 eurot. Aukohus ei tuvastanud, et advokaadil oleks esinenud mõjuvad põhjused tagastamisele kuuluvate summade tagastamata jätmiseks. Advokaadi väide, et ta on pakkunud kaebajale, et kui kaebaja kinnitab hagist loobumist, on ta nõus tasuma kaebajale ka ülejäänud võla, kuid kaebaja ei ole sellist kinnitust väljastanud, ei ole aukohtu hinnangul asjakohane ega vasta ka tõele. Aukohtu hinnangul on võlausaldajal õigus pöörduda võla sisse nõudmiseks kohtu poole ning hagi esitamine või tagasi võtmata jätmine ei anna alust võla tasumisest keeldumiseks. Ühtegi sisulist vastuväidet advokaat võlgnevuse osas esitanud ei ole. Lisaks nähtub kaebaja ja advokaadi vahelisest kirjavahetusest, et kaebaja on nii 06.09.2018 kui ka 12.09.2018 e-kirjades kinnitanud, et kui advokaat tasub võlgnevuse koheselt, jätab kaebaja hagi esitamata. Seega on kaebaja andnud advokaadile võimaluse võla tasumiseks ja vältida kohtusse hagi esitamist. Õige ei ole advokaadi väide, et kaebajal on rahalised nõuded advokaadi kliendi vastu. Advokaat on kolmepoolse lepingu allkirjastamisega võtnud endale lepingu punktides 1.1.5 ja 2.1.1 kohustuse kaebaja poolt finantseeritud summaksid vahendada, sh tagada kaebaja tasutud summade kandmine kohtu deposiiti ning kohtu poolt vabastatud summade tagastamine kaebajale, kuid on jätnud oma kohustused täitmata. Eeltoodud seisukohta kinnitab ka asjaolu, et advokaadi kohustusena on mõistnud seda nii advokaat ise, kinnitades kaebajale, et tegemist on tema vastutusega asjaga, kui ka Advokaadibüroo Q, läbi mille advokaat tegutses, büroopidaja. Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi selline tegevus aus ega väarikas ega kooskõlas heade kommetega ja tavadega ning kutse-eetika nõuetega ning rikub nii advokaadi kutset kui ka advokatuuri mainet.

Samuti leidis aukohus, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 4 lg-t 1 ning kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg-id 1 ja 3 ning § 3 lg-t 1. Aukohtu hinnangul ei ole advokaat kasutanud advokaadibüroo kontole kantud raha eesmärgipäraselt ja vastavalt kolmepoolsele lepingule. Aukohtule esitatud materjalidest nähtub, et advokaadil ei ole olnud võimalik kaebaja poolt advokaadibüroole tasutud deposiidi summat kohele tagastada. Eeltoodust võib järeldada, et advokaat on asunud advokaadibüroo kliendikontol olevaid vahendeid valesti kasutama, mistõttu polnud advokaadibüroo kliendikontol enam vahendeid kaebajale deposiidi summa tagastamiseks. Nimetatud summa tagastas advokaat kaebajale alles enam kui pool aastat hiljem. Eelneva pinnalt leiab aukohus, et advokaat on rikkunud kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg id 1 ja 3 ning § 3 lg-t 1. Asjaolu, et advokaadi ja kaebaja vahel puudus kliendisuhe, ei ole aukohtu hinnangul käesoleval juhul määrav. Kliendi vara hoidmise juhend reguleerib mh ka ülesande täitmise käigus kliendi nimel saadud raha hoidmist. Seega kohustas advokaat juhendit järgima ka kolmepoolse lepingu alusel raha vahendajana tegutsedes.

Kokkuvõtvalt leidis aukohus, et advokaat on rikkunud eetikakoodeksi § 4 lg-t 1, § 9 ning kliendi vara hoidmise juhendi § 2 lg-id 1 ja 3 ning § 3 lg-t 1 ning väärrib karistust. Karistuse määramisel arvestas aukohus rikkumise korduvust ning asjaolu, et advokaati on ka 2017. aastal sarnastel asjaoludel karistatud. Eeltoodu viitab sellele, et advokaat ei ole oma varasemast käitumisest järeldusi teinud ning jätkab sama käitumismutrit, kahjustades oma tegevusega olulisel määral advokaadi kutset ja advokatuuri mainet. Aukohtu hinnangul väärrib advokaat advokatuurist väljaheitmist. Aukohus arvestab kergendava asjaoluna, et advokaat on asunud oma tegusid heastama, ning peab kõike eelnevat arvestades otstarbekaks ja teole vastavaks proportsionaalseks karistuseks rahatrahvi summas 5 000 eurot.

14.11.2019

Kohus heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lg 2 ja § 21 lg 2 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud kohtule kliendilepingu lõppemisest ja jättis menetluskohustused vastu võttes mulje, et tegutseb endiselt kaitsjana, põhjustades oma tegevusega kriminaalasja lahendamise aja pikenedamist.

Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt teavitas advokaat 25.06.2019 Pärnu Maakohutule saadetud e-kirjas, et on T lepinguline kaitsja. 26.06.2019 kliendileping lõpetati, kuid kohut sellest ei teavitatud. Kohus, eeldades advokaadi esindusõigust, edastas 01.07.2019 advokaadile e-toimiku kaudu määruse, mille advokaat ka vastu võttis. Määrusest nähtuvalt käsitles kohus advokaati T kaitsjana, kuid sellele vaatamata advokaat kohut lepingu lõppemisest ja esindusõiguse puudumisest ei teavitanud. Aukohtu hinnangul on advokaadi esindusõiguse lõppemine selline oluline asjaolu, millest kohtu õigeaegselt teavitamata jätmine võib mõjutada kohtumenetluse kestust. Samuti võib see tekitada olukorra, kus kliendi õigused jäävad kohtumenetluses kaitseta. Seega tuleb kohut sellest viivitamata teavitada. Advokaadi selgituste kohaselt arvas ta ekslikult, et asjaolust, et advokaat esindas klienti esimeses kohtuastmes ei saa automaatselt järeldada, et ta teeb seda ka edasistes kohtuastmetes. Seega ei venitanud advokaat menetlust ega viinud kohut eksimusse tahtlikult. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et kohut tuleb esindusõiguse lõppemisest teavitada sõltumata sellest, et konkreetsetes kohtuastmetes ei ole advokaat kohtule esindusõigust kinnitavat dokumenti esitanud. Advokaat mõistis oma eksimust ning kinnitas, et edaspidi teavitab kohut igal juhul, kui tema esindusõigust menetluse kestel lõpeb.

Kuivõrd advokaat on oma viga mõistnud, kahetses ja on oma järelused teinud, lubades edaspidi kohut oma esindusõiguse lõppemisest alati teavitada, piirdus aukohus advokaadi tähelepanu juhtimisega.

14.11.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 4 lg 1 rikkumist, kuna advokaat ei edastanud menetluskohustusi otse kaebaja esindajale. Aukohtu hinnangul ei ole advokaat käesoleval juhul seadusest tulenevaid kohustusi menetluskohustuste vastaspoolele edastamisel täitnud. TsMS § 337 kohaselt saab advokaat juhul, kui teisi menetlusosalisi esindab menetluses advokaat, kohtule edastatavad dokumendid ja nende lisad ise teiste menetlusosaliste advokaatidele ja teavitab sellest kohut. Sel juhul eeldatakse, et dokumendid on teistele menetlusosalistele ja kohtule teatatud ajal kätte toimetatud. Kaebaja sõnul advokaat seda teinud ei ole ja advokaat ei ole kaebaja sellekohast väidet ka ümber lükanud. Advokaadi selgitused, et kohus ei ole menetluskohustuste esitamiseks tähtaega seadnud või et ta on menetluskohustusi kohtule edastanud e-toimiku kaudu, ei võta aukohtu hinnangul advokaadilt vastavat kohustust ära. Kuivõrd kaebaja ei soovinud advokaadi karistamist, vaid üksnes advokaadile tema kohustuste selgitamist, ei pidanud aukohus asjaolusid arvestades vajalikuks advokaadi suhtes aukohtumenetlust alustada, vaid piirdus üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega, et edaspidi tuleb menetluskohustused esitada vahetult ka vastaspoole advokaadile.

21.11.2019

Kaebaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ning § 13 lg 1, AdvS § 44 lg 4 ja RÕS § 19 lg 2 rikkumist, kuna advokaat tegutses klienti esindades huvide konfliktis ega kaitsnud oma kliendi huvisid.

Aukohus, hinnanud esitatud seisukohti ja tõendeid ning kuulunud advokaadi aukohtu istungil ära, leidis, et advokaat on tegutsenud huvide konfliktis. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt on advokaat esindanud oma klienti V-d riigi õigusabi korras ülalpidamiskohustuste esitamisel. PKS § 107 järgi on V ülalpidamisel eeliskohustus tema lahutatud abikaasal U-l. Kohus tuvastas 04.07.2019 määruses, et U on advokaadi vanatädi. Arvestades, et advokaat pidanuks ülalpidamiskohustuste esitamise oma vanatädi vastu, esineb aukohtu hinnangul käesolevas asjas huvide konflikt. Õige ei ole advokaadi seisukoht, et huvide konflikti olukord esineb üksnes juhul, kui samas asjas on osutatud õigusteenust isikule, kelle huvid on kliendi huvidega vastuolus. Eetikakoodeksi § 13 lg 1 teise lause kohaselt ei tohi advokaat õigusteenust osutada ka juhul, kui esineb asjaolu, mis kahjustab või võib kahjustada advokaadi võimet täita käesoleva koodeksi § 8 lg 1 nõudeid ja tegutseda üksnes kliendi huvides (huvide konflikt), välja arvatud juhul, kui advokaat on sellisest asjaolust klienti teavitanud ja klient siiski soovib, et advokaat talle õigusteenust osutaks. Aukohtu hinnangul on advokaadi ja U sugulus selline asjaolu, mis võib kahjustada advokaadi võimet täita eetikakoodeksi § 8 lg 1 nõudeid ja tegutseda üksnes kliendi huvides. Aukohus märkis, et huvide konflikti jaatamiseks ei ole vajalik tuvastada kliendi huvide reaalsel kahjustamist, vaid piisab huvide konflikti ohu tekkimisest. Seetõttu pidanuks advokaat riigi õigusabi vastuvõtmisest keelduma. Riigi õigusabi osutamise keeld olukorras, kus advokaadi või tema lähedase sugulase huvid on vastuolus riigi õigusabi saaja huvidega, tuleneb ka RÕS § 19 lg-st 2 ja AdvS § 44 lg-st 4. Seevastu nähtub Tartu Maa-kohtu 11.03.2019 määrusest, millega V-le riigi õigusabi määrati, et advokaat on andnud ise nõusoleku V-le riigi õigusabi osutamiseks.

Advokaadi tegutsemise huvide konfliktis tuvastas ka Tartu Maakohus oma 04.07.2019 määruses leides, et advokaat osutab õigusabi isikule, kelle huvid on vastuolus tema lähedase sugulase vanatädi U huvidega, ning kõrvaldas advokaadi riigi õigusabi osutamisest. Aukohus nõustus kohtu järeldustega ning leidis, et advokaat oleks pidanud huvide konflikti asjaolude ilmnemisel õigusabi osutamisest viivitamata loobuma.

Kuigi advokaat kinnitas, et ei ole U ega tema perekonnaga olnud lähedastes suhetes, on see asjaolu tekitanud kahtlusi advokaadi võimes tegutseda V-d esindades kliendi huvides nii kaebajas kui ka kohtus. Tulenevalt AdvS § 43 lg-st 1 peab advokaat olema õigusteenust osutades sõltumatu ning juhinduma seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja otsustest, advokaadi kutse-eetika nõuetest ning headest kommetest ja südametunnistusest. Samad nõuded tulenevad ka eetikakoodeksi § 4 lg-st 1. Advokaadi sõltumatus on aluseks advokaadi võimele tegutseda üksnes kliendi huvides. Seejuures peab advokaat lisaks objektiivsele sõltumatusele ka näima sõltumatu. Osutades õigusabi kliendile, kelle huvid on vastuolus advokaadi vanatädi huvidega, seab advokaat oma sõltumatuse tugeva kahtluse alla. Seetõttu tuleb selliseid olukordi vältida. Lisaks on advokaadi sõltumatuse seadunud kahtluse alla ka advokaadi tegevus V esindamisel.

Kuivõrd V ülalpidamise eeliskohustus oli just U-l, pidi advokaat olema teadlik, et kliendi ja tema vanatädi huvid on vastuolus. Sellest hoolimata jätkas advokaat V esindamist. Seejuures sai advokaat juhiseid ja materjale kliendi esindamiseks just U-lt. Nii esitas advokaat 22.03.2019 Tartu Maakohtule V esindajana hagi elatise väljamõistmiseks V poja Ä vastu olukorras, kus seadusest tulenevalt oli ülalpidamise eeliskohustus U-l. Advokaadi väited justkui ei oleks isikute huvid õigusabi osutamise hetkel vastuolus olnud, kuna V ja U olid abielus ja käitusid nagu perekond, ei ole asjakohane, kuivõrd PKS § 107 ei tee vahet abikaasa ja lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustusel. Kuigi advokaat on põhjendanud U vastu elatise nõude esitamata jätmist asjaoluga, et U-l puuduvad ülalpidamiskohustuse täitmiseks piisavad varalised vahendid, on advokaat jätnud täielikult tähelepanuta asjaolu, et U müüs või kinkis oma lastele V abikaasana kõik nende ühisvarasse kuulunud kinnistud, muutes oma tegevusega V ja enda sisuliselt varatuks. Nimetatud asjaolud tekitavad põhjendatult kahtluse, mis asjaoludel ei ole advokaat esitanud ülalpidamishoüet U vastu, kel-lel seadusest tulenevalt V ülalpidamise eeliskohustus oli, või tema ja V ühise tütre vastu.

Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et advokaat on tegutsenud huvide konfliktis ning väärrib karistust. Arvestades, et advokaadil puuduvad varasemad karistused ning ta kinnitas, et on oma järeldused teinud ja edaspidi väldib sarnasesse olukorda sattumist, määras aukohus advokaadile kergeima karistuse, milleks on AdvS § 19 lg 2 p 1 kohaselt noomitus.

Aukohus vestles ka advokaadi patrooniga. Nimetatud vestlusest selgus, et patroon sai aukohtumenetluse aluseks olevatest asjaoludest teada alles kohtumäärusest. Vandeadvokaat mõõnis, et kõiki asju ta advokaadiga läbi ei aruta, sh ei arutatud ka seda teemat. Eeltoodu pinnalt tekkis aukohtul kahtlus, et advokaadibüroos ei toimu patroneerimine nõutud tasemel ja korras. Aukohus juhtis vandeadvokaadi tähelepanu, et patrooni kohustusi tuleb täita järjekindlalt ja süsteemselt ning tegi advokatuuri juhatusele ettepaneku kontrollida, kuidas on advokaadibüroos korraldatud patroneerimine.

Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Martin Tamme (esimees), Pirkko-Liis Harkmaa, Sten Luiga, Elmer Muna, Andres Simson ja Aare Tark. 2019. a lahkus komisjonist Ants Mailend ja komisjoni uuteks liikmeteks nimetati Hannes Vallikivi ja Tarmo Peterson.

Eetika- ja metoodikakomisjon tegeles 2019. a järgmiste küsimustega:

- jätkati juhendite ja kordade reformimisega;
- osaleti advokatuuri strateegiakoosolekul. Strateegiakoosoleku päevakorras olid advokaadi kutsetagatiste küsimused, arutelu uute teenuseosutamise vormide osas, advokatuuri roll ja relevantsus ühiskonnas ning advokatuuri komisjonide koostöö küsimused;
- arutati advokaadi tagatiste eelnõuga seotud küsimusi. Tagatiste eelnõu sisaldab sätteid kliendi ja advokaadi usaldussuhte kaitsmiseks, kuna praktikas on teravalt tõuse-tunud küsimused advokaadi kutsetegevuse tagatiste ulatuse kohta;
- arutati EMK-i töökorraldusega seotud küsimusi, sh komisjoni koosseisu võimaliku laiendamise üle;
- juhatuse palvel analüüsiti, millistele põhimõtetele peaks vastama (online)platvormide vahendusel õigusteenuse osutamine. Advokaado, Flagito jt pakutavad teenused kattuvad osaliselt advokaadibüroode poolt osutatavate teenustega ning tõusetus küsimus, kas advokaatide poolt nende platvormide juhtimine või nendes osaluse omamine on kooskõlas advokatuuriseaduse nõuetega. Kuidas vaadata seda olukorras, kus innovatiivsust tuleks soodustada, mitte pärssida;
- suheldi Audiitorkoguga auditi raames advokaatidelt küsitavate kinnituskirjade protsessi kooskõlastamiseks.

18.06.2019 toimus ENAÜ koolitus “Advokaadieetika”, kus üheks lektoriks oli Martin Tamme. Lisaks toimus Martin Tamme osavõtul 06.08.2019 juba traditsiooniks saanud eetikakoolitus eksamik valmistujatele.

Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Aivar Pilv (esimees), Sille Allikmets, Leon Glikman, Allar Jõks, Rait Kaarma, Vahur Kivistik, Urmas Kukk, Heidi Rajamäe-Parik.

Põhiõiguste komisjon (edaspidi ka PÕK) lähtus 2019. a töökorralduses ja sisuliste küsimuste arutamisel ning seisukohtade kujundamisel Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud pöördumistest ja ettepanekutest. Seejuures arutas PÕK ka komisjoni enda poolt oluliseks peetud küsimusi ja arenguid nii õigusloomes kui ka Eesti õigussüsteemis, sh kohtupraktikas tähelepanu väärivaid menetluspõhimõtteid.

Põhiõiguste komisjoni olulisemad toimingud lisaks töökorralduslikele istungitele olid aruandeperioodil järgmised:

- 12.06.2019 otsustas PÕK juhtida Eesti Advokatuuri juhatuse tähelepanu Riigikogu otsuse „Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030“ eelnõust tõusetunud küsimustele ning täiendada selle strateegilisi eesmärke konkreetsete ettepanekutega;
- 26.06-30.06.2019 analüüsis PÕK riigikitse seaduse eelnõud, aga ei pidanud pärast komisjoni liikmete seisukohtade avaldamist põhjendatuks tekkinud eriarvamuste ja eelnõus esinevate ebaselguste tõttu selles menetlusstaadiumis arvamust avaldada;
- 04.07–07.07.2019 käsitles PÕK KarS-i KrMS-i, HkMS-e muutmise eelnõu (menetluste erisused seoses eriolukorra ja sõjaseisukorra kehtestamisega) ja ei andnud sisulist arvamust põhjusel, et eelnõu vajab eelnevalt oluliselt põhjalikumalt ettevalmistust ja analüüsi;
- 16.–17.07.2019 analüüsis PÕK KarS ja VtMS muutmise seaduse (Euroopa Liidu õigusest tulenevad rahatrahvid) eelnõud selle kooskõlastamisele esitamiseks ning ei tuvastanud selles põhiõiguste riivet ja seetõttu arvamust ei pidanud vajalikuks sisulist arvamust anda;
- Ajavahemikul 25.09–15.10.2019 arutas PÕK kohtute seaduse ja TsMS muutmise seaduseelnõu väljatöötamise kavatsust (VTK-d) ning leidis, et sisuliselt puudutab eelnõu järelevalve, eestkostega seotud küsimusi ning registritoiminguid ning sellega seotud kohtute töökoormuse jagamist. Kuna PÕK-i arvates ei reguleeritud eelnõuga isikute põhiõigustega seotud põhimõttelisi küsimusi, siis ei pidanud PÕK vajalikuks eelnõus esitatud seisukohtade ja põhjenduste osas arvamust avaldada;
- 23.10.–25.10.2019 tutvus PÕK Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud menetlusseadustike ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu ning RiKS eelnõuga. See oli esitatud PÕK-le tutvumiseks põhjusel, et nimetatud komisjon oli varasemalt osalenud

eelnõule Eesti Advokatuuri seisukohtade koostamises;

- kuna põhiõiguste komisjon osales RiKS-i ning menetlusseadustike ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõude kohta seisukohtade koostamises, siis saadeti teadmiseks eelnõude täiendatud versioonid. PÕK täiendavaid seisukohti pärast eelnõuga tutvumist ei esitanud;
- 05.11.2019 esitas PÕK täiendavad seisukohad menetlusseadustike ja kohtute seaduse muutmise seaduse ja riigikaitseaduse eelnõule;
- 05.12.2019 esitas PÕK arvamuse KarS-i muutmise eelnõule seoses Euroopa Liidu õigusest tulenevate rahatrahvidega (eelnõule 94 SE).

Lisaks eeltoodule osales 2019. a esimesel poolel PÕK-i liige vandeadvokaat Aivar Pilv Eesti Advokatuuri ühe esindajana kriminaalmenetluse seadustiku revisjoni töörühmas eelnõuga seotud küsimuste läbitöötamisel.

Ülevaade Eesti Advokatuuri riigiõigusabi komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Anti Aasmaa (esimees), Kadi Sitska, Dmitri Školjar, Rene Hallemaa, Robert Sprengk, Silver Reinsaar, Andres Aavik, Eva Tibar ja Katrin Jennsen. Aasta lõpus vahetus komisjoni esimees, kelleks sai Dmitri Školjar.

Komisjoni töövormiks olid koosolekud, mis toimusid Eesti Advokatuuri ruumides. Samuti arutati kiiremaid küsimusi kirjalikus vormis.

Komisjon aitas välja **töötada** riigi õigusabi infovoldikut, millest isikud saavad vajalikku informatsiooni.

Eesti Advokatuur on seadnud eesmärgiks, et riigi õigusabi osutajate miinimumstandard peab kogu aeg tõusma. Sel eesmärgil viidi menetlejate seas läbi küsitlus riigi õigusabi kvaliteedi osas ning paluti vajadusel tuua näiteid advokaatide kutsetegevusest. Esitati nii kiitvaid hinnanguid, kui ka kahjuks konkreetseid viiteid kehvale kvaliteedile.

Riigikohtu koolitusosakond on palunud koostada juhendi, millega jagatakse praktilisi näpunäiteid riigi õigusabi tellimuste koostamiseks. Juhise koostamise eesmärgiks oleks edaspidi vältida olukordi, kus riigi õigusabi tellimusest ei nähtu piisavalt informatsiooni tellimuse korrektseks täitmiseks (nt pole selge, et tegu on alaealisega, puuduvad kuupäevad, kirjeldused jms). Sellega hakkab komisjon tegelema 2020. aastal.

Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid:

- kuni 13.05.2019: Risto Rüütel (esimees), Triinu Järviste, Elo Tamm, Rene Frolov, Tanel Kalas, Margus Reiland, Piibe Lehtsaar, Mariana Hagström ja Martin Männik;
- alates 14.05.2019: Tanel Kalas (esimees), Rene Frolov, Triinu Järviste, Piibe Lehtsaar, Mari Matjus, Martin Mäesalu, Martin Männik, Margus Reiland ja Elo Tamm.

Komisjoni poolt esitatud arvamused

Komisjon esitas 2019. a Justiitsministeeriumile arvamuse EL direktiivi 2019/633 (põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjate vahelistes suhetes esinevad ebaausad kaubandustavad) ülevõtmisest. Selleks analüüsisid komisjoni liikmed neile edastatud Maaeluministeeriumi koostatud EL direktiivi 2019/633 ülevõtmise esimese kaasamise alusdokumenti, mis sisaldas tegevuste ajakava, direktiivi ülevaadet, samuti võimalikke mõjusid ja riske ning komisjon andis lähtuvalt esitatud küsimustest Justiitsministeeriumile esialgse tagasiside.

Komisjon toetas direktiivist 2019/633 tulenevate nõuete Eesti õigusesse üle võtmist ning vastava riigisisese regulatsiooni kehtestamist võimalikult minimaalses osas ja ulatuses. Komisjon esitas poolt- ja vastuargumente selles osas, kas vastavate kehtestatavate nõuete üle peaks järelevalvet teostama Konkurentsiamet või mõni muu amet, nt Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Amet. Komisjoni hinnangul tuleks enne täiesti uue eraldi seaduse koostamise kasuks otsustamist analüüsida ja kaaluda direktiivis 2019/633 sisalduvate materiaal- ning menetlusõiguslike nõuete ja sätete ülevõtmist olemasolevate Eesti õigusaktide täiendamise kaudu.

Arvamuse koostamisel osalesid aktiivselt Rene Frolov, Triinu Järviste, Piibe Lehtsaar ja Tanel Kalas.

Vastava alusdokumendi alusel ei ole komisjonile teadaolevalt veel konkreetset seaduseelnõu koostatud.

Komisjoni poolt peetud arutelud

Komisjon pidas korduvalt arutelusid (aruteludesse oli spetsialistina kaasatud ka vandeadvokaat Marko Kairjak) seoses ECN+ direktiivi ülevõtmise küsimustega ning Justiitsmi-

nisteeriumi poolt sellega seoses algatatud laiema analüüsiga, mille käigus hinnatakse ka muude Euroopa Liidu õigusest tulenevate nõuete osas kohalduvate siseriiklike menetluste liike (väärteomenetlus või mingi muu menetlus, nt uus haldustrahvide määramise menetlus).

Lisaks arutasid komisjoni liikmed põhjalikult, milline on komisjoni roll laiemalt ning kas komisjon võiks ja saaks ise proaktiivselt erinevate algatustega esile tulla, et konkurentsiõigust propageerida ja/või konkurentsiõigusega seonduvaid kitsaskohti likvideerida.

2020. aastal jätkab oma komisjoni tegevusvaldkonda puudutavates küsimustes arvamuste andmist ning vastavalt vajadusele Advokatuuri juhatuse nõustamist ja abistamist.

Kindlasti on vajalik 2020. aastal olulisel määral täiendavalt tegeleda ECN+ direktiivi ülevõtmise küsimustega.

Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Karin Madisson (esinaine), Sven Papp, Piret Jesse, Heleri Tammiste, Kaarel Tammar, Annika Vait, Pirkka-Marja Põldvere ja Ramon Rask. Komisjoni liikmed on kõik osalenud väga aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni esitatud arvamused on kättesaadavad advokatuuri siseveebis.

2019. a toimus 6 äriõiguse komisjoni korralist istungit. Lisaks muudele teemadele tegeles komisjon koosolekul väga intensiivselt ühinguõiguse revisjoni raames välja töötatud seaduseelnõude osas seisukohtade ja muudatusettepanekute esitamisega ning osales 4 korral Justiitsministeeriumi poolt korraldatud kohtumistel ühinguõiguse revisjoni töörühmaga, kus olid arutlusel ka äriõiguse komisjoni poolt esitatud seisukohad.

2019. aastal komisjoni esitatud arvamused ja ettepanekud

1. Tegelike kasusaajate määramise süsteemi muutmine

14.08.2019 esitas komisjon Rahandusministeeriumile ettepaneku tegelike kasusaajate määramise süsteemi muutmiseks. Komisjoni ettepaneku projekti ettevalmistajaks oli Karin Madisson ning ettepanek arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Komisjon soovitas teha järgmised muudatused:

1. kasusaajate määratlemise süsteem võiks tegelike kasusaajate puudumise või nende kindlaks tegemise võimatuse korral lubada märkida registrisse üheselt ja selgelt, et tegelikud kasusaajad puuduvad;
2. Rahandusministeeriumi juhises soovitati muuda RahaPTS § 9 lg 4 tõlgendust selliselt, et tegelike kasusaajate puudumise korral tuleks kasusaajaks lugeda raporteeriva ühingu juhtorgani liikmed ning selles osas tekiks kanne automaatselt juba registrisse esitatud andmetele tuginevalt;
3. juhul, kui ühingu omanikuks on linn või vald, võiks tegelike kasusaajate määramisest loobuda või lisada täiendav valikuvõimalus määratlemaks tegeliku kasusaajana omanikuks olev avalik õiguslik isik (nt linn või vald). Esitati muudatusettepanek loobuda sihtasutuste, mittetulundusühistute ja riikliku järeelvalve all olevate äriühingute tegelike kasusaajate määratlemise nõudest;
4. tegelike kasusaajate andmed kinnitatakse läbi tehnilise lahenduse koos majandusaasta aruande esitamisega, majandusaasta aruande sees asuvate andmetena või alternatiivselt vastavasisulise meeldetuletusena aruande esitamisel. Hetkel on vastav

kohustus seaduses olemas aga selleks pole tehnilist lahendust ning tihti unustatakse andmed uuendamata.

2. Ettepanek loobuda apostillimise ja võõrkeelsete notariaal- ja kinnistumärgete tõlkimise nõudest

01.11.2019 esitas komisjon Justiitsministeeriumile ettepaneku loobuda liikmesriikides, EEA lepinguriikides ja Šveitsis välja antud avalike dokumentide apostillimise nõudest ja võõrkeelsete notariaal- ja kinnistumärgete tõlkimise nõudest. Komisjoni arvamuse projekti ettevalmistajateks olid Karin Madisson ja Heleri Tammiste ning arvamus arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati.

3. Äriseadustiku, tõestamiseaduse ja notari tasu seaduse muutmise seaduse eelnõu 101 SE

11.11.2019 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamused ja ettepanekud Riigikogu õiguskomisjoni poolt algatatud äriseadustiku, tõestamiseaduse ja notari tasu seaduse muutmise seaduse eelnõu 101 SE kohta. Komisjoni arvamuse projekti koostas Karin Madisson ning arvamus ja ettepanekud arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Komisjon toetas eelmainitud eelnõu algatamist, kuid tegi omapoolsed täiendavad ettepanekud:

1. osa võõrandamise käsutustehingu täielikult vormi vabaks laskmine ei ole põhjendatud ja võimalike kuritarvituste vältimiseks tuleks sätestada käsutustehingule kirjalik vorminõue;
2. soovitati luua äriregistris süsteem, mille kohaselt tuleks juhatusel esitada äriregistrile osanike e-maili aadressid, kuhu osanikud saaksid registrilt teateid osanike nimekirja muutumise kohta;
3. soovitas sätestada loetelu asjaoludest, mida juhatus peab kontrollima enne osanike nimekirja muutmist ja registrile esitamist (loetelu peaks sisaldama vähemalt isikusamasuse tuvastamist, isikusamasuse kontrolli, müügitehingu olemasolu kontrolli);
4. soovitati täpsustada juhatuse tsiviil- ja kriminaalvastutust: KarS § 381 puhul tuleks laiendada adressaatide ringi, kellele säte kohaldub ja ühtlasi võiks sättega olla hõlmatud ka vastutus kaudse tahtluse korral. Alternatiivselt pakuti välja, et KarS § 381 alusel oleks karistatav ka äriregistri teavitamata jätmine ehk tegevusetusdelikt.

2.12.2019 esitasid Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjon, Tööandjate Keskliit ja Teenusmajanduse Koja samasisulise eelnõu osas ühisarvamuse koos ettepanekutega seoses äriseadustiku muutmise seaduse eelnõuga, mis esitati Justiitsministeeriumi poolt tutvumiseks 28.11.2019. Leiti, et osa võõrandamise vorminõuet puudutavad muudatused on vajalikud, kuid tehing ei tohiks jääda täiesti vormivabaks, vaid käsutustehingule tuleks sätestada kirjalik või kirjalikku taasesitamist võimaldav vorminõue. Samuti esitati ettepanek langetada osakapitali piirmäära nõuet (eelnõus 25 000 eur), millest alates oleks ettevõtte põhikirjaga võimalik loobuda notariaalse käsutustehingu vorminõudest.

4. Seisukohad ühinguõiguse revisjoni raames esitatud seaduseelnõude osas

11.11.2019 esitas komisjon oma seisukohad ühinguõiguse revisjoni raames esitatud sea-

duseelnõude osas. Komisjon avaldas arvamust järgmiste teemade osas: edasilükkava tähtajaga kanded, ärinime broneerimine, registriosakonna töökorraldus, nõukogu liikmete aadresside esitamine äriregistrile, andmete ja dokumentide õiguslik tähendus, juurdepääsupiiranguga andmetega ja dokumentidega tutvumine, andmekaitse tagamine, registriandmete ja dokumentide säilitamine, paberdokumentide digiteerimine, apostilli nõudest loobumine teatud riikide osas, menetlustähtaeg infosüsteemi tehnilise rikke korral, ärikeelu mõju kandeavalduse lahendamisele, vastuväited äriregistris, registrisubjektiga kontakteerumise raskuste kohta märke tegemine, kandemääruse peale määruskaebuse esitamine, sundlõpetamine ning filiaali kustutamine.

Arvamuse projekti koostasid Karin Madisson, Ramon Rask ja Heleri Tammiste ning arvamus ja ettepanekud arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Kokkuvõtvalt komisjon:

1. pooldas, et registri kannete jõustumine oleks võimalik ka riigipühadel ja puhkepäevadel, mil registriosakond ei tööta. Kande jõustumise kuupäeva valiku võimaldamist on komisjon Justiitsministeeriumile varem korduvalt ettepanekuna ka esitanud;
2. soovitas võimaldada ärinime broneerimist lisaks asutatavatele ühingutele ka juba olemasolevatel ja tegutsevatel ühingutel, seoses nt rebrand'ingu protsessidega. Nime broneerimise võimaldamist on komisjon Justiitsministeeriumile varem korduvalt ettepanekuna ka esitanud;
3. soovitas luua sisuline võimalus registripidajaga keerukamates asjades eelnevalt suhelda ja registrikandeks vajaminevaid dokumente siduvalt kooskõlastada. Ka nimetatud ettepaneku on komisjon juba ka eelnevalt teinud;
4. ei pooldanud kehtestada kõigile nõukogu liikmetele aadressi esitamise kohustus;
5. leidis, et juurdepääsupiirangutega andmetega peaksid saama tutvuda ka advokaat ning kõnealune juriidiline isik (s.o vastava juriidilise isiku juhatuse liikmed) ise;
6. soovitas teha reservatsiooni ja kaotada ära apostilli nõue teatud riikide osas;
7. soovitas täiendada äriregistrisse vastuväidete kandmist ning täpsustada, kelle algatusel ja millisel õiguslikul alusel (kohtumäärus vs avaldus registripidajale) see registreeritakse ja milliste eelduste täitumisel vastuväide ära kustutatakse;
8. on arvamusel, et sundlõpetamise aluste ilmnemisel tuleks sätestada ühingu osanike ja juhatuse kohustus viia läbi ühingu likvideerimine;
9. toetab võimaldada ühingu juhatuse või osaniku taotlusel taastada ühingu tegevuse jätkamise eesmärgil, tingimusel, et see on võimalik vaid juhul, kui ühingul on vara, mille arvelt oma tegevust jätkata või et vastav avaldus on esitatud mitte hiljem kui ühe (1) aasta möödumisel ühingu kustutamisest ja avaldajal on põhjendatud huvi ühingu tegevuse taastamiseks;
10. soovitas sätestada filiaali juhatajale filiaali kustutamise eeltingimusena kohustus edastada teavitust filiaali kustutamise kohta kõigile teadaolevatele võlausaldajatele, samuti avaldada teavitust Ametlikes Teadaannetes ning teha asjakohane märges äriregistris.

19.11.2019 esitas komisjon taaskord oma seisukohad ühinguõiguse revisjoni raames esitatud seaduseelnõude osas. Komisjon avaldas arvamust järgmiste teemade osas: juriidiliste isikute kapitalisüsteemid ja aruandlus, kontsernireeglid, juhtorganid, otsuste vastuvõtmine ja vaidlustamine ja vähemusõigused.

Arvamuse projekti koostasid Karin Madisson, Kaarel Tammar, Pirkka-Marja Pöldvere ja Sven Papp ning aramus ja ettepanekud arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Kokkuvõtvalt komisjon:

1. ei pooldanud eelnõu muudatust, millega osahingu miinimumkapital oleks 1 sent ega kehtiva koosoleku kvooruminõude kaotamist;
2. soovitas täiendada seletuskirja, kas ja mis tingimustel omaniku allutatud laenu saaks lugeda omakapitali osaks, millistel tingimustel allutatud laen lakkaks olemast omakapitali osa jne;
3. pooldas võimaluse loomist osanikele esitada väljaspool üldkoosolekut kirjalikult oma küsimusi audiitorile või nõuda selleks koosoleku kokkukutsumist;
4. soovitas teha nähtavaks äriregistrist tasuta info selle kohta, kui ühingu poolt on äriregistriks esitatud mittenõuetekohaselt vormistanud majandusaasta aruanne (nt. audiitor on andnud nn. mittesisulise või keelduva järeldusotsuse);
5. soovitas täiendada, et dividendide suuruse määratlemisel tuleks arvesse võtta, et tagatud peab olema ettevõtte majandustegevuslik kestvus;
6. leidis, et väljaastumisõiguse teostamine peaks olema lubatud vaid üksnes mõjuva põhjuse olemasolul;
7. soovitas täiendada aktsiate ülevõtmise regulatsioon rahalise hüvitise vastu juhul kui aktsiad on panditud või arestitud.

02.12.2019 esitas komisjon taaskord seisukoha ühinguõiguse revisjoni raames esitatud seaduseelnõude osas. Komisjon avaldas arvamust järgmiste teemade osas: ühingute lõpetamine, ühinemine, jagunemine ja ümberkujundamine, osanike piiratud vastutus ning rakenduseaduse eelnõu. Arvamuse projekti koostasid Karin Madisson, Piret Jesse ja Ramon Rask ning aramus ja ettepanekud arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Kokkuvõtvalt komisjon:

1. pooldas, et kaotatakse ära ÄS eelnõu § 206 lõikes 2 ja § 369 lõikes 2 sisalduv nõue, mille kohaselt vähemalt ühe äriühingu likvideerija elukoht peab olema Eestis;
2. soovitas täiendada ÄS eelnõu § 219 ja § 382 sätestatud dokumentide säilitamise regulatsiooni alternatiivse võimalusega säilitada dokumente elektroonselt viisil, mis võimaldab nendele juurdepääsu Eestist;
3. pooldas ajaliselt piirata sundlõpetamise tulemusena kustutatud äriühingute tegevuse jätkamise nõude esitamise võimalust ning kohaldada kolme aastane õigust lõpetavat tähtaega ka järellikvideerimise nõudele;
4. soovitas juhul, kui viiakse läbi järellikvideerimine või otsustatakse tegevuse jätkamine, peatada ajaperioodil, mil äriühing oli äriregistrist kustutatud ka äriühingu võlausaldajate nõuete aegumine;
5. soovitas täpsustada vara peremehetuks muutumise regulatsiooni AÕS-is ja sätestada, et vara muutub peremehetuks muuhulgas alates hetkest, mil kustutatud juriidilise isiku suhtes ei ole enam eelnevalt nimetatud ajaperioodi möödumise tõttu võimalik taotleda järellikvideerimist või tegevuse jätkamist;
6. pidas oluliseks, et analoogselt kustutamisele avaldataks Ametlikes Teadaannetes teade ka järellikvideerimise ja tegevuse jätkamise kande kohta;
7. toetas võimalust ühendada äriühinguga ka mittetulundusühing;
8. pidas oluliseks juhtida tähelepanu viimastel aastatel kujunenud praktikale, kus registriosakond keeldub kandma sisse jagunemist olukorras, kus jagunemisel osa-

levate ühingute osanike ring kattub ning soovitas leida lahendus revisjoni käigus ning tagada võimalus viia jagunemine läbi ka olukorras, kus jagunemisel osalevate ühingute osanike ring on kattuv;

9. soovitas võimaldada jagunemisel osalevatel ühingutel leppida jagunemislepingus kokku jagunemise bilansipäevas;
10. juhtis eelnõu koostajate tähelepanu ka Euroopa Nõukogu poolt 18. novembril 2019 vastu võetud direktiivile, mis võimaldab piiriüleseid ümberkujundamisi, ühinemisi ja jagunemisi ning soovitas viia eelnõusse regulatsioon, mis on vajalik direktiiviga kooskõlla saavutamiseks;
11. arutas, kas ja mis ulatuses vastutavad osanikud osaühingu kohustuste eest juhul, kui osaühingul osakapitali nõuet sisuliselt ei ole ning soovitas kaaluda, kas osakapitali sissemakse nõude täielik tühistamine on võlausaldajate kaitse seisukohalt põhjendatud.

18.12.2019 esitas komisjon oma järjekordsed seisukohad ja muudatusettepanekud ühinguõiguse revisjoni raames välja töötatud seaduseelnõude osas. Ettepanekud puudutasid järgnevaid valdkondi: äriseadustiku imperatiivsed normid, osanike otsuste vaidlustamine, esindusõigus, väljaastumisõigused, dividendid, kontsernivastutus, laenukeeld, miinimumkapital ning ühinemine, jagunemine ja ümberkujundamine. Komisjoni seisukoha projekti koostasid Karin Madisson, Piret Jesse, Sven Papp ja Kaarel Tammar ning arvamus ja ettepanekud arutati läbi komisjoni liikmete poolt ning täiendati. Komisjoni arvamus kohaselt:

1. puudub eelnõus selge süsteemne imperatiivsete normide määratlemine ning selline süsteem tuleks luua. Seadustik peaks lähtuma sätete deklaratiivsest olemusest ning imperatiivse sätte puhul peaks see olema selgesõnaliselt välja toodud;
2. tuleks jätta välja osanike otsuse vaidlustamise täiendav alus (ÄS § 178 lg 11 valguses nõustuti ühingu osanikele passiivse esindusõiguse andmisega, kuid nähti vajadust nimetatud regulatsiooni täiendada);
3. tuleks väljaastumisõiguse regulatsiooni, dividendide väljamaksmise regulatsiooni ja kontsernivastutuse regulatsiooni sõnastusi oluliselt täiendada;
4. tulenevalt töörühmaga toimunud aruteludest pidas komisjon vajalikuks rõhutada kapitaliühingu osanike vastutuse piiratust ühingu tegevuse finantseerimisel;
5. tuleks loobuda ühekuulisest ooteajast ühinemis- või jagunemislepingu heakskiitmise või ümberkujundamisotsuse vastuvõtmise ja äriregistrile avalduse esitamise vahel juhul kui kõik osanikud/aktsionärid sellega nõustuvad või tegemist on ainuomandis oleva ühinguga.

Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni Ene Ahas (esimees), Rene Hallemaa, Eha Lillsaar, Karina Lõhmus-Ein, Liis Mäeker, Senny Pello, Helen-Lumelille Tomberg, Li Uiga ja Katrin Orav. Alates 22. oktoobrist 2019 on komisjoni esimees Katrin Orav.

Komisjoni istungid toimusid Tallinnas, aeg-ajalt ka Skype'i vahendusel. Komisjoni töösse kaasati võimalusel advokaate, kes komisjoni ei kuulu. 2019. a panustasid enam komisjoni väliselt vandeadvokaat Marika Jaanson ja enne komisjoni naasmist vandeadvokaat Katrin Orav.

2019. aastal projektid

1. Projekt Lastekaitse Liiduga – seminarid lastekaitsetöötajatele „Samal poolel – lapse poolel“

Komisjoni liikmed on aidanud kaasa lastekaitsetöötajate teadlikkuse tõstmisele suunatud seminaride läbiviimisele ja osalenud seminaridel. Alates 2013. a toimub igal aastal kaks koolitusseminari. 10.05.2019 toimus koolitusseminar „*Kuidas aidata õigusrikkumise toime pannud alaealist?*“ ja 8.11.2019 koolitusseminar „*Laps ja lahusus,*“ kus ettekandega vanema hooldusõiguse teemal esines ka Karina Lõhmus-Ein. Seminari moderaatoriks oli Katrin Orav.

2. Projekt Lastekaitse Liiduga „Hea nõu lastega peredele“

Jätkuvalt osalesid komisjoni liikmed Helen-Lumelille Tomberg, Senny Pello, Liis Mäeker, Ene Ahas ja Katrin Orav projektis „*Hea nõu lastega peredele*“ igal kolmapäeval MTÜ Lastekaitse Liit ruumides Tallinnas. Nõustamine jätkus ka Hiiumaal Hiiumaa Lastekaitse Ühingu koordineerimisel Hiiumaa Noorsootöö Keskuse ruumides Kärldas. Katrin Orav käis 11.12.2019 tutvustamas ETV hommikuprogrammis Terevisioon Eesti Advokatuuri ja Lastekaitse Liidu koostööprojekti ning andis ülevaate sagedasematest perekonnaõiguslikest küsimustest, millega nõustamisele pöörduetakse. Projekt algas juunis 2010.a.

3. Projekt Lastekaitse Liiduga – artiklid veebiajakirjas „Märka Last“

Komisjon on olnud abiks Lastekaitse Liidule veebiajakirjas „Märka Last“ artiklite avaldamisel. 2019. a olid komisjoni liikmetest autoriteks Karina Lõhmus-Ein artikliga „*Hooldus-*

õigusest ja vanema õigusest otsustada lapsega seotud küsimusi“ ja Rene Hallemaa artikliga „Riigi õigusabi: milleks, kellele ja kuidas?“ Komisjonis on esmaseks kontaktisikuks Liis Mäeeker.

4. Projekt perekonnaõiguse teemalised artiklid ajakirjas „Eesti Naine“

2019. a kirjutas Helen-Lumelille Tomberg täiskasvanud isikutele eestkoste seadmisest ja Senny Pello elukaaslaste poolt ühise kodu soetamisest. Komisjonis on esmaseks kontaktisikuks Helen-Lumelille Tomberg.

5. Seaduse muudatusettepanekute analüüs ja arvamuse avaldamine, vajadusel nõustamine perekonnaõiguslastes küsimustes

Jätkunud on jooksvalt seaduse muudatusettepanekute analüüs ja vajadusel arvamuse avaldamine. Komisjon esitas arvamuse kohustusliku lepitusmenetluse loomise kavatsuse osas. Eelnevalt selgitati välja, kui paljud advokaadid on valmis tegelema lepitusmenetlusega perekonnaasjades. Perekonnaasjade all on silmas peetud nii abielu lahutamise kui kooselu lõpetamise asju, kus pooltel on vaidlus ning otsustada tuleb vara jagamine ja/ või lastega suhtlemise korraldamise, laste hooldusõiguse ja elatise tasumise küsimused. Lisaks avaldati arvamus suhtlusõiguse VTK osas.

6. Lapsesõbraliku menetluse ümarlaud

Komisjon kutsus koostöös Õiguskantsleri bürooga kokku ümarlaua arutamaks praktikas perekonnaasjade menetlemisel esile kerkinud probleemide lahenduste üle ja jagamaks häid praktikaid. Ümarlaul käsitleti advokaatide ja lastekaitsetöötajate rolli menetluses, menetluses osalevate isikute koostööd, lapse ärakuulamist ja ärakuulamise dokumenteerimist ning kohtuotsuse sõnastamist ja selgitamist. Ümarlaua üldisem eesmärk oli edendada lapsesõbralikku kohtumenetlust ja ühtlustada praktikat. Ümarlaud toimus 17. aprillil 2019 Õiguskantsleri büroos Tallinnas. Osalesid õiguskantsleri nõunik, kohtunikud, lastekaitsetöötajad ja advokaadid. Komisjonis oli põhivastutajaks Karina Lõhmus-Ein.

7. Advokatuuri koolitused

Komisjoni kaasabil ja sisendil toimus 12. detsembril advokatuuri lastepsühhiaatria (laste arengu- ja käitumishäired) ja ekspertiiside teemaline koolitus. Koolitust viis läbi lektor psühhiaater dr Viivika Lauri. Komisjonist aitas koolitust korraldada Senny Pello.

Ene Ahas korraldas advokaatidele lastemajade külastused nii Tallinnas kui Tartus. Ühtlasi viidi läbi lapse küsitlemise seminar, 1. novembril Tartus ja 28. novembril Tallinnas. Koolitajaks oli Sotsiaalkindlustusameti Lastemajateenuse juht Anna Frank-Viron.

Lisaks on komisjoni liikmed osalenud eraldiseisvalt aktiivselt erinevatel koolitustel, konverentsidel, infopäevadel, töökohtumistel-koosolekutel tõstmaks üldist teadlikkust, edendamaks lapsesõbralikku menetlust ja ühtlustamaks menetluspraktikat.

Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Anne Värvimann (esimees), Triinu Hiob, Gerli Kilusk, Rando Maisvee, Karina Paatsi, Anu Kirss, Katrin Sarap ja Kristi Sild.

Tööõiguse komisjon pidas 2019. a kolm istungit.

Tööõiguse komisjoni põhitegevus 2019. a oli eelkõige koostöös Sotsiaalministeeriumiga arutelu töösuhete ning töötingimuste paindlikumaks muutmise võimaliku regulatsiooni väljatöötamise osas.

Komisjoni tegevused seadusandluse osas:

- tööõiguse komisjon analüüsis Sotsiaalministeeriumi poolt koostatud tööõnnetuste ja kutsehaiguste hüvitamise juhendit ning esitas Sotsiaalministeeriumile ettepanekud juhendi täiendamise osas;
- tööõiguse komisjon analüüsis Vabariigi Valitsuse poolt välja töötatud välismaalaste seaduse muutmise eelnõu ning esitas Vabariigi Valitsusele eelnõu muutmise ja täpsustamise osas õigusliku arvamuse.

Tööõiguse komisjon jätkab koostööd Sotsiaalministeeriumiga ka 2020. a eelkõige töösuhete ning töötingimuste paindlikumaks muutmise ja kaugtöö reguleerimise eesmärgil.

2020. a jätkub komisjoni töö ka tööõiguslase õigusloome suunamisel ja arendamisel nii Eesti õiguse kui ka Euroopa Liidu õiguse raames.

Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjonitegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Egon Talur (esimees), Rolan Jankelevitš, Ants Karu, Villy Lopman, Priit Raudsepp, Tuuve Tiivel, Elvira Tulvik ja Madis Uusorg,

Advokatuuri maksuõiguse komisjon korraldas istungeid vastavalt vajadusele ning osales õigusloome muudatuste analüüsis vastavalt konkreetselt tõusetunud teemadele ka väljaspool traditsioonilist koosoleku vormi.

Olulisematest sisulistest tegevustest advokatuuri ja advokaatide kutsetegevuse seisukohalt väärib märkimist ja tähelepanu töö möödunud aasta suvel jõustunud DAC6 direktiivi (nõukogu direktiiv 2018/822/EL) ülevõtmisega Eesti õigusesse. Advokatuuri maksuõiguse komisjon osales erinevate huvigruppide (sh Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium, advokaadi- ja audiitorbüroodes ning väljaspool neid tegutsevad maksunõustajad) ühisel DAC6 alusel koostatud eelnõude aruteludel seoses direktiivi teksti ja selle ülevõtmise võimalustega ning andis omapoolse sisendi eelnõude osas ka kirjalikult, mille advokaatur esitas maksualase teabevahetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemise käigus. Olulisimate maksuõiguse komisjoni tähelepanekutega, mis puudutasid siseriiklikes õigusaktides sätestatava teavitamiskohustuse ulatust, oli arvestatud juba varasemalt, samuti sai juba eelnõu väljatöötamise käigus advokaatide teavitamiskohustuse regulatsioon üldjoontes advokatuuri seisukohtadega kooskõlla.

Teine olulisem seaduseelnõu, millega maksuõiguse komisjon põhjalikumalt tegeles, oli maksukorralduse seaduse, kohtute seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seadus 29 SE, mille keskseks küsimuseks advokatuuri ja advokaatide tegevuse seisukohalt oli maksusaladuse avaldamise võimaluste laiendamine. Lisaks kirjalike seisukohtade edastamisele kõnealuses küsimuses advokatuuri poolt osales maksuõiguse komisjoni liige Villy Lopman Rahandusministeeriumi vastavasisulistel aruteludel.

2020. a plaanide kohaselt jätkab maksuõiguse komisjon eelkõige advokatuuri ja tema liikmete seisukohast oluliste maksualaste seaduseelnõude jälgimist ja annab tuge advokatuuri juhatusele oluliste seaduseelnõude kohta arvamuse kujundamisel.

Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid: Jüri Sirel (esimees), Maire Arm, Magnus Braun, Terje Eipre, Kersti Kägi, Margo Lemetti, Andrias Palmits, Siret Siilbek ja Veikko Toomere.

Komisjoni eesmärgiks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatustepanekute koostamine. Komisjon võib avaldada arvamust ka muudes õigusloomet või -praktikat puudutavates küsimustes.

2019. a pidas komisjon 7 istungit ning täiendavalt arutati ja otsustati nii päevakorras olevaid kui ka jooksvaid küsimusi ilma istungeid pidamata e-posti ja teiste kommunikatsioonikanalite vahendusel.

Olulisematest küsimustest tegeleti 2019. aastal järgmisega:

- komisjon esitas seoses aktiivselt käimasoleva maksejõuetusõiguse reformiga Justiitsministeeriumile kolmel korral (07.02.2019, 31.07.2019 ja 20.11.2019) omapoolsed arvamused ja ettepanekud pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse, seaduse eelnõu põhiteksti ja seaduse eelnõu seletuskirja kohta. Muuhulgas käsitles komisjon järgmisi maksejõuetusõiguse reformi teemasid ja regulatsioone: maksejõuetusinstituutsiooni loomine, maksejõuetuse mõiste täpsustamine, pankrotiavalduse esitamise kohustuse laiendamine, võlausaldaja motiveerimine menetluskulude kandmises, pandieseme realiseerimine väljaspool pankrotimenetlust, allutatud laenude regulatsioon, halduri tasu süsteem, võlausaldajate häälte määramine, kohtute spetsialiseerumine maksejõuetusasjadele ja kohtujuristi pädevus, nõudeavalduse sisu ja esitamine, kaitsmiseta tunnustatud nõuete nimekirja täiendamine, nõuete kaitsmise kirjalikult pidamise võimalus, asjaõigusliku tagatisõigusega pandipidaja õigused, ärikeelu rakendamise eeldused, kord ja ulatus, võlgniku kaasaaitamiskohustuse tagamine ja enese mittesüstamise privileeg ning pärandvara pankrot;
- komisjoni esindajad osalesid Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni koosolekutel, arutamaks pankrotiseaduse ja teiste sellega seotud seaduste võimalikke muudatusi ja mõjusid;

- komisjonile analüüsis Täitemenetluse süsteemi ümberkorraldamise kontseptsiooni ning Notariaadiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, kuid otsustas lisaks Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale ning Notarite Kojale nimetatud küsimustes iseseisvalt mitte arvamust avaldada;
- komisjon osaleb jooksvalt Justiitsministeeriumi poolt 2016. a alustatud ja maksejõuetusõiguse reformi raames loodud Maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni töös. Maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni ülesandeks on oma liikmete kaudu maksejõuetusõiguse valdkonna praktikutena maksejõuetusõiguse reformi läbiviimiseks üldiste suuniste andmine ja laiema avalikkuse esindamine ning maksejõuetusõiguse revisjoni töörühmale enda eksperditeadmistest lähtuvalt soovitude andmine ning märkuste ja ettepanekute tegemine. Komisjoni esindavad Justiitsministeeriumi juurde loodud Maksejõuetusõiguse revisjoni komisjonis põhiliikmena vandeadvokaat Jüri Sirel ja asendusliikmena vandeadvokaat Andrias Palmits;
- seoses Justiitsministeeriumi eestvedamisel toimuva maksejõuetusõiguse valdkonna laiema revisjoniga ning peatselt algava reformi II etapiga jätkab komisjon informatsiooni kogumist maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta eesmärgiga juhtida kõikidele vastavatele probleemidele tähelepanu ja neile mõistlikud lahendused välja pakkuda. Komisjon jätkab ja hoiab aktiivset koostööd Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga ning kõigi samas valdkonnas tegutsevate teiste organisatsioonidega ja töögruppidega. Komisjon tegi aktiivselt koostööd teiste Advokatuuri komisjonidega ja vastas jooksvalt ka nende poolt esitatud valdkonnapõhistele päringutele. Komisjonil on pidev valmisolek advokatuuri organite ning liikmete abistamiseks ja nõustamiseks maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes ning komisjon hoiab pidevalt silma peal kõikidel oma tegevusvaldkonnas toimuvatel olulisematel sündmustel.

Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Anne Veerpalu (esimees), Anneli Aab, Ants Nõmper, Elise Vasamäe, Kairi Kurisoo, Karmen Turk, Mihkel Miidla, Priit Lätt ja Tambet Toomela. Vabatahtlikuna osales komisjoni töös Liina Jents.

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon on Eesti Advokatuuri kodukorra § 6 lg 1 alusel moodustatud komisjon, mille tegevuse eesmärgiks on Advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine intellektuaalse omandi, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning andmekaitse valdkonna õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine.

Komisjoni koosolekud on vabad kuulamiseks ning osalemiseks kõigile soovijatele ning toimuvad kord kvartalis. Samuti on igal advokatuuri liikmel võimalus osaleda aruteludes läbi meili-listi, mis on liitumiseks avatud kõigile.

2019. a jätkati peamiselt varasematel aastatel algatatud projektidega IT Law Lab ning Tööstusomandialase esindamise piirangud.

IT Law Lab

IT Law Lab on koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tartu Ülikooliga läbiviidav innovaatiliste õiguslahenduste labor. IT Law Lab'i üldisem eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Komisjoni eesmärk projektis osalemisel on anda omapoolne sisend ja panus IT-õiguse õppekava arendamisse pakkudes labori raames probleeme tudengitele uurimiseks ning nende töö tulemustega tutvudes.

IT Law Lab on TÜ IT-õiguse magistriõppe üliõpilastele magistrieksami kohustuslik osa, mille raames saab tudeng lahendamiseks komisjoni liikmete, prokuratuuri või MKM-i välja pakutud teemad, mis puudutavad praktikas tekkinud tehnoloogiaõigusega seonduvaid probleeme või teoreetilisi turuprobleeme. Komisjoni liikmed osalesid teemade tõstatamises ning magistrandide tööde analüüsimisel ja hindamisel.

Tudengid kirjutasid uurimustöid näiteks sellistel teemadel nagu:

- Crypto-assets: Should Specific Crypto-asset Regulation be Introduced? If Yes, by Whom?
- Data Protection, Data Processing Based on Legitimate Interests
- Data Protection Laws and Public Use of Collected Traffic Video Data
- Data Protection vs National Health and Public Safety
- Digital Assets and Physical Assets – Digital Single Market
- IoT Compliance with GDPR and ePrivacy Regulation Requirements
- General Regime for Duties, Responsibilities and Liabilities for AI

2019. a sügissemestril koostatud tööd vaadatakse komisjoni liikmete poolt läbi 2020. a. jaanuaris.

Eraldiseisvana komisjoni kohustustest õpetavad osad komisjoni liikmed ka IT-õiguse magistriprogrammis külalisõppejõuna tudengitele kohustuslikke aineid ning aitavad programmi tuua praktilist kogemust advokaaditööst.

Tööstusomandialase esindamise piirangud

2019. a jätkas komisjon arutlusi, mis olid seotud juba 03.07.2014 algatatud initsiatiiviga tööstusomandialase esindamise piirangute - täielik keeld osutada õigusabi patendivoliniiku seaduse (PatVS) § 2 lg 3 p-s 2 nimetatud kutsetegevuse valdkonnas (s.o kaubamärgid, tööstusdisainilahendused ja geograafilised tähised) Patendiametis ja tööstusomandi apellatsioonikomisjonis - teemadel. Nimelt on komisjoni hinnangul sellised piirangud põhiseaduse vastased ning komisjoni enamus jätkas ka arutlusi tegevuste osas nende piirangute kõrvaldamiseks õigusaktidest. Komisjon on alates nimetatud kuupäevast korduvalt pöördunud Justiitsministeeriumi poole ettepanekutega õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamisega tööstusomandi vallas. Ettepanekute sisuks on muuta Eesti õigusruumi selliselt, et advokaadid saaksid osutada õigusteenust kaubamärgi, disaini ja tööstuslahendi valdkonnas, mis täna on patendivoliniike monopol vaatamata sellele, et tegemist on õigusalaselt pädevust nõudva teenusega. Komisjoni tegevuste senise kronoloogiaga kõnealuses küsimuses on võimalik tutvuda eelnevate aastate komisjoni tegevus puudutavates kokkuvõtetes.

Kuigi 09.11.2017 toimus komisjoni ja justiitsministeeriumi esindajate kohtumine, mille käigus pooled tutvustasid üksteisele oma seisukohti kõnealusel teemal ning käsitlesid võimalikke tegevuskavasid ning ministeeriumi esindajad väljendasid kohtumisel suuliselt tõdemust, et olemasolev olukord vajab muutmist, kuid selgitamist vajab, mis on selleks õige viis. Muuhulgas arutleti siis ka võimaluse üle alustada esindusõiguse piirangu kaotamisest tööstusomandi apellatsioonikomisjonis ning edaspidi tegeleda advokaatidele nõu täispädevuse andmisega tollase PatVS § 2 lg 3 p-s 2 nimetatud valdkonnas.

29.03.2019 jõustusid aga patendivoliniiku seaduse muudatused, mis ei leevendanud advokaatide olukorda, ning selle alusel asutati 29.03.2019 Patendivoliniike Koda, mis hakkas tegutsema avalik-õigusliku kutseühinguna patendivoliniike kutse osas. Tegemist on Eestis tegutsevaid patendivoliniikke koondava kohustusliku kutseühendusega, mille liikmeks saamiseks tuleb läbida eksam. Seaduse alusel jätkub patendivoliniike eelisseisus advo-

kaatide ees PatVS § 2 lg 3 p-s 2 nimetatud kutsetegevuse valdkonnas (s.o kaubamärkid, tööstusdisainilahendused ja geograafilised tähised) Patendiametis ja tööstusomandi apellatsioonikomisjonis.

Komisjon kohtus Patendivolinike Koja esindajatega ning arutles ka tuleviku üle seoses nende kahe konkureeriva ametiga – vandeadvokaadid ja patendivolinikud.

19.11.2019 oli Patendivolinike Koja poolt organiseeritud esimene patendivoliniku eksam, mida sooritas kaks osalejat. Väärrib märkimist, et eksami küsimused valmistati ette alles siis, kui eksamil osalejad (sh üks vandeadvokaat) olid juba teada. Advokatuuri liikmetest osales eksamil ainult Komisjoni vabatahtlik liige vandeadvokaat Liina Jents, kes sooritas eksami edukalt. Eksam koosnes kahest osast – valikvastustega küsimused ja kaasused. Kaasuste osaks oli aega vaid kolm tundi ja kaasused olid väga mahukad (esimese kahe kaasuse asjaolud ligi 1,5 lk ja kolmanda kaasuse asjaolud ligi 0,75 lk pikad).

Komisjon valmistab ette avaldust Õiguskantslerile patendivoliniku seaduse teatud sätete põhiseadusele vastavuse kontrollimiseks ning plaanis on selle avalduse projekt esitada juhutusele kooskõlastamiseks 2020. a I kvartalis.

Muud teemad

a) 4 korral osales komisjon Justiitsministeeriumi korraldatud kohtumistel Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/789, millega kehtestatakse ringhäälinguorganisatsioonide teatavate veebiülekannete ning televisiooni- ja raadiosaadete taasedastamise suhtes kohaldatavate autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste teostamise reeglid ja muudetakse direktiivi 93/83/EMÜ (nn KabSat2 direktiivi) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul (nn DSM ehk autoriõigused ühtsel digitaalsel turul direktiivi) ülevõtmise teemadel.

b) Samuti esitas komisjon seisukoha Justiitsministeeriumile direktiivide 2019/770 ja 2019/771 ülevõtmise valikute kohta.

c) Detsembris 2019 kohtuti Rahandusministeeriumiga krüptovara seaduste väljatöötamiskavatsuse osas ning vastati Rahandusministeeriumi 34-le küsimusele sel teemal kirjajliku pöördumisega 2020. a alguses.

d) Komisjon arutas oma koosolekul ka alljärgnevat, mille osas seisukohta ei kujundatud. Advokaatur võiks kaaluda, et kas liikmetel võiks olla huvi, et advokaatur:

- (kaas)organiseeriks ja toetaks LegalTech üritusi, mille eesmärgiks oleks LegalTech valdkonna arendamine (nt pitch'id, stipendium);
- kutsuks LegalTech teenusepakkujaid oma teenuseid/tooteid tutvustama Advokatuuri liikmetele (nt üldkogu ajal Tech corner);
- korraldaks ühishankeid LegalTech teenuste/toodete osas, et neid pakkuda oma liikmetele tõstmaks või ühtlustamaks õigusteenuse kvaliteeti;
- teeks koostöö teiste riikide advokatuuridega LegalTech algatuste osas ning otsida võimalusi piiriüleseks koostööks.

Ülevaade Eesti Advokatuuri haldusõiguse komisjoni tegevusest 2019. aastal

2019. aastal kuulusid komisjoni vandeadvokaadid Ene Soop (esimees), Triin Biesinger, Silja Holsmer, Indrek Kukk, Kaupo Lepasepp, Jaana Nõgisto, Toomas Pikamäe, Triin Kaurov ja Martin Triipan.

Komisjon pidas 2019. a viis istungit. Arutati erinevaid haldusõiguses üles kerkinud probleeme:

- halduskohtumenetluse tõhustamiseks tehtud seaduse muudatuste mõju analüüs, mis kajastas probleeme, mida komisjon oli varasemalt eelnõu osas välja toonud (Riigikohtu analüüs „Kaebuse tagastamine halduskohtus“ 2019);
- haldus- või süüteomenetluses isikutelt seletuste võtmine ilma esindaja või kaitsja juuresolekuta;
- korrakaitseseaduses sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete rakendamise praktika jms.

06.06.2019 toimus Riigikohtu poolt kokku kutsutud halduskohtumenetluse ümarlaud haldusõiguse komisjoni liikmete ja kohtunikega (kõigist kohtuastmetest). Haldusõiguse komisjoni liikmed koostasid eelnevalt kokkuvõtte halduskohtumenetluses üleskerkinud teemadest (sh kaebuste menetluse võtmiste problemaatika, kahju hüvitamiste kaebuste reaalsed võimalused, tõendamine, hea menetlustava, menetlusdokumendid jne). Kohtunike poolt koostati omapoolsed probleemkohtade loetelud. Nende alusel pani Riigikohus kokku ümarlaurühm. Komisjoni liikmed pidasid ümarlaurühma väga kasulikuks ning edasist koostööd vajalikuks.

Komisjon pooldaks sarnaselt tsiviil- ja kriminaalkohtumenetluses koostatud heale tavale ka halduskohtumenetluse hea tava dokumendi koostamist.

Komisjoni esindaja oli kutsutud osalema ja arvamust avaldama Riigikogu maaelukomisjoni 18.01.2019 istungile seoses komisjoni poolt Riigikogule avaldatud seisukohaga „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus eelnõu“ (735 SE) kohta, mille osas haldusõiguse komisjon oli eelnevalt esitanud arvamuse. Komisjon leidis arvamuses, et eelnõuga kinnisomandile kehtestatavad piirangud on taotletava eesmärgi valguses õiguslikult ebavajalikud ning ebaproportsionaalsed. Edasine eelnõu arutelu toimus 14.11.2019 Maaeluministeeriumis.

AASTA ADVOKAADID 2018

2019. aastal tunnustati aasta advokaate 2018. Aasta advokaadi tiitliga tunnustatakse advokaate, kes on viimase aasta jooksul silma paistnud teenetega ühiskonna ees ning oma kõrgetasemelise kutsetöoga.

MADIS PÄTS

aasta advokaat organisatsiooni kategoorias

Vandeadvokaat Madis Päts on andnud suure panuse advokatuuri kui organisatsiooni ajaloo väärtustamisele Eesti riigi kujunemisloos osana. Ta on öelnud, et selleks, et näha olevikku, on vaja vahel pöörata pilk minevikku. Tänu Madis Pätsile oleme saanud väärikalt meenutada Eesti advokaatide sajandit õigusriigi valvuritena.

KRISTINA SUVALOVA

aasta advokaat kutsetegevuse kategoorias

Vandeadvokaat Kristina Suvalova on andnud märkimisväärse panuse advokaadikutse arendamise ning väärrib esile tõstmist kvaliteetse riigi õigusabi osutamise eest inimestele, kes ise oma õigusarveid tasuta ei suuda. Prokuröride sõnul on tegu tugeva vastasega, kes pühendub igale kliendile ja seisab tugevalt õigusriigi põhimõtete eest.

MARTIN TRIIPAN

aasta advokaat kutsetegevuse kategoorias

Vandeadvokaat Martin Triipan on andnud märkimisväärse panuse advokaadikutse arendamise ning teda tunnustati kõrgetasemeliste teadmiste eest keskkonnateemadel, märkides ära, et advokaat on oma argumentatsiooni ning nüansirikka, kuid ladusa tööstiili poolest kõrgelt hinnatud advokaat riigikohtus.

ÕNNITLEME

Juubilar, emeriitadvokaat

Aleksander Glikman	90
--------------------	----

Juubilarid, advokaadid

Eve Jundas	80
Indrek Koolmeister	70
Nikolai Kõiv	70
Sirje Must	70
Eva Rivis	70
Uno Veering	70

Kauaaegsed advokaadid, pensionärid

Heiki Lindpere	70
Triinu Vernik	70

KULDMÄRGID**2018**

Vladimir Rogulski
Mart Sikut
Li Uiga

2019

Kaido Kooga
Jaan Lindmäe

HÖBEMÄRGID**2018**

Karin Antsov
Vadim Filimonov
Triinu Hiob
Jaanus Ikla
Marina Kotkas
Kalju Kutsar
Rein Laid
Kristiina Lee
Margus Lentsius
Jüri Ploom
Pirkka-Marja Pöldvere
Urmas Simon
Liis Suik
Martin Tamme
Tuuve Tiivel
Katri Tomson
Rene Varul
Merle Veeroos

2019

Taimar Ehrlich
Piret Jesse
Karin Madisson
Marko Mehilane
Ants Nõmper
Raul Talts
Aivar Taro
Indrek Veso

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus

Advokaadibüroo SORAINEN (väljastatud 08.01.2019)

Advokaadibüroo Derling Primus (väljastatud 11.06.2019)

**ADVOKATUURI
KVALITEEDIJUHTIMISE
TUNNISTUS**

IN MEMORIAM

Eduard Bulattšik

Leonid Olovjanišnikov

Aino-Eevi Lukas